

«Tannløs, snill og patriotisk»?

- En kvantitativ innholdsanalyse av
Sunnmørsposten og NRK Møre og Romsdals
dekning av Fjelltun-ulykken på internett.

Foto: Scanpix

Malin Øye Finsæther

Masteroppgave i medievitenskap

Institutt for informasjons- og medievitenskap

Universitetet i Bergen

Våren 2012

Forord

Arbeidet med masteroppgaven har vært en krevende og fin prosess. Jeg har fått mulighet til å spesialisere meg i en sak og et felt av stor interesse, og tilegne meg kunnskap på flere områder.

Selv om prosessen har vært lærerik, hadde oppgaven aldri sett dagens lys uten hjelp og støtte fra andre. Det er derfor mange jeg vil takke. Kjære Kristoffer. Takk for at du alltid har tro på meg, er tålmodig og støtter meg i alt jeg gjør. Jeg vil også takke min familie og mine venner for oppmuntrende og støttende ord. En stor takk rettes også til Kåre for iherdig korrekturlesing, og Tina for hjelp med intersubjektivitetstesten. De utvalgte redaksjonene som ligger til grunn for undersøkelsen skal også takkes for raske tilbakemeldinger og tilrettelegging for innsamling av materialet.

Sist og ikke minst vil jeg rette en stor takk til min gode veileder Helge Østbye. Dine konstruktive og oppfølgende tilbakemeldinger har vært uvurderlige. Tusen takk for all hjelp. Jeg setter virkelig stor pris på det.

Malin Øye Finsæther

13.mai 2012

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	4
1.1 Bakgrunn	4
1.2 Avgrensing	5
1.3 Kanalene	6
1.3.1 Sunnmørsposten	6
1.3.2 NRK Møre og Romsdal	7
1.4 Problemstilling	8
1.5 Oppgavens disposisjon	9
2. Teoretiske perspektiv på lokalmediene	11
2.1 Journalistikkens samfunnsoppdrag	11
2.2 Samfunnsoppdraget – en kontrakt?	14
2.3 Det lokale oppdraget	16
2.4 Når katastrofen rammer lokalsamfunnet	18
2.5 Samfunnsoppdraget på nye plattformer	21
3. Metode	24
3.1 Kvantitativ innholdsanalyse	24
3.2 Datainnsamling	25
3.3 Dataregistrering	27
3.3.1 Valg og utvalg av enheter	27
3.3.2 Valg av variabler og kategorier	28
3.3.2.1 Tematikk, vinkling, kilde- og bildebruk	28
3.3.2.2 Stedstilknytning og presseskikk	29
3.3.2.3 Internett som plattform	30
3.4 Intersubjektivitetstest	30
4. Fjelltun-ulykken i lokale nettmedier	32
4.1 Dekningen – over hendelsesforløpet, i oppslag og i størrelse	32

4.1.1 Hendelsesforløpet.....	32
4.1.2 Omfang av oppslag.....	33
4.1.3 Oppslagenes størrelse	35
4.1.4 Oppslagenes størrelse over tid.....	37
4.2 Hvilken tematikk dekkes og presenteres?	39
4.2.1 Aspektprofil.....	39
4.2.2 Temaprofil	42
4.2.3 Temaprofil over tid.....	44
4.2.4 Temaprofil i volum.....	45
4.3 Hvilke kilder brukes og presenteres?	47
4.3.1 Antall kilder.....	47
4.3.2 Kildeprofil	49
4.3.3 Kildeprofil over tid.....	52
4.4 Hvilke bilder brukes og presenteres?	53
4.4.1 Antall bilder.....	53
4.4.2 Bildeprofil	55
4.4.3 Bildeprofil over tid	57
4.5 Vinkling.....	58
4.6 Stedstilknytning.....	61
4.7 Etisk standard	64
4.7.1 God presseskikk	64
4.7.2 Overtramp.....	65
4.8 Bruk av internett som plattform	66
4.8.1 Lenking til artikler, sider og lignende	66
4.8.2 Bruk/lenking til film og lyd.....	68
4.8.3 Monolog med feedback	69
4.8.4 Nettdekningen i lys av mediehusenes hovedkanal	70
4.9 Avslutning	73
Litteraturliste.....	76

Andre kilder.....	80
Personlig kommunikasjon	83
Kodebok – Kvantitativ kartlegging av Fjelltun-saken.....	84
Forklaring av enkelte variabler med tilhørende kategorier.	85
Intersubjektivitetstest – eksempel på to utregninger.	87

1. Innledning

Lokalmediene har en viktig rolle i dagens mediesamfunn. I skyggen av de store riksmidlene fungerer de som et talerør og et bindeledd for informasjon «ovenfra» og «nedenfra». De binder lokalsamfunnet sammen og skaper tilhørighet, samtidig som de setter det under kritikk. Birgit Røe Mathisen understreker lokalmedienes rolle godt når hun hevder at «lokalmediene representerer den viktigste, men samtidig ofte undervurderte ryggstølen i den norske medievirksomheten». Selv om lokalmediene ikke nødvendigvis presenterer de store internasjonale spørsmålene, er de en viktig kanal for informasjon nedenfra (2010:13,32). De formidler nyheter, skaper identitet og underholder. De fungerer som et debattforum, en oppslagstavle og en vaktbikkje (Espeland 2006). I tillegg til å sikre lokaldemokratiet, gir lokalmediene publikum en arena hvor de kan delta i den offentlige samtalen. Til tross for lokalmedienes viktige funksjon møter de utfordringer med å oppfylle sin dobbeltrolle som «lim og lupe». Dette medfører at de ofte blir kritisert for å være «tannløs, snill og patriotisk» (Mathisen 2010:29,34).

I denne oppgaven vil jeg undersøke hvordan lokalredaksjonene *Sunnmørsposten* og *NRK Møre og Romsdal* anvendte sin rolle på internett, i formidlingen av Fjelltun-ulykken – en lokal sak av et så stort omfang at det også ble en stor rikssak.

1.1 Bakgrunn

Natt til onsdag 26. mars 2008 raste deler av en fjellvegg bak en boligblokk ut og traff bygningen med stor kraft. De nederste etasjene raset helt eller delvis sammen og blokken ble totalskadd. I bygningen var det 20 personer som oppholdt seg denne natten. Fem av disse omkom, trolig momentant. De andre overlevde (Befring, et. al. 2008). Ulykken var noe av det mest dramatiske som hadde skjedd i Ålesundsområdet det siste tiåret, og medieinteressen var derfor stor.

Rapporten fra utvalget, som ble satt ned for å gjennomgå ulykken, forteller at allerede få minutter etter skredet, var det registrert gasslukkt på ulykkesstedet i Fjelltunveien. En propantank var nedgravd i bakken foran bygningen. Derfra gikk gassen inn i huset. Det var stor fare for eksplosjon og redningsaksjonen ble derfor mer utfordrende. På bakgrunn av faren

for eksplosjon, ble nesten 500 mennesker evakuert. Flere fikk flytte hjem helgen etter ulykken fant sted, mens andre måtte vente flere måneder (Befring, et. al. 2008).

Søket etter de savnede var krevende og vanskelig. Tirsdag 2. april ble redningsaksjonen avsluttet. Håpet om å finne de savnede i live var ute. Det skulle ta 16 dager før siste omkomne ble funnet og hentet ut av bygningen. Både under og etter den vanskelige redningsaksjonen kom representanter fra regjeringen og kongehuset til Ålesund for å vise sin støtte (Befring, et. al. 2008). Dette ble i likhet med hele hendelsesforløpet, fra ulykken fant sted til granskningen i etterkant var avsluttet, formidlet via pressen.

1.2 Avgrensing

Ulykken fikk bred dekning i massemediene. I følge en medierapport om samhold og kommunikasjon fra Vestfold politidistrikt, ble det i løpet av de syv første dagene publisert 2300 meldinger om hendelsen. Interessen var stor, noe som medførte at journalister fra inn- og utland reiste til Ålesund og dekte saken derfra. I Norge var det 71 ulike norske medier som omtalte hendelsen. Av disse var fjernsynsteam fra NRK, TV2, TVNorge, NTBtv, VGtv og SMPtv til stede i syv døgn (Alstad, 2009).

Både internasjonale og nasjonale medier spilte en viktig rolle i formidlingen av ulykken i Ålesund. Minst like viktig, og kanskje enda viktigere, var lokalmedienes rolle. I Ålesund er *Sunnmørsposten* og *NRK Møre og Romsdal* byens største redaksjoner. I oppgaven vil disse redaksjonenes dekning på internett, ligge til grunn for analysen av hvordan Fjelltun-ulykken ble formidlet.

Den store medieinteressen medførte mange medieoppslag. Da jeg skulle velge ut materiale til analysen var det ønskelig å inkludere alt som var skrevet om ulykken av de to utvalgte redaksjonene. Ettersom materialet strekker seg over lang tid, og rommer store mengder data er dette vanskelig. Første oppslag ble publisert ulykkesdagen 26.03.08, mens det siste oppslaget er vanskeligere å datere. I anledning årsmarkeringer og andre kontekster har redaksjonene publisert flere artikler år etter hendelsen fant sted. Ulykken vil omtales i lang tid framover. Jeg måtte derfor avgrense utvalget.

Materialet som ligger til grunn for analysen dekker tidsrommet 26.03.08 – 23.04.08. Dette omfatter ulykkesdagen, og en måned fram i tid. Utvelgelsen av materialet inkluderer den intensive overvåkingen, som selve ulykkesdagen og fram til den siste omkomne ble funnet og hentet ut, samt reaksjonene og etterforskningen som kom i ettertid.

1.3 Kanalene

En interesse for lokaljournalistikk ligger bak valget av temaet for denne oppgaven – Fjelltun-ulykken. Det er da også rimelig å se hvordan lokalmedier dekte denne saken. *Sunnmørsposten* og *NRK Møre og Romsdal* er, som nevnt, de største redaksjonene som har et permanent tilhold i Ålesund. De er begge regionale, men differerer ved at *Sunnmørsposten* har en lokal forankring i byen ved å være den eneste lokale dagsavisen. *NRK Møre og Romsdal* skal også levere stoff til et nasjonalt medium. I tillegg til redaksjonenes dekningsområde differerer kanalene på bakgrunn av plattformer. *Sunnmørspostens* opprinnelige kanal er avis, mens *NRK Møre og Romsdal* publiserer både for radio og TV. Selv om de utvalgte redaksjonenes opprinnelige medier differerer, deler de begge internett som plattform. Ved å velge nettutgaver fra to etablerte medier i forskjellig sektor, har jeg derfor mulighet til å gjøre visse sammenligninger.

1.3.1 Sunnmørsposten

Sunnmørsposten ble grunnlagt i 1882 (da kalt Søndmørsposten). Etableringen var omtrent på samme tid som en rekke venstreaviser langs kysten fra Skiensfjorden til Møre – aviser som støttet Venstre og som ble store fordi de vendte seg til brede lag av folket. I likhet med disse var også *Sunnmørsposten* et organ for partiet, og forble det frem til 1977. Da erklærte avisen sin partipolitiske nøytralitet. En av de som fikk stor betydning for avisens utvikling var Ivar Flem. Flem ble redaktør i 1894 og markerte starten på Flem-familiens inntog i avisen¹. Under sine nesten 50 år som redaktør gjorde han avisen til en betydelig opinionsdanner og maktfaktor (Flo 2010:324). I tillegg til å samle og styrke landsdelen hadde han som mål at avisen skulle være en byavis og en sunnmørsavis. Dette målet har fra den tid til i dag vært varemerket til regionsavisen, som eies av Polaris Media (Sunnmørsposten, 2010).

¹ Etter andre verdenskrig overtok Ivar Flems sønner Magne og Dagfinn Flem. Familien styrte avisen i nær hundre år, til de i 1991 solgte aksjene til Orkla (Flo 2010:324).

Sunnmørsposten er i dag den eneste dagsavisen på Sunnmøre, der det ellers er mange fådagsaviser (noen eies av *Sunnmørsposten*). Den fungerer som regionsavis for dette området, og som lokalavis for byen. Posisjonen *Sunnmørsposten* besitter er et resultat av den lokale dagsaviskonkurransen som tok slutt i 1985, da *Sunnmøre Arbeideravis* – den siste konkurrenten til *Sunnmørsposten* gav opp. Avisen møter likevel konkurranse fra veletablerte lokale fådagsaviser «nedenfra», og fra riksdekkende aviser «ovenfra» (Aalhus, 2010:5). *Sunnmørsposten* er den 12. største avisen i Norge (MedieNorge, 2010). Den har 80 årsverk, hvor 53 av disse er redaksjonelle². Av de 53 ansatte i redaksjonen er fem ansatt som nettmedarbeidere (Hovik 2012 [e-postsamtale]).

Den første nettutgaven til lokalavisen ble opprettet i 1995, av to studenter fra ingeniørhøgskolen i Ålesund. Ikke lenge etter ble nettsiden lagt ned, da studentene sluttet og det var ingen til å drifte siden videre. Det var ikke før året etter at *smp.no* kom for å bli. *Sunnmørsposten* kjøpte opp nettselskapet Mimer, som opprettet og videreutviklet nettsidene. Dette samarbeidet varte til *Sunnmørsposten* valgte å gå over til det samme systemet som de andre avisene i Edda Media brukte. Denne overgangen markerte en utvikling av nettavisens utseende (Aalhus 2010:46). Som en del av nettilbudet tilbyr lokalavisen SMP-TV og SMP-Radio. I tillegg til å distribuere Aafks (Ålesund fotballklubb) fotballkamper i tippeligaen (Gjærde 2005:166), streamer de også en gang i blant store arrangementer. Ett år sendte de Sommerfesten på Giske (Hovik 2012 [e-postsamtale]).

1.3.2 NRK Møre og Romsdal

NRK Møre og Romsdals røtter stammer tilbake til 1927, da Ålesund var en av fire byer som ble gitt konsesjon for å drive lokal radiovirksomhet. I 1933 ble *Norsk Rikskringkasting* (NRK) etablert, og de lokalt produserte programmene ble avviklet (Gjærde 2005:11). Det var ikke før på slutten av 1950-tallet at allmennkringkasteren forsiktig startet utsending av regionale program. Dette ble gradvis et satsingsområde for allmennkringkasteren med opprettelse av nye distriktskontorer med sterkt økt sendetid (Halse & Østbye 2003:162-164). Distriktskontorene er i likhet med hovedkontoret eid av staten og blir finansiert gjennom lisens. Som statlig mediebedrift må *NRK* derfor forholde seg til retningslinjer satt av de

² Her inkluderes både redaktører og fotografer (Hovik 2012 [e-postsamtale]).

politiske myndighetene (Fordal, 2009a). Disse retningslinjene er kjent som allmennkringkastingsprinsippene, som Stortinget igjen har fastsatt gjennom NRK-plakaten³.

Som distriktskontor og allmennkringkaster skal *NRK Møre og Romsdal*, i tillegg til å dekke hele fylket, også levere nyheter til et nasjonalt medium. Distriktskontoret møtte ikke konkurranse før i 1984, da *Radio Romsdal* startet opp i Molde. Kanalens oppstart markerte starten på slutten av monopoltiden. I løpet av tjue år økte antall nærradioer i Møre og Romsdal betydelig, samtidig som det også skulle avta (Gjærde 2005:165). Blant de resterende og fremdeles eksisterende finner vi tre lokalradioer: *Radio New Life*, *Norrøna Radio* og *Radio Sentrum* (alle har religiøse organisasjoner som eiere) (Medietilsynet, 2011). I 1985 fikk redaksjonen også fjernsynsproduksjon. Ålesund var ett av to distrikt hvor *NRK* gjennomførte prøvesendinger med distriktsfjernsyn. En permanent ordning i Ålesund ble det derimot ikke før i 1997, da redaksjonen fikk sitt eget regionale TV-program – Nordvestrevyen (Gjærde 2005:208).

Redaksjonen har 48 årsverk, hvor 42 av disse er redaksjonelle⁴. Av de 42 ansatte er fire dedikert til nettarbeid (Røsvik 2012 [e-postsamtale]). *Nrk.no/mr* ble lansert tre år etter NRK Interaktiv ble opprettet – en egen internettenhet som sakte, men sikkert utarbeidet nettilbudet til allmennkringkasteren (Fordal, 2009b). I forbindelse med kommune- og fylkestingsvalget i 1999 satset distriktskontorene samlet på internett som plattform (Enger 2006:350). I etableringsfasen representerte innholdet på *nrk.no/mr* stort sett det samme innholdet som ble publisert på Tekst-TV. Men dette skulle endre seg raskt (Gjærde 2005:192). I dag er nettradio og -TV noen av de digitale mulighetene redaksjonen tilbyr på plattformen.

1.4 Problemstilling

Et viktig utgangspunkt for studien er lokalmedienes rolle og oppgaver. For de utvalgte redaksjonene vil disse være felles, men hvordan de utøves kan differere. Den ene redaksjonen er knyttet opp mot en institusjon som i hovedsak driver ikke-kommersiell regional- og riksradio/fjernsyn, mens den andre er knyttet opp mot en kommersiell region- og lokalavis.

³ Tilgjengelig fra: http://www.regjeringen.no/upload/KKD/Medier/NRK_plakat.pdf

⁴ Her inkluderes både reportere og fotografer (Røsvik 2012 [e-postsamtale]).

Primærmedienes ulikheter vil få konsekvenser for nettmediet, som er en supplerende kanal til hovedkanalene. For eksempel kommer papiravisen ut en gang per døgn. Alt *Sunnmørsposten* vil formidle i mellomtiden må derfor formidles via nettet. Allmennkringkasteren har på den andre siden nyhetssendinger hver time gjennom store deler av døgnet, i tillegg til flere regionale sendinger både i radio og på fjernsynet. De ulike kanalene formidler direkte og i opptak på nettet. Tidligere erfaringer viser at folk tyr til *NRK* radio og fjernsyn i krisesituasjoner⁵ (Halse & Østbye 2003:267). Meldingene på nettet kan derfor få mer karakter av supplerer.

I oppgaven vil jeg undersøke hvordan de ulike lokalredaksjonene løste sine forpliktelser i nettdekningen av Fjelltun-ulykken. Med dette vil spørsmål om mangfold, etikk og bruk av internett sentraliseres. Oppgavens overordnede problemstilling med følgende underspørsmål, er som følger: ***Hvordan fremstilles og presenteres Fjelltun-ulykken i nettutgavene til lokalredaksjonene Sunnmørsposten og NRK Møre og Romsdal?***

- *Hvilken tematikk, vinkling, kilde- og bildebruk velger redaksjonene å ta i bruk og presentere? Hvordan utvikler perspektivbruken seg over tid og representerer den mangfold?*
- *Hvordan omtaler mediene stedet for ulykken? Og viser de god presseskikk?*
- *Hvordan anvender redaksjonene internett som plattform? Reflekterer dekningen forskjeller eller likheter med publiseringen på de tradisjonelle plattformene?*

1.5 Oppgavens disposisjon

I kapittel to vil jeg vise til tidligere forskning og prøve å trekke ut generelle spørsmål som kan gi perspektiver på dekningen av Fjelltun-ulykken. Jeg tar utgangspunkt i journalistikkens samfunnsoppdrag, for å se hvilke oppgaver som ligger til grunn for lokalmediene og deres rolle under katastrofer og med internett som plattform. Videre, i kapittel tre, vil jeg forklare oppgavens forskningsdesign, som er kvantitativ innholdsanalyse. Jeg legger til grunn de

⁵ I redaksjonenes dekning av terrorhendelsene 22. juli 2011 blir dette eksemplifisert. I følge NRKs årsrapport fra 2011 var *NRK* det største enkeltmediet som for mange var viktigste kilde til informasjon (NRK, 2011). Dette trenger ikke å bety at lokalbefolkningen gikk til *nrk.no/mr* for informasjon under Fjelltun-ulykken.

metodiske vurderingene som er tatt i forhold til innsamling og registrering av datamaterialet, samt valg av enheter, variabler og kategorier. I oppgavens siste og avsluttende kapittel følger analysen. Her vil jeg gjennom resultatene fra den kvantitative innholdsanalysen, belyse oppgavens problemstilling og underspørsmål. Avslutningsvis vil jeg oppsummere og avrunde oppgaven.

2. Teoretiske perspektiv på lokalmediene

Lokalmediene er en del av det samlede mediesystemet. De har derfor til dels de samme oppgavene som riksmidlene, men også spesielle oppgaver i forhold til lokalsamfunnene de opererer i. For å undersøke lokalmedienes rolle, kan det være naturlig å ta utgangspunkt i mediens oppgaver mer generelt. Med dette vil en forklaring av journalistikkens samfunnsoppdrag følge, for deretter en diskusjon om hvorvidt oppdraget kan anses som en kontrakt eller ikke. Videre vil jeg drøfte lokalmedienes rolle i forhold til samfunnsoppdraget, og under dekningen av katastrofer. Ettersom materialet som ligger til grunn for analysen ble publisert på internett, vil det også diskuteres hvorvidt plattformen har fått konsekvenser for oppdraget.

2.1 *Journalistikkens samfunnsoppdrag*

I følge Paul Bjerke lever grunnideen om at nyhetsmedier og journalistikken har et «oppdrag» utover å tjene penger og være et levebrød. Et oppdrag som impliserer en idé om at journalistikken skal formidle viktig og vesentlig informasjon (2010:69-70). Dette oppdraget betegnes som journalistikkens og mediens samfunnsoppdrag. Forståelsen av oppdragets innhold varierer, men de grunnleggende ideene er felles. Målet er å utføre sentrale oppgaver for og i samfunnet. I denne oppgaven velger jeg å ta utgangspunkt i Helge Østbyes forståelse av samfunnsoppdraget. Han mener at i informasjons- og nyhetsmediene er dette først og fremst knyttet til innholdet i mediene, og deretter viktigheten av å nå ut til folket med dette (2009a:103-104). Mediens oppgaver er primært knyttet til publikum. Dette illustreres i pressens demokratiske og kulturelle rolle som informasjonsformidler, overvåker og arena for samfunnsdebatten (Brurås 2006:30). Østbye legger fram disse tre rollene som kjernen i samfunnsoppdraget, og betegner de som informasjonsfunksjonen, vaktbikkjefunksjonen og arenafunksjonen⁶ (2009a:104-105).

⁶ I likhet med Brurås, forklarer blant annet Eide (2011:18) og Allern (2001:21) hvordan samfunnsoppdraget ofte blir sett i lys og knyttet til de tre oppgavene, som Østbye definerer som oppdragets funksjoner. I en maktutredning fra 1982, ser vi at de samme oppgavene også blir nevnt her, men som fire punkter: informasjons-, overvåking-, gruppekommunikasjons-, og kommentarfunksjonen (NOU 1996: 12). De tre funksjonene blir også belyst i en UNESCO rapport fra 2004, som sier: «Key roles for independent media must be to provide information, act as a government watchdog, scrutinise others who wield power and provide a forum for public debate about the choices facing society» (James, 2004:22). Allern mener at både begrepet «funksjon» og «oppdrag» er lite dekkende betegnelser for de tre samfunnsoppgavene. Han forklarer dette på bakgrunn av «[...] normative idealer om hva pressen *bør* være, lett forveksles med en faktisk beskrivelse av nyhetsmediens praksis

Informasjonsfunksjonen karakteriserer mediernes rolle som formidler av samfunnsviktig informasjon (Østbye 2009b). I tillegg til å spre kunnskap om viktige begivenheter, skal mediene gi et vesentlig bidrag til en opplyst offentlig samtale (Østbye 2009a:105, Eide 2011:19). Det hevdes at mediene har et informasjonsansvar (Brurås 2006:31), men har de en informasjonsplikt? Brurås skriver at en del redaktører påberoper seg en «plikt» til å informere, spesielt når etiske valg skal begrunnes og forsvares. Det er ingen som har pålagt pressen en slik plikt, derfor anser han dette som problematisk (2010:62, 2006:31). Mediene har selv påtatt seg denne oppgaven. Dette understrekes i mediernes etiske regelverk Vær Varsom-plakaten⁷, som poengterer at å informere er en av de viktigste oppgavene pressen ivaretar (VVP 1.2. 2008). Forståelsen av mediernes informasjonsoppgave er felles blant mediene og staten. I en stortingsmelding understrekes fri tilgang til informasjon, som en viktig forutsetning for et fungerende demokrati (St.mld nr.57 2000-2001). Sikring av ytringsfriheten er derfor et av Regjeringens overordnede mål for mediepolitikken (St.mld. nr. 30 2006-2007). I sammenligning med de andre funksjonene, som utgjør kjernen i samfunnsoppdraget, er informasjonsfunksjonen lite kontroversiell innad mediene. Om en skal drive god journalistikk er også vaktbikkje- og arenafunksjonen ressurskrevende. Dette medfører at mediene anvender mest ressurser på informasjonsfunksjonen, noe som igjen kan være én forklaring på hvorfor denne rollen kommer mest til uttrykk innenfor lokaljournalistikken.

Samfunnsoppdragets andre funksjon er vaktbikkjefunksjonen. Denne betegner mediernes rolle som overvåker av mektige institusjoner, grupper og mennesker (Østbye 2009a:105). Den karakteriserer mediernes rolle som «den fjerde statsmakt». En motmakt mot og et korrektiv til de tre konstitusjonelle statsmaktene – den lovgivende, den utøvende og den dømmende. I likhet med begrepet «informasjonsplikt» anser også Brurås denne benevnningen som uheldig. Han mener at vi heller bør snakke om «den fjerde samfunnsmakt», ettersom mediernes oppgaver ikke underligger staten, men er tilknyttet publikum (2006:30,34). I en rapport om ytringsfrihet og ansvar i en ny mediehverdag erkjenner staten viktigheten av mediernes oppgave, om å drive kritisk og undersøkende journalistikk (NOU 2011: 12): «Gjennom undersøkende journalistikk, utvelgelse og sortering av informasjon bidrar de redigerte

og prioriteringer» (2001:22). I denne oppgaven velger jeg å se bort fra denne kritikken, og bruker begrepene *funksjon, oppgave og rolle* entydig i omtalen av mediernes samfunnsoppdrag.

⁷ Oppgaven forholder seg til versjonen som var gjeldende i perioden som ble undersøkt. Denne versjonen er også gjeldende våren 2012 (versjon fra 01.01.08).

mediene til å sikre og videreutvikle kvaliteten på den offentlige samtalen». Funksjonen kan også drives lokalt, som et kritisk korrektiv til de lokale institusjonene. Som nevnt ovenfor krever denne formen for journalistikk økonomi og ressurser, om en skal drive god journalistikk. Dette kan være minimumsfaktorer i lokalredaksjonene, og kan gjøre vaktbikkjefunksjonen vanskeligere å gjennomføre for lokalmediene i forhold til riksmidlene. I tillegg til kravet om ressurser, kan også personlig nærhet til lokalsamfunnet og kildene gjøre oppgaven vanskeligere å utføre (Espeland 2006:25). På bakgrunn av dette hersker det en formening om at lokaljournalistikken preges av hendelsesnyheter og annen liten ressurskrevende informasjon (Mathisen 2010:101-102). Selv om det kanskje finnes flere eksempler på gravende journalistikk i riksmidlene, eksisterer også dette i lokalmediene (Espeland 2006:25).

Arenafunksjonen betegner til slutt medienes oppgave om å sikre plass for, samt aktivt medvirke til debatt om viktige samfunnsspørsmål (Østbye 2009a:105). I debatten skal publikum engasjeres og ha mulighet til å kunne uttale seg. Uttalelsene kan ta form gjennom leserbrev, debattspalter, kronikker og lignende, som redaksjonene må godkjenne før distribuering. Hvor mye plass som skal settes av til denne funksjonen er opp til hver enkelt redaksjon (Røssland m.fl. 2006a:13). Men i forlengelse av medienes dagsorden og tilbud om bred informasjon, skal de stille plass og ressurser til rådighet for debatt (Østbye 2009b). Siden publikum spiller en viktig rolle i debatten deles ansvaret til en viss grad med en «diskusjonsglad allmennhet». Dette er i motsetning til informasjons- og vaktbikkjefunksjonen, hvor mediene selv har hovedansvar for å ivareta funksjonenes oppgaver (Røssland m.fl. 2006a:3). I en rapport om den moderne mediestøtten (NOU 2010: 14) står det at det aldri har vært så lett å komme til ordet som i dag, men at det likevel er vanskeligere å bli hørt. Som debattskaper medfører det også et ansvar om å gi plass for flere synspunkter, samt sørge for at de som ikke alltid kommer til ordet får en stemme (Østbye 2009b). Sammenlignet med riksmidlene er det større sjanse for at den lille mann i gata slipper til og får en stemme i lokalmediene. Dette er i tillegg til andre faktorer, som vil bli nærmere forklart i kapittel 2.3, kjennetegn på viktigheten av lokalmedienes rolle i dagens mediesamfunn. Ved å slippe til nye stemmer i debatten styrkes demokratiet (Mathisen 2010:57).

Grunnlovens § 100 (2004) pålegger staten å føre en mediepolitikk som legger til rette for de ulike oppgavene mediene besitter⁸ (Lovdata, 2012). Dette begrunnes ut fra medienes viktige rolle som informasjonskanal, som vaktbikkje og som møteplass for utveksling av meninger. For å kunne oppfylle disse oppgavene hevder Østbye det er viktig med et innholdsmessig mangfold i mediene samlet (2011). I de konkrete målene for mediepolitikken⁹, defineres innholdsmangfold som «mangfold i tilbudet av informasjon og meningsutveksling i mediene; dvs med hensyn til temaer, typer informasjon, kilder, politiske eller interessemessige synsvinkler osv» (St.mld nr.57 2000-2001). Gjennom å sikre en arena for ulike synspunkter og variert informasjon, som er tilgjengelig for alle, kan mediene bidra til å styrke demokratiet. Underordnet denne funksjonen kan mediene anses som et aspekt ved både sender-, budskaps- og mottakersiden. Østbye knytter medienes «budskap» til begrepet *pluralisme* og tildeler det i denne konteksten to betydninger: «enten at hver kanal bringer et bredt tilbud til publikum, eller at det er mange kanaler som hver for seg kan bringe snevre tilbud, men slik at det samlede tilbudet blir svært variert» (1988:56-58). I likhet med Østbye vektlegger Trine Syvertsen variasjon i tilbudet og pluralisme blant medieaktører, som grunnleggende i diskusjonen om mangfold. Hun hevder at målsettingen om mangfold nedfelles i en rekke strukturinngrep, men også i enkelte former for innholdsregulering. For eksempel vil aviser som mottar pressestøtte fritt kunne velge sin redaksjonelle linje, mens selskaper som har en posisjon som allmennkringkastere må følge en rekke innholdskrav (2004:75).

2.2 Samfunnsoppdraget – en kontrakt?

Samfunnsoppdraget ble, i følge Østbye, påberopt av mediene selv som en begrunnelse for sin virksomhet. Ved å understreke sin viktige rolle for samfunnet kunne de grunngi krav om visse privilegier, som for eksempel innsynsrett, trykkefrihet, kildevern og økonomiske fordeler (2009a:105). Mye av dette ble dekt i offentlighetsloven fra 1970, som ga alle frihet til å kunne henvende seg til offentlige institusjoner (Lovdata, 2000). Selv om det var pressen som kjempet disse rettighetene frem, illustrerer forklaringen av samfunnsoppdraget statens

⁸ §100: «Det paaligger Statens Myndigheder at lægge Forholdene til Rette for en aaben og oplyst offentlig Samtale» (Lovdata, 2012).

⁹ De konkrete målene for mediepolitikken blir i en stortingsmelding formulert i følgende tre punkter: (1) Sikre ytringsfriheten som en forutsetning for et levende folkestyre. (2) Sikre kulturelt mangfold og norskspråklig medietilbud. (3) Beskytte barn og unge mot skadelig medieinnhold (St.mld. nr 57, 2000-2001).

erkjennelse av mediernes betydning. Dette kan videre eksemplifiseres ved at staten opprettholder pressestøtten, og har *NRKs* allmennkringkastingsoppdrag som et viktig premiss i mediepolitikken. Men hvilke garantier har staten for at mediene oppfyller sin funksjon?

Journalistikken har gjennomgått en profesjonalisering¹⁰. To kjennetegn ved profesjoner er at de ofte har klienter og etiske retningslinjer. Mediene hevder at publikum er deres «klienter», og kan med rette vise til Vær Varsom-plakaten som et vel utbygd etisk grunnlag¹¹. De etiske reglene er utarbeidet av mediene selv (ved Norsk Presseforbund), og håndheves av et eget organ (PFU)¹² (Ottosen m.fl. 2002:115-116). Reglene kan sies å være (blant annet) mediernes presisering av deres oppdrag i samfunnet. Dette tydeliggjøres i kapittel 1.2: «Pressen ivaretar viktige oppgaver som informasjon, debatt og samfunnskritikk». I kapittel 1.4 presiseres to av disse oppgavene videre, da det står at «Det er pressens rett å *informere* om det som skjer i samfunnet samt *avdekke kritikkverdige forhold*». Rollen som vaktbikkje blir videre vektlagt i kapittel 1.5, som understreker at det er pressens oppgave å verne om enkeltmennesker eller grupper mot overgrep eller forsømmelser fra offentlige instanser, private foretak eller andre. I likhet med informasjons- og vaktbikkjefunksjonen blir også pressens oppgaver innenfor arenafunksjonen nærmere presisert. I kapittel 1.2 understrekes funksjonen gjennom pressens ansvar om å fremme ulike syn i den offentlige debatten, mens i kapittel 3.2. presiseres essensen og viktigheten av dette: «[...] Det er god presseskikk å tilstrebe bredde og relevans i valg av kilder [...]» (VVP, 2008). I likhet med resten av plakaten innhold er disse retningslinjer mediene forholder seg til. Helle Sjøvaag anser de moralske prinsippene som en kontrakt som forsikrer borgernes tillitt, til at pressen forvalter deres rolle på en forsvarlig måte (2010:43). Men gjelder denne «kontrakten» også mellom mediene og staten?

¹⁰ For å kalle et yrke for en profesjon må det i følge profesjonssosiologen Harold Wilensky oppfylle fem krav: (1) yrket må være et fulltidsarbeid (2) det setter krav om en formell utdanning (3) det må være en organisasjon for de som utøver yrket, (4) skrevne normer fastsetter formelle og etiske regler for de som utøver yrket og (5) det må være en form for autorisasjon av de som skal utøve det. Ottosen m.fl. hevder at en i et langtidsperspektiv kan snakke om en profesjonaliseringsprosess av journalistikken. I Norge har derimot ikke det femte av Wilenskys punkt vært et krav eller ønske fra noen hold. Men et sjette punkt kan nevnes: «profesjoner har klienter de skal tjene» (2002:112-117).

¹¹ Etiske retningslinjer er også nedfelt i Redaktør- og tekstreklameplakaten. Ettersom disse ikke er like relevante for oppgavens analyse, blir ikke innholdet i disse plakatenene utdypet videre.

¹² Medlemmene av Pressens Faglige Utvalg oppnevnes av Presseforbundet. Utvalget består av syv personer, hvor tre av medlemmene er mennesker uten mediebakgrunn, som representerer «allmennheten» (Ottosen m.fl. 2002:115-116).

NRK vil i likhet med resten av norsk presse forholde seg til Vær Varsom-plakaten. Som statlig mediebedrift må *NRK* også forholde seg til retningslinjer som er satt av de politiske myndighetene (Fordal, 2009a). Disse retningslinjene er kjent som allmennkringkastingsprinsippene, som Stortinget igjen har fastsatt gjennom *NRK*-plakaten. Plakaten presiserer ideer som lenge har lagt til grunn. Den støtter opp om de tre funksjonene og belyser hvordan samfunnsoppdraget også ligger nært ideen om allmennkringkasting – *public service broadcasting*. Arena- og informasjonsfunksjonen blir for eksempel presisert i kapittel 1.b.: «*NRK* skal bidra til å fremme den offentlige samtalen og medvirke til at hele befolkningen får tilstrekkelig informasjon til å kunne være aktivt med i demokratiske prosesser». I kapittel 1.c. poengteres på den andre siden *NRKs* funksjon som vaktbikkje: «*NRK* har som oppgave å avdekke kritikkverdige forhold og bidra til å beskytte enkeltmennesker og grupper mot overgrep eller forsømmelser fra offentlige myndigheter og institusjoner, private foretak eller andre». I tillegg til disse retningslinjene, kan en påstå at *NRK* også har tilleggskrav. I følge *NRK*-plakaten skal allmennkringkasteren blant annet reflektere både det geografiske og menneskelige mangfoldet, styrke det norske og samiske språket, identiteten og kulturen, ta hensyn til funksjonshemmede, formidle kunnskap og nyheter, være nyskapende, bidra til utdanning, fremme internasjonale forhold, ha et godt lokalt tilbud og tilstedeværelse, samt fremme barns rett til ytringsfrihet og informasjon (Regjeringen, 2011).

Vær Varsom-plakaten fremstår som medienes fortolkning og presisering av innholdet i den muntlige «kontrakten». Med henvisning til uttalelser i stortingsmeldinger osv. kan en kanskje hevde at myndighetene har gitt uttrykk for en (stort sett) tilsvarende tolkning av «kontrakten». Det er en felles forståelse at medienes oppgaver ligger til grunn for deres «klienter». Dette kan videre illustreres av pressens uavhengighet av statsmakten. En klarere kontrakt ligger til grunn for *NRK* i *NRK*-plakaten, der et statlig organ – Medietilsynet – årlig vurderer om kravene oppfylles.

2.3 Det lokale oppdraget

I Ålesund er *Sunnmørsposten* og *NRK Møre og Romsdal* byens største redaksjoner. Som lokalredaksjon har de i likhet med de nasjonale redaksjonene i oppgave å oppfylle samfunnsoppdraget. I tillegg til å informere, debattere og avdekke kritikkverdige forhold, skal

de også representere lokaldemokratiet, hvor lokale historier skal fremmes, identitet og tilhørighet skapes. Ved å fremme og skape den lokale kulturen og samhørigheten, får mottakerne gjerne et mer personlig forhold til lokalmediene i motsetning til riksmidlene (Mathisen 2010:13). Men hvilke utfordringer medfører samfunnsoppdraget lokalmediene?

Torgeir Dimmen (2008) skriver at lokalpatriotisme ser ut til å være den rådende ideologien i mange lokal- og regionsaviser. Han anser dette som problematisk, da det ikke samsvarer med klassiske idealer om å være kritisk og uavhengig. Birgit Røe Mathisen anser lokalmedienes vanskeligheter med å formidle det nære forholdet til samfunnet samtidig som å være kritisk til det, som et av lokaljournalistikkens store dilemmaer. Selv om disse oppgavene kan karakteriseres som problematiske, ligger de også til grunn som idealer for lokalmediene. De betegner deres dobbeltrolle som «lim og lupe» (2010:36-37). Dobbeltrollen kan anses som en grunnleggende forutsetning for hvordan lokalmediene skal løse sitt samfunnsoppdrag (Erdal 2010:173). Men lokalmediene møter ofte kritikk for sin rolle som vaktbikkje. Johann Roppen hevder for eksempel at mange lokalmedier lar politikerne sette dagsordenen, og nøyer seg med formidling av hendelsesnyheter (Holmquist 2008). I en studie av svenske lokalmediers dekning av kommunevalget i 2006, bekreftes dette til en viss grad. Lars Nord og Gunnar Nygren karakteriserer lokalmediene som fravikende når det kommer til formidling av konflikter, og som snille og lite rustet til å skildre vanskelige spørsmål (2007). I en studie av fire lokalavisers nyhetsdekning over fire uker, fant Mathisen at konfliktorienterte saker også var minimumsfaktorer i norske lokalmedier. Resultatene viste at mindre enn én fjerdedel av oppslagene, omhandlet to eller flere parter som stod i mot hverandre. Undersøkelsen viste videre at positive og nøytrale vinklinger dominerte. Istedenfor å kritisere enkelte sider av sitt eget samfunn, talte lokalmediene samfunnets sak mot trusler utenfra (2010:39-40). Lokalmedienes prioritering av vaktbikkjerollen kan videre eksemplifiseres i en studie av *Budstikka Media* og *NRK Østlandssendingens* nyhetsdekning på internett. I følge Ivar John Erdal anså de ulike redaksjonene nettet hovedsakelig som et medium for hendelsesnyheter, og deres respektive medier, som avis, radio og TV, som medier for mer gravende journalistikk (2010:183).

I en utredning om den moderne mediestøtten (NOU 2010: 14) blir blant annet kvalitet beskrevet som en forutsetning for at mediene skal kunne oppfylle sitt samfunnsoppdrag. Sigurd Allern skriver at antallet kilder kan (forsiktig tolket) anses som en første indikasjon på

journalistisk kvalitet. Han forklarer dette på bakgrunn av undersøkende- og registreringsjournalistikk. I de fleste tilfeller vil artikler med to eller flere kilder representere undersøkende journalistikk, mens artikler som bare har én synlig kilde ofte reflekterer enkel, informativ registreringsjournalistikk (2001:163). I Vær Varsom-plakaten understrekes viktigheten av å reflektere bredde i kildebruk og presentere ulike syn (VVP, 2010). Hvem kildene er forteller mye om journalistikkens innhold, tolkningsrammer og virkelighetsbilder. I nyhetsmediene er kildene tradisjonelt dominert av representanter og talsmenn for samfunnets eliter (Allern 2001:161). Dette blir belyst i Mathisens undersøkelse, hvor resultatene viser at om lag halvparten av artiklene baserte seg på én kilde, hvor det i stor grad var samfunnseliten som kom til ordet. Sammenlignet med riksmidlene gir lokalmediene de som ikke har maktposisjoner i mye større grad en stemme. Dette eksemplifiserer Mathisen videre, da kilder uten maktposisjoner utgjorde 20 % i lokalmediene, mot mellom 4 og 9 % i riksmidlene. Ved å gi rom for slike stemmer skaper lokalmediene en annen virkelighetsbeskrivelse enn riksmidlene (2010:42,54).

Lokalmediene er stemmene fra distriktene. De er talerøret som tar opp problemstillingene, som riksmidlene verken har interesse for eller kunnskap om (Hetland 2001:12). I sin formidling møter de utfordringer i henhold til å oppfylle det lokale oppdraget. Dette medfører som nevnt ofte en kritikk om at de er «tannløs, snill og patriotisk» (Mathisen 2010:34). Dimmen understreker at det er lov å være patriot, men at de journalistiske idealene om uavhengig, kritisk journalistikk bør være overordnet, uansett dekningsområde og opplagstall (2008). Selv om virkeligheten i mange lokalredaksjonene er som studiene over eksemplifiserer, betyr ikke det at lokalmediene er uten betydning for befolkningen og samfunnet. I tillegg til å være en viktig kanal for informasjon nedenfra, bidrar de til å styrke demokratiet gjennom de lokale historiene, stemmene og kritikkverdige funnene. Som Bård Michalsen skriver, følger de «folk fra vugge til grav» (Holmquist 2008).

2.4 Når katastrofen rammer lokalsamfunnet

Det fins mange definisjoner på hva det er som definerer en katastrofe¹³. Felles for de fleste er at de overrasker, er en trussel, skaper usikkerhet, tidspress og stress (Olsen, Mathiesen &

¹³ Når en ulykke tar sted i lokalsamfunnet vil den oppfattes som en katastrofe for menneskene som bor der, men kanskje som en større ulykke for den nasjonale befolkningen (Blix & Bech-Karlsen 1990:13-14). Ettersom

Boyesen 2008:47). De medfører en journalistisk unntakstilstand, som beveger seg langt vekk fra den vanlige hverdagen til den tradisjonelle nyhetsjournalisten. På bakgrunn av dette skulle en kanskje tro at katastrofejournalistikk differerer fra andre former for journalistikk, men studerer vi den nærmere er den ikke så vesensforskjellig. Den informerer, debatterer og kritiserer, men skiller seg ut ved at problemstillingene tilspisses. Hvor nært skal journalisten nærme seg? Og hvor går grensen for hva som skal rapporteres? (Blix & Bech-Karlsen 1990:21-22).

Mediene blir stadig mer personfokuserte. Intervjuer med mennesker som har vært involvert i ulykker ser ut til å ha blitt en viktig del av katastrofejournalistikken (Kallevik 2004:19). Selv om en ulykke er en samfunnssak, har ikke publikum krav på kunnskap om private reaksjoner og personlige forhold hos involverte og pårørende (Brurås 2006:263). Kjell Løvik mener det er viktig å skille mellom det som har offentlig interesse og det private, da mennesker i sorg er mer utsatt enn andre (2003:86). Ettersom katastrofer er sjelden kost for lokalmediene kan en påstå at problemstillingene til nærhet og grenser blir enda tydeligere. Når en katastrofe rammer lokalsamfunnet påvirkes hele samfunnet direkte. Lokalmediene vil derfor kanskje formidle hendelsen mer varsomt framfor riksmidene og vektlegge andre sider ved hendelsen, da de har et nærmere forhold til publikum (Blix & Bech-Karlsen 1990:278). I Mathisens studie blir dette eksemplifisert. Lokalredaksjonene ventet ofte med identifisering og bildehenvisning av hensyn til de omtalte og berørte. Ettersom lokalmediene gjerne vil bli sett på som en venn, ønsker de ikke å støte noen med sterke og grove bilder. Dette resulterer i at det er forskjellige forventninger til hvilket stoff en vil finne i lokalmediene sammenlignet med riksmidene, og journalistene tar derfor valg på bakgrunn av hvilken redaksjon de arbeider i (2010:84). I *Sunnmørspostens* «blåbok»¹⁴ understrekes «vennskapet» mellom avisen og leserne. Gjennom forbokstaver i kontrollspørsmål som ligger til grunn som målsetninger for den enkelte sak, blir journalisten påminnet om dette da de skal spørre seg selv om saken er «Viktig, Engasjerende, Nær og Nyttig», og dermed en «VENN». Selv om «vennskapet» skal ligge til grunn, understrekes det at i rollen som venn er det også viktig å formidle budskap som ikke

karakteristikkene av Fjelltun-saken vil variere etter øynene som ser, vil begrepene *ulykke*, *krise* og *katastrofe* bli gitt samme betydning i denne oppgaven.

¹⁴ En perm hvor «[...] selskapets formålsparagraf, redaksjonelt grunnsyn, «Merkets grunnlov», strategiske hovedvalg og redaksjonelle retningslinjer [...]» er samlet (Sunnmørsposten 2006).

alltid er behagelig (2006). I handlingsplanen til *NRK Møre og Romsdal*¹⁵ vektlegges ikke «vennskapet» like eksplisitt, men kanskje mer intuitivt. Viktigheten av publikumskontakt, det å være tilstede og skape nærhet til folket blir poengtert. Et av Mathisens intervjuobjekter forklarer hensynsaspektet som et resultat av at en skal fortsette å leve i lokalsamfunnet. En tenker kanskje en ekstra gang over hvilke konsekvenser det vil ha for enkeltpersoner og lokalsamfunnet, dersom en vinkler en sak på en bestemt måte. Mathisen understreker at balansegangen med å være for nær samtidig som å gi maksimal informasjon er liten, og at det derfor kan slå begge veier. På bakgrunn av dette stiller både Mathisen og andre spørsmål om hvorvidt lokaljournalistikken har en annen etisk standard enn riksjournalistikken? (2010:84).

Formidling av katastrofer kan variere mellom lokal- og riksmidlene, men har som oftest et fast utviklingsmønster. Med forbehold om særegne trekk ved den enkelte ulykke, karakteriserer Arne Blix og Jo Bech-Karlsen sju faser (fire kortsiktige og tre langsiktige) som beskriver et normalforløp av en ulykkes dramaturgi i mediene. De ulike fasene deles opp i:

1. Alarmen går
2. Lete/rednings/hjelpe-arbeid
3. Åstedsgranskning
4. Seremoniene (minnehøytideligheter/begravelser osv)
5. Undersøkelsene (etterforskning, granskning osv)
6. Rapportene/oppgjørene (granskningsrapporter, forsikringsoppgjør osv)
7. Samfunnsendringene (lover, regler osv)

De fire første fasene (1-4) tar sted i løpet av kort tid, hvor spenningen til tider er høy. Publikum er deltakende – de vil vite hva som skjer, delta i sorg, samt kreve en forklaring på det som skjedde (1990:66). I følge PFU har mediene en klar forpliktelse til å formidle denne informasjonen ved større ulykker og katastrofer. I tillegg skal de også dekke offentlige markeringer av sorg, og skape rammer omkring aktuelle dødsfall. I den anledning blir mediene pålagt begrensninger av presseetikken knyttet til beskyttelse av privatlivets fred, og kravet om saklighet og omtanke i all dekning (1998). Kapittel 4.6 i Vær Varsom-plakaten understreker dette: «Ta hensyn til hvordan omtale av ulykker og kriminalsaker kan virke på

¹⁵ Oppgaven forholder seg til versjonen som var gjeldende i 2008, da det var denne som lå til grunn for perioden som ble undersøkt.

ofre og pårørende. Identifiser ikke omkomne eller savnede personer uten at de nærmeste pårørende er underrettet. Vis hensyn overfor mennesker i sorg eller ubalanse» (VVP, 2008). I tillegg til å skjerme pårørende og ofre, understreker PFU naturligheten av det å eksponere offentlige personers tilstedeværelse ved offisielle markeringer. Bakgrunnen for dette er å gi inntrykk av samfunnets deltakelse i sorgen (1998). Mens de fire første fasene beskriver hendelsesløpet, som tar sted kort tid etter ulykkesdagen, presenterer de tre neste og siste fasene (5-7), etterløpet som finner sted over et lengre tidsrom. Publikums deltakelse er nå forbi, men kan blusse opp i forbindelse med reaksjoner ved fremlegging av for eksempel rapporter fra granskningskommisjonen. Katastrofens slutt dateres ofte etter de fire første fasene, da den akutte tilnærmede unntakstilstanden er over, og samfunnet har vendt tilbake til det «normale». Det er viktig å understreke at journalistisk sett er ikke en katastrofe over før konsekvensene og virkningene av etterspillet er på plass (Blix & Bech-Karlsen 1990:66). I mange ulykker eller katastrofer er disse konsekvensene og virkningene et resultat av en enkeltperson eller en organisasjons feilhandlinger, vurderingssvikt eller forsømmelser (Olsen, Mathiesen & Boyesen 2008:66). Som vaktbikkje er det medienes oppgave å avdekke dette, noe som gjerne skjer i «sluttfasen» av ulykkens dramaturgi i mediene.

2.5 Samfunnsoppdraget på nye plattformer

Forståelsen av medienes samfunnsrolle er på mange måter grunnlaget for norsk mediepolitikk og medieregulering. I likhet med mediebransjen selv har myndighetene forventninger til pressens samfunnsoppdrag. Men med fremveksten av nye medier og nye plattformer, stilles det spørsmål ved hvilke konsekvenser disse får for samfunnsoppdraget (Erdal 2010:173).

Internett som plattform tilbyr muligheter få medier har. I tillegg til kontinuerlig oppdatering (som de til en viss grad har til felles med radio, og i spesielle tilfeller fjernsyn), kommer interaktivitet og mulighet til å supplere den journalistiske framstillingen, med bakgrunnsinformasjon og originalkilder (Lindholm 2008). Nancy McMillan (referert i Engebretsen 2008:112-117) skiller mulighetene for interaktivitet inn i tre former; bruker-til-bruker-interaktivitet (BTB), bruker-til-dokument-interaktivitet (BTD) og bruker-til-system-interaktivitet (BTS). Martin Engebretsen deler videre BTB-interaktivitet inn i tre kommunikasjonslinjer: journalist-leser, kilde-leser og leser-leser. Interaksjonen mellom journalist og leser kan blant annet ta form gjennom ren monolog, eller gjennom brukerens

mulighet til å respondere på nyhetsteksten. Dersom responsen tar form gjennom e-post til journalisten kalles dette for *monolog med feedback*. I likhet med journalist-leser-interaksjonen er ofte interaksjonen mellom kilden og leseren indirekte, da det er journalisten som kanaliserte hva som skal formidles. Unntaket er hvis kilden siteres direkte, eller blir avbildet enten i form av stillbilder eller video. Interaksjonen mellom leserne kan på den andre siden ta form eksempelvis gjennom åpne debattfora, artikkeldebatter osv. Den andre formen for interaktivitet, BTD, registrerer brukerens muligheter til å kontrollere interaksjonen med det medierte innholdet, og til selv å bidra med eget innhold. Brukerens bidrag kan være alt fra bilder og videosnutter til blogginnlegg, som har nyhetsverdi eller er relevant i forhold til ett gitt tema. Brukerens kontroll av interaksjonen registrerer på den andre siden muligheten til for eksempel å skaffe seg mer informasjon, bli delaktig og få overblikk gjennom lenker til tidligere skrevne artikler, eksterne nettsteder osv. Den siste formen for interaktivitet, BTS, registrerer den graden av brukertilpasning, brukerkontroll, dynamikk og multimodalitet som eksisterer i nettavisen (2008:112-117). De ulike formene for interaktivitet vektlegger i tillegg til nettavisens søkbare arkiv og mulighet til å etablere et nettsamfunn, skillet mellom nettjournalistikken og andre tradisjonelle former for journalistikk (Lindholm 2008:50).

Teknologien har medført en ny plattform, men har den også medført en ny og bedre form for journalistikk? Spørsmålet kan diskuteres. På den ene siden fremmer undersøkelser nettjournalistikkenes positive utvikling, mens på den andre siden dens bakside. Johann Roppens henvisning til forskjellige studier av spesifikke lokalaviser og deres nettpublisering eksemplifiserer dette. Resultatene viser at i enkelte redaksjoner var mange av nettsakene et klipp-og-lim-resultat fra papirutgaven, mens i de litt større redaksjonene var mange av sakene produsert og publisert kun for nettet. Resultatene viste også at i andre redaksjoner var det en god blanding av klipp-og-lim og egenprodusert materiale (2008:63-64). De varierende arbeidsmetodene i nettavisene fremmer spørsmål og kritikk mot nettjournalistikken. For eksempel hevdes det at andre medier (særlig aviser) bringer ny informasjon frem, mens nettmediene bare er formidlere av dette. En brukerundersøkelse om norske nettaviser fra 2008, belyser videre nettmedienes mange utfordringer. Resultatene viste at i tillegg til å være mer skeptisk til innholdet (både det journalistiske og brukerskapte) var journalistene sammenlignet med brukerne, enda mindre fornøyd med nettavisen, og enda mer fornøyd med den tradisjonelle kanalen (Krumsvik, 2008). Denne oppslutningen kan kanskje forklares, blant annet som et resultat av den nye plattformens krav til journalistikken. De klassiske

journalistiske idealene settes under press, og journalistene står ovenfor valg de helst ikke vil ta. Dette kombinert med krav om høye produksjonsmengder, kan i verste fall føre til at kvalitet går på bekostning av kvantitet (Ottosen & Krumsvik 2008:15). Terje Rasmussen understreker denne faren ved å fremheve nettets kontinuerlige deadline. Nyheter som blir publisert med et raskt tempo kan fort føre til feilvurderinger. Som et resultat av tidspress kan egenproduserte nyheter bli lagt bort til fordel for pakking og bearbeiding, eller i verste fall kopiering av andres nyhetsproduksjon (2006:128).

I en utredning om den moderne pressestøtten (NOU 2010: 14) blir internettets viktighet fastslått, selv om det understrekes at det ikke har erstattet de etablerte medienes funksjon, i å fremme nyheter og samfunnsdebatt. Hvorvidt internett er på linje med de etablerte mediene kan diskuteres, men viktigheten av dets muligheter understrekes i enkelte journalistiske tilstander. For eksempel kan man under katastrofer informere publikum fortløpende, motta informasjon og være et samlingsnettverk. I slike kontekster etablerer nettets muligheter nettavisene som en av de viktigste plattformene for informasjon (Olsen, Mathiesen & Boyesen 2008:36). Det er ikke bare under katastrofer at nettets funksjoner skiller seg ut som viktige hjelpemidler, også i hverdagen finner vi eksempler på dette. For eksempel vil muligheten til å kunne skaffe seg mer informasjon gjennom lenking, videoer og debattfora føre til at mottakerne får et større informasjonsgrunnlag enn hva de ellers kunne fått på andre plattformer. De teknologiske mulighetene, som ligger til grunn, åpner for å kunne ivareta spesielt informasjons- og arenafunksjonen på den digitale plattformen. Nettmediets mange funksjoner underbygger troen på at nettet og nettavisene kan bli en arena for journalistisk høy kvalitet (Aam 2010:222), og med dette være et positivt bidrag til samfunnsoppdraget.

3. Metode

For å belyse oppgavens problemstilling har jeg brukt kvantitativ innholdsanalyse som metode. I dette kapittelet vil jeg forklare bakgrunnen for dette valget, i tillegg til de metodiske vurderingene som ligger til grunn for analysen.

3.1 Kvantitativ innholdsanalyse

Problemstillingen tar utgangspunkt i to mediers dekning av én spesifikk sak. Ettersom jeg ønsker å se hvordan de ulike redaksjonene dekte saken, hvordan presentasjonen utviklet seg over tid, og hvorvidt det var likheter og forskjeller i dekningen, er kvantitativ innholdsanalyse en metode som egner seg godt. Østbye et. al. understreker metodens relevans, da de skriver at den brukes hyppig til «å se hvordan en bestemt sak eller et tema har blitt behandlet» (2007:211). Metodens styrke kan også ses i sammenheng med et stort utvalg, da den tillater forskeren å analysere og beskrive et stort antall likeartede tekster på en relativt effektiv måte (Nilsson sitert i Østbye et. al. 2007:210). Selv om metoden er relevant for oppgavens analyse, kan det stilles spørsmål ved hvorvidt én metodisk tilnærming «holder» for å få svar på ens problemstillinger. Det hevdes for eksempel (Gray og Densten sitert i Neuendorf 2002:15) at en metodetriangulering vil styrke forskerens krav for validitet, av konklusjonene som er tatt basert på resultatene som er felles. I denne oppgaven vil den kvantitative innholdsanalysen være den eneste metoden som ligger til grunn, da en kvalitativ analyse vil kunne si lite om det totale bildet. Ved å utføre en kvantitativ innholdsanalyse vil analysen dermed bli mer representativ, selv om det skal understrekes at kvalitative elementer vil bli kartlagt i innholdsanalysens spesifikke variabler.

Østbye et. al. definerer kvantitativ innholdsanalyse som «dataregistrering og analyseteknikker som søker mot en systematisk, objektiv og kvantitativ beskrivelse av innholdet i et budskap». Med systematisk vektlegges viktigheten av å formulere noen generelle regler for hvordan materialet skal behandles. For eksempel må hver tekst-enhet kodes for hver variabel. Ved å ha slike generelle regler, vil kodingen av materialet kunne leses på tvers av enkeltpersoner. At analysen skal være objektiv betyr i denne sammenheng at subjektiviteten enten er fjernet eller formalisert i definisjonen av variablene. Kvantitativ innebærer at materialet skal være beskrevet med tall (2007:210). Kvantitativ innholdsanalyse har en generell styrke i reliabilitet. Med dette menes hvilken grad en måling gir de samme resultatene på gjentatte forsøk

(Carmines & Zeller sitert i Neuendorf 2002:12). Selv om reliabilitet er overordnet, kan en slik analyse være problematisk i forhold til validitet, særlig hvis det er kompliserte fenomener en ønsker å fange opp. Med validitet menes hvilken grad empiriske målinger reflekterer det mennesker anser som den virkelige betydningen av begrepet (Neuendorf 2002:12). Alan Bryman hevder det nesten er umulig å registrere og utforme kodematerialer som ikke inneholder noen form for tolkning fra kodernes side, og anser dette som en av metodens svakheter (2008:291). Ettersom det ikke er mulig å lage mål som viser hvor godt innholdskategoriene samsvarer med virkeligheten, er det elementært å ha presise beskrivelser av variablene og kategoriene. Ved å ha slike presise beskrivelser åpnes muligheten for å la andre forskere komme frem til et tilsvarende resultat. Dette kalles for intersubjektivitet (Østbye et. al. 2007:223). Reliabiliteten til registreringen av oppgavens materiale ble testet på bakgrunn av ti artikler. Mer om dette og resultatene fra intersubjektivitetstesten presenteres i kapittel 3.4.

3.2 Datainnsamling

De utvalgte redaksjonenes nettarkiv var utgangspunkt for innsamlingen av materialet til innholdsanalysen. *NRK Møre og Romsdal* har en egen samleside på deres nettside om Fjelltn-ulykken, hvor de fleste artiklene som var publisert om saken var å finne. Etter søk i databasen Atekst, fant jeg videre et par artikler, som også var å finne gjennom manuelle søk i *NRKs* nettarkiv. Materialet fra *Sunnmørsposten* var derimot ikke like enkelt å samle inn. Da *Sunnmørsposten* ble solgt fra Edda Media til Polaris Media i 2009 (Aalhus, 2010:10), ble nettarkivet, som blant annet inkluderer redaksjonens dekning av Fjelltn-ulykken, opplastet i nye programmer. Det var derfor ikke mulig å finne noen artikler publisert i dette tidsrommet på *smp.no*. Jeg brukte derfor Atekst og *Sunnmørspostens* arkiv i Ålesund som kilde. Det skulle vise seg at materialet fra de ulike kildene ikke var i originalform¹⁶, men inneholdt informasjonen som var nødvendig for å kunne gjennomføre analysen. I søket etter artikler gjennom Atekst, fant jeg videre at oppslag skrevet av Norsk Telegrambyrå (NTB) representerte hoveddelen av materialet fra denne databasen. Dette kan i hovedsak ses i lys av *Sunnmørspostens* abonnement på NTB Direkte – en nyhetstjeneste som publiserer et utvalg av

¹⁶ Artiklene fra lokalavisens arkiv inkluderte bilder og sammenhengende tekster, mens materialet fra Atekst representerte kun tekst. Selv om materialet fra Atekst kun reflekterte tekst, vil det inkluderes og tas hensyn til gjennom en variabel som registrerer hvorvidt artikkelen er hentet fra Atekst eller ikke.

de viktigste nyhetene direkte på abonnementets nettside (NTB, 2010). I motsetning til *Sunnmørsposten* abonnerer ikke *NRK Møre og Romsdal* på denne tjenesten. Men redaksjonen anvender, som lokalavisen, NTB som kilde i egne artikler, og velger ut enkelte oppslag som de publiserer direkte. I tillegg til materialet fra de enkelte redaksjonenes arkiv, vil artiklene fra Atekst og NTB inkluderes i analysen, da de utgjør en del av lokalredaksjonenes presentasjon av saken. I analysen vil jeg gjøre et skille mellom «NTB inkludert» og «NTB ekskludert», som illustrerer hvorvidt materialet som er publisert av nyhetstjenesten inkluderes i analysen eller ikke. Med dette kan man både se redaksjonenes helhetlige og enkelte presentasjon av saken.

Bruk av Atekst som kilde for innsamling av materiale er omdiskutert. Urszula Srebrowskas studie av polske og norske avisers dekning av krigen i Irak, viste at Atekst ikke inneholdt alle oppslagene som var publisert i de norske papiravisene (Srebrowska, 2005). Selv om denne problematikken var rettet mot søk i papirartikler, bekrefter mine funn at dette også er et aktuelt problem når det kommer til søk i nettartikler. Leder for Atekst, Anders R. Eriksen (2005) har forklart Srebrowskas avvik som et resultat av opphavsrettslige eller avtalemessige forhold. Hoveddelen av artiklene hun manglet var NTB-meldinger som Atekst av opphavsrettslige grunner ikke hadde tilgjengelig. På bakgrunn av mine funn kan en nå tro Atekst har tilgang på disse meldingene. I tillegg til artikler skrevet av *Sunnmørsposten*, representerte mine avvik også NTB-meldinger som jeg fant i lokalavisens arkiv, og ikke i Atekst. Srebrowska (2005) hevder det kan være problematisk å kun bruke Atekst som kilde til innsamling av materiale, da det kan gi et ufullstendig bilde av mediets presentasjon av saken. Hun vektlegger denne problematikken spesielt i forhold til validitet når en bruker kvantitativ innholdsanalyse som metode. Eriksen (2005) samsvarer med Srebrowska om svakhetene ved å bruke Atekst i kvantitative undersøkelser, men understreker at dette er på bakgrunn av opphavsrettslige og avtalemessige forhold. Selv om det stilles spørsmål ved databasens validitet, har jeg i denne oppgaven valgt å anse den som både en oppslags- og tilleggskilde til innsamlingen. Ved å sammenligne materialet fra redaksjonenes arkiv mot Atekst¹⁷, mener jeg at de 310 artiklene som representerer funnene i den utvalgte perioden, tilsvarer det meste som

¹⁷ Ordene som ble brukt i søket etter artikler i Atekst var: savn*, ras*, Fjelltun* og omkomne. Symbolet * markerer en «trunkering». Det vil si at artikler som inneholder ord som har en annen ending enn ordet foran symbolet, også vil bli funnet.

er skrevet om hendelsen. Om ikke alt er fanget opp, er jeg fremdeles av den formening at jeg har nok materiale til å kunne utføre en analyse, på bakgrunn av de to redaksjonenes dekning.

3.3 Dataregistrering

I en kvantitativ innholdsanalyse må dataene kunne defineres i form av en datamatrise, for at en skal kunne bearbeide datamaterialet (Østbye et. al. 2007:213). I denne oppgaven består datamatriksen av enheter, variabler og kategorier.

I registreringen av det utvalgte materialet har jeg brukt analyse- og registreringsprogrammet NSDstat. Ved å ta i bruk dette programmet vil jeg få en systematisk, objektiv og kvantitativ beskrivelse av materialet. Jeg får også mulighet til å kryssanalysere og trekke linjer som ellers ville vært vanskelig å se. I programmet har jeg registrert hver enkelt av de 310 artiklene opp mot de 37 variablene som utgjør datamatriksen. Til dette medgikk en del arbeid, både til selve registreringen, men også til å klargjøre, utvide og tilføye nye variabler. På bakgrunn av dette skrev jeg en mer utfyllende kodebok, slik at prosessen som først var preget av usikkerhet, ble mer systematisk og sikker.

3.3.1 Valg og utvalg av enheter

Valg av enheter tar ofte form i flere steg. En må for eksempel bestemme hvilket medium, kanal og tidsperiode som skal utgjøre utvalget (Østbye et. al. 2007:217). Problemstillingen tar utgangspunkt i et medium, to kanaler og én bestemt tidsperiode. Ettersom *Sunnmørsposten* og *NRK Møre og Romsdal* deler internett som plattform er mediet i denne oppgaven nettaviser. Kanalene representerer de utvalgte redaksjonene, mens tidsperioden som omfatter utvalget dateres til 26.03.08 – 23.04.08.

Mediet klassifiseres som nettavis. Enheten er derfor satt til å romme én nettartikkel. Hvorvidt nettartikler er problematisk å velge i form av enheter kan diskuteres. En må for eksempel ta standpunkt til dokumentasjon og nettmediets oppdateringsmulighet. I motsetning til papirartikler, kommer ikke nettartikler på trykk, og kan endres etter hvert som ny informasjon blir belyst. Som nevnt i kapittel 3.2 er jeg usikker på hvorvidt jeg har samlet inn alt som er skrevet om saken. Usikkerheten kan anses som en svakhet ved å studere

nettartikler. Likevel er jeg, som nevnt ovenfor, av den formening at jeg har nok materiale til å utføre en analyse. I forhold til nettmediets oppdateringsmulighet er materialet registrert på bakgrunn av den enkelte artikkels datopublisering. Forklaringen på dette er todelt. For det første er det vanskelig å få tilgang til de enkelte artiklenes første publisering, og for det andre inneholder materialet fra *Sunnmørsposten* bare et klokkeslett. Jeg mener det holder å ta utgangspunkt i materialets publiseringsdato, da de ulike redaksjonenes bruk av nettet som oppdateringsmedium kan undersøkes på bakgrunn av dette.

3.3.2 Valg av variabler og kategorier

Det er uendelig antall egenskaper som *kan* inkluderes i en kvantitativ innholdsanalyse (Østbye et. al. 2007:218). I denne oppgaven springer variablene og kategoriene ut fra problemstillingens underspørsmål. Jeg har forsøkt å definere gjensidig utelukkende kategorier, men har støtt på problemet at en artikkel kan ha flere temaer, kilder, bilder osv. I flere tilfeller har jeg derfor delt variablene opp i flere selvstendige variabler (Østbye et. al. 2007:213, 218). En helhetlig oversikt over disse med tilhørende kategorier, presenteres i kodeboken som er vedlagt til oppgaven. Her følger en kort forklaring av hvilke variabler og kategorier som ligger til grunn for problemstillingens tre underspørsmål.

3.3.2.1 Tematikk, vinkling, kilde- og bildebruk

Problemstillingens første underspørsmål omhandler tematikk, vinkling, kilde- og bildebruk. Redaksjonenes *tematikk* undersøkes gjennom kanalenes presentasjon av hendelsesforløpet i det utvalgte tidsrommet, som ligger til grunn for analysen. Hendelsesforløpet er kategorisert i takt med sakens utvikling, noe som medførte en forholdsvis bred og spesifikk oppdeling av sakens ulike aspekter (se kodebok, variabel 19-28). Ettersom en artikkel ofte omhandler flere aspekter kategoriseres registreringen inn i «viktigste» og «mindre viktige» aspekter, hvor en artikkel bare kan ha ett «viktigste» aspekt, men flere «mindre viktige». Registreringen av aspektets «prioritet» avgjøres på bakgrunn av hva som er vektlagt først og hyppigst i artikkelen.

Fjelltun-ulykken kan karakteriseres som en katastrofe. I presentasjonen av slike hendelser kan både positive og negative elementer vektlegges, noe som medfører en mulighet for å

kategorisere redaksjonenes oppslag etter *vinkling*¹⁸. I analysen gjør jeg et skille mellom kategoriene «positiv», «nøytral» og «negativ». Oppslag som har en «positiv» vinkling presenterer samhørighet og positivitet ved lokalsamfunnet. Oppslag som registreres som «negativt» vinklet fremmer på den andre siden negativitet ved samfunnet. Oppslag som registreres som «nøytrale» har ingen bestemt form for vinkling, eller inneholder både positive og negative elementer.

Redaksjonenes *kildebruk* belyses både av mengden og hvilke kilder som kom til uttrykk i presentasjonen av saken. Ettersom det ikke er mulig å fastslå hvor mange kilder journalisten faktisk har brukt, undersøkes bruken på bakgrunn av de en kan lese er anvendt i det enkelte oppslaget. I registreringen av redaksjonenes *bildebruk* undersøkes også her mengden av bilder, men også hvilke motiv som kommer til uttrykk i det enkelte bilde. De enkelte bildene telles som ett og ett, mens motivene kan overskride flere i ett bilde. Hvilke motiver som registreres begrunnes hovedsakelig av bildets hovedmotiv. Dersom andre motiver kommer vesentlig til uttrykk vil disse også bli registrert. Inndelingen av redaksjonenes kilde- og bildeprofil er i likhet med kategoriseringen av hendelsesforløpet forholdsvis bred (se kodebok, henholdsvis variabel 13-18 og 6-10). I registreringen inkluderes momenter, personer og motiver som inngår innenfor de ulike institusjonene, gruppene og motivene som er spesifisert i de enkelte variablene.

I analyseringen av redaksjonenes tematikk, vinkling, kilde- og bildebruk vil jeg dra paralleller for å se hvorvidt det er samsvar i dekningen av de ulike variablene. Jeg vil også studere formidlingen av de enkelte variablene over tid, for å undersøke hvorvidt presentasjonen samsvarer med hendelsesforløpet.

3.3.2.2 Stedstilknytning og presseskikk

Problemstillingens andre underspørsmål omhandler stedstilknytning og presseskikk.

¹⁸ Variabel 29 «Vinkling i artikkel» er inspirert av, og tar utgangspunkt i Mathisens (2010) studie om lokaljournalistikk. Selv om Mathisens studie differerer med min på enkelte områder, vil undersøkelsen ligge til grunn for enkelte sammenligninger der variabler og tematikk overlapper.

Redaksjonenes *stedstilknytning* undersøkes på bakgrunn av kanalenes omtale av stedet for ulykken. Registreringen oppdeles på bakgrunn av benevningene «Fjelltn» og «Ålesund», som henholdsvis anses som lokal og nasjonal forankring.

Videre vil redaksjonenes *presseskikk* analyseres. På bakgrunn av bildebruk og identifikasjon vil jeg undersøke hvorvidt mediene fulgte de presseetiske retningslinjene som ligger til grunn for de ulike kanalene. Jeg vil også i lys av Fjelltn-ulykken undersøke hvorvidt lokalmediene har en annen etisk standard enn riksmidiene.

3.3.2.3 Internett som plattform

Problemstillingens tredje underspørsmål tar for seg *internett som plattform*. Her undersøkes redaksjonenes bruk av forskjellige digitale verktøy, som lenking og bruk av film og lyd. I analysen vil også mottakernes mulighet til å kunne respondere og delta på den digitale plattformen undersøkes. Dette vil bli belyst gjennom mottakerens mulighet til å respondere til journalisten gjennom e-post (monolog med feedback), og redaksjonenes publikasjoner av innlegg fra allmennheten. Kanalenes anvendelse av internett som plattform vil deretter undersøkes i lys av mediehusenes andre publiseringer.

3.4 Intersubjektivitetstest

Reliabiliteten til registreringen av et materiale kan testes ved en intersubjektivitetstest (Østbye et. al. 2007:223). Til å gjøre dette i sammenheng med oppgavens materiale, fikk jeg hjelp av en medstudent som også studerer master i medievitenskap ved Universitetet i Bergen. Sammenligningen baserer seg på ti tilfeldig utvalgte artikler. Fem fra *Sunnmørsposten* og fem fra *NRK Møre og Romsdal*. Registreringen tok form på utskrevne registreringsskjemaer, med en utfyllende og forklarende kodebok til hjelp.

Resultatene viser en forholdsvis sammenfallende registrering (se tabell 1 s.87). Dette kan forklares av at de fleste variablene omhandler relativt lett tolkbare fenomener. I tillegg har de enkelte variablene få kategorier, noe som medfører at samsvaret i alle tilfeller (ved ren slump) vil være ganske stort (Østbye et. al. 2007:223). Sammenligningen vil på bakgrunn av dette og det lave antallet artikler ikke gi noe godt mål. Testen kan derimot gi indikasjoner på

reliabilitetsproblemer (Knudsen 2011:35) og med det være nyttig. Resultatene viser 24 registreringer som ikke samsvarte med mine. Forskjellene varierte mellom ulike variabler, men var hyppigst i registreringen av de ulike aspektene. «Aspekter som avkreftet faren ved bygningen/området» viste størst differanse (se tabell 2 s.87). Studenten registrerte variabelen som «mindre viktig», i tre oppslag hvor jeg ikke hadde registrert aspektet. Resultatene viser videre fire tilfeller hvor registreringen av aspektene samsvarte, men differerte i kategoriseringen av hvorvidt det kunne anses som «viktigste» eller som «mindre viktig». Videre viser resultatene hvordan registreringen ved enkelte tilfeller også differerte i antall kilder, hvilke kilder og hvilke bildemotiver som ble presentert.

Resultatene viser både forskjeller og likheter i registreringen. Med forbehold om de overnevnte svakhetene ved sammenligningen, mener jeg reliabiliteten til registreringen av oppgavens materiale ikke reflekterer store mangler. For å kontrollere sammenligningen kan reliabilitetsmålet π brukes som utregning (Østbye et. al. 2007:223). I denne oppgaven velger jeg ikke å inkludere en slik utregning, da målet ikke tar hensyn til om ulikheten er stor eller liten. Sammenligningen reflekterte hyppigst forskjeller mellom nærliggende kategorier, og jeg mener derfor en slik utregning vil gi et misvisende bilde av reliabiliteten. Som belyst ovenfor viser sammenligningen hvordan enkelte variabler er problematiske. Vedlagt til oppgaven følger derfor en forklaring, både av de variablene som hyppigst reflekterte forskjeller i registreringen¹⁹, og andre jeg mener trenger en videre utdypning (se s.85-86).

¹⁹ Variabel 28 «Handler om andre aspekter» reflekterte nest hyppigst forskjeller i sammenligningen. Studenten registrerte «dette» aspektet som «mindre viktig», tre ganger hvor jeg ikke hadde registrert dette. Studenten registrerte også aspektet som «viktigste» en gang hvor jeg hadde registrert det som «mindre viktig». Ettersom variabelen inkluderer alle aspektene foruten om de som går innenfor v19-v28, mener jeg det er vanskelig å skulle gi den en utdypende forklaring. Jeg vil derfor ikke inkludere en forklaring av variabelen i vedlegget til kodeboken.

4. Fjelltun-ulykken i lokale nettmedier

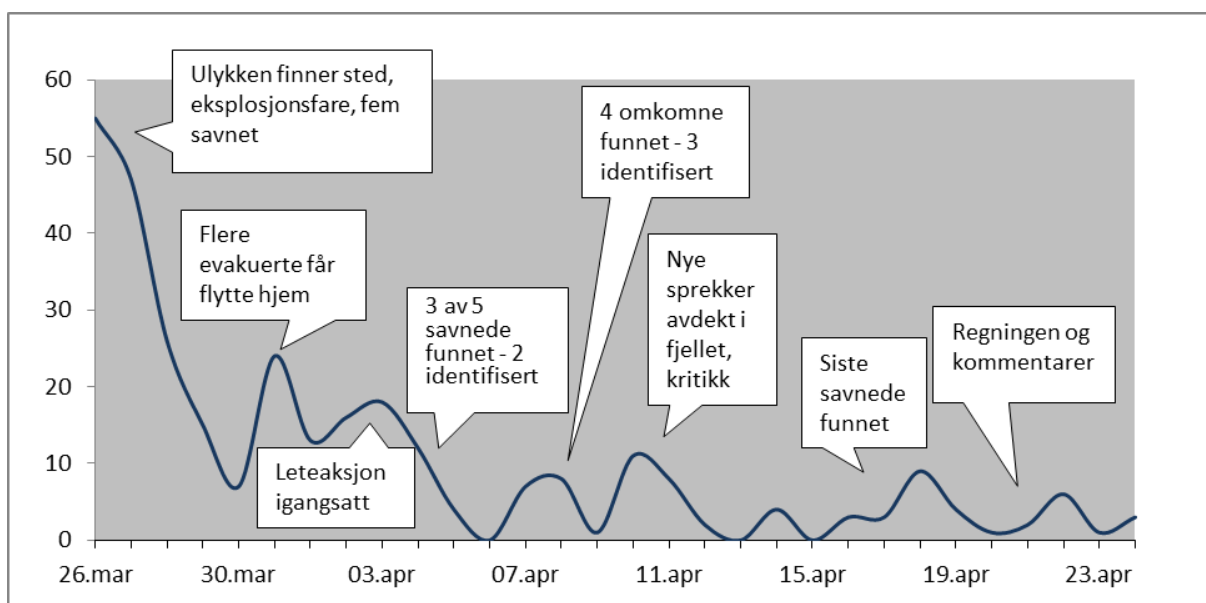
På grunn av sitt omfang fikk Fjelltun-ulykken bred dekning i massemediene. I dette kapitlet vil jeg ut fra problemstillingens tre underspørsmål, belyse *hvordan saken ble fremstilt og presentert i nettutgavene til lokalredaksjonene Sunnmørsposten og NRK Møre og Romsdal*.

Analysen tar utgangspunkt i resultatene fra den kvantitative innholdsanalysen og vektlegger omfanget av redaksjonenes oppslag, mangfold, stedstilknytning, presseskikk og bruk av internett som plattform.

4.1 Dekningen – over hendelsesforløpet, i oppslag og i størrelse

Materialet som ligger til grunn for analysen representerer tidsrommet 26.03.08 – 23.04.08. Her vil en presentasjon av redaksjonenes samlede dekning av sakens hendelsesforløp følge, for å se hvordan framstillingen av saken forløp over tid. Deretter vil dekningen sammenlignes i lys av antall og størrelse på oppslagene, før den samlede presentasjonen av oppslagene størrelse ses over tid. Med dette kan man se hvordan formidlingen utviklet seg i takt med hendelsesforløpet.

4.1.1 Hendelsesforløpet

Figur 1: Antall oppslag over tid, redaksjonene samlet.

Figur 1 illustrerer hvordan redaksjonenes sammenlagte dekning av saken forløp i den utvalgte perioden. Som figuren belyser var det en stor sak for de utvalgte redaksjonene. Det ble publisert i overkant av 50 oppslag den første dagen, og rundt 20 oppslag per dag hele den etterfølgende uken. Den naturlige store hyppigheten i startfasen, kan forklares av et stort informasjonsbehov ved slike hendelser, og at det hele tiden kom nye og viktige opplysninger som var viktig å få ut til folk flest. Etter den første uken avtok oppmerksomheten. Som et resultat av at det var én begivenhet som ble dekt, ble interessen for den gradvis mindre. Dette kan ses på som en naturlig utvikling, som vi trolig også kan finne i presentasjonen av andre naturkatastrofer. I andre type saker er det derimot mer sannsynlig at interessen kan ta seg opp, for eksempel hvis det leveres en kritisk analyse der folk eller institusjoner stilles til ansvar. I Orderud-saken (Røssland m.fl. 2006b:28) eksemplifiseres dette, da hyppigheten i dekningen økte i samband med rettsaker osv.

Hovedtendensen i redaksjonenes presentasjon var at intensiteten gradvis avtok. Som figuren over viser økte også hyppigheten i dekningen, da viktige hendelser, funn eller avdekninger fant sted. I slutfasen var derimot hyppigheten relativt lav, og utviklet seg til å sprike fra dag til dag. Utvelgelsen av materialet kan forklares på bakgrunn av denne utviklingen, som er et resultat av sakens hendelsesforløp.

4.1.2 Omfang av oppslag

I dekningen av det utvalgte tidsrommet dominerte *Sunnmørsposten* på nett, da de hadde mer enn 2 ½ ganger så mange oppslag som *NRK Møre og Romsdal*. Av de 310 artiklene som utgjør oppgavens materiale, ble 224 av disse publisert på *smp.no*, mens de resterende 86 på *nrk.no/mr*.

Den store forskjellen i antall oppslag kan forklares blant annet som et resultat av de ulike redaksjonenes bruk av nyhetstjenesten NTB. I motsetning til *NRK Møre og Romsdal* abonnerer *Sunnmørsposten* på NTB Direkte, som utgjorde 29 % av de 224 artiklene redaksjonen publiserte om saken. Selv om materialet fra NTB utgjorde størst andel i lokalavisens presentasjon, viser resultatene at allmennkringkasteren anvendte NTB-stoffet hyppigere. Som tabell 1 illustrerer var 17 % av *NRK Møre og Romsdals* dekning, NTB-artikler som allmennkringkasteren hadde valgt ut for å publisere direkte, og 11 % var NTB-

stoff som var kombinert med egen redaksjon som kilde. I *Sunnmørsposten* utgjorde NTB-artikler som ble valgt ut for å bli direkte publisert 5 % av dekningen, mens NTB-stoff i kombinasjon med egen redaksjon som kilde 1 %.

NTB-materiale	REDAKSJON	
	SMP	NRK MR
Ja, valgt ut for å bli direkte publisert	5 %	17 %
Ja, kombinasjon av NTB og egen redaksjon som kilde	1 %	11 %
Ja, NTB Direkte	29 %	0 %
Nei	66 %	72 %
Til sammen	100 %	100 %
<i>n</i> =	224	86

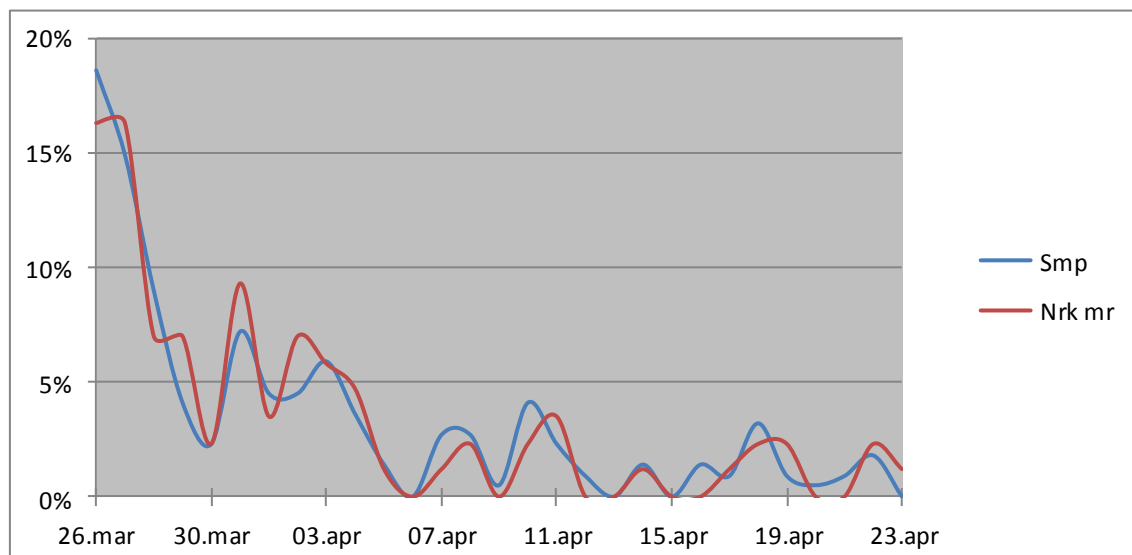
Tabell 1: Andel av oppslag med forklaring av NTB-materiale, i hver redaksjon.

Redaksjonenes varierte bruk av nyhetstjenesten kan ses i lys av lokalavisens abonnement på NTB Direkte, men også av allmennkringkasterens bakgrunn for bruk av NTB som kilde. Redaksjonssjef i *NRK Møre og Romsdal*, Elisabeth Haddal Røsvik forteller at de publiserer stoff fra NTB når de har saker, vinklinger, intervjuer eller sitater allmennkringkasteren ikke har (2011 [e-postsamtale]). Ettersom *Sunnmørsposten* abonnerer på NTB Direkte, er det vanskelig å avgjøre hvorvidt disse vinklingene, intervjuene og sitatene ble dekt i materialet fra abonnementet, eller om redaksjonen i høy grad dekte dette selv. Når jeg studerer materialet kvalitativt ser jeg at flere artikler overlapper med oppdateringene fra abonnementet²⁰, men at det også ble publisert saker som redaksjonen ikke hadde skrevet noe om selv. Digital redaktør i *Sunnmørsposten*, Olav Sindre Rise forteller at de kanskje kunne ha sagt opp abonnementet, da materialet fra tjenesten så vidt blir eksponert på fronten av nettsiden (2011 [e-

²⁰ Ettersom NTB ofte bruker avis- og nettoppslag for sine telegrammer, kan det hende at oppslagene reflekterte stoff fra de lokale redaksjonene.

postsamtale])). På bakgrunn av dette kan det virke som om allmennkringkasterens mer hyppige bruk av nyhetstjenesten, illustrerer en mangel på vinklinger osv. som delvis ble dekt i lokalavisens egenproduserte materiale, og delvis i deres bruk av NTB (enten i form av utvelgelse, i samband med egen redaksjon som kilde, eller fra NTB Direkte).

Differansen i redaksjonenes omfang av oppslag illustreres til en viss grad i figur 2, som viser kanalenes andel oppslag gjennom dekningen av hendelsesforløpet. Som figuren belyser var det ikke store forskjeller redaksjonene imellom. Som ventet var det en større hyppighet i *Sunnmørspostens* presentasjon, foruten enkelte perioder hvor *NRK Møre og Romsdal* hadde en større andel. Lokalavisen hadde også noen oppslag i mellomperiodene, hvor allmennkringkasteren i enkelte tilfeller falt ned på null.

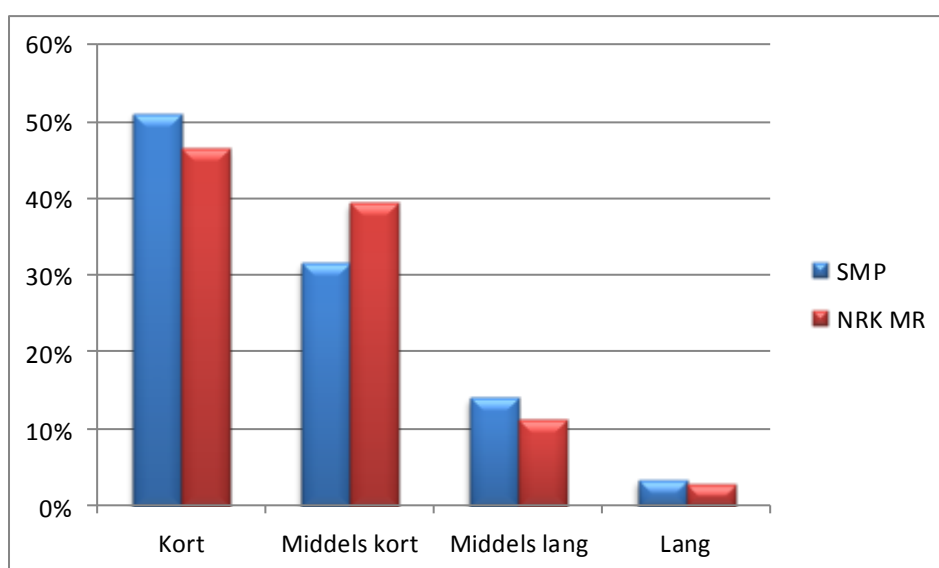
Figur 2: Andel oppslag over tid, i hver redaksjon (NTB inkludert²¹).

4.1.3 Oppslagenes størrelse

I likhet med bruken av NTB, kan også oppslagenes størrelse være én forklaring til den store differansen i mengden oppslag. I innholdsanalysen skilte jeg mellom korte (1-200 ord), middels korte (201-400 ord), middels lange (401-700 ord) og lange (over 700 ord) oppslag.

²¹ NTB inkludert: alt materialet av NTB er inkludert.

Med utgangspunkt i materialet som delvis eller kun er skrevet av de ulike redaksjonene, viser resultatene at *Sunnmørspostens* dekning representerte flest korte og middels lange oppslag, sammenlignet med *NRK Møre og Romsdal* som hadde størst konsentrasjon på middels korte. Som figur 3 illustrerer var forskjellen marginal i presentasjonen av de lengre oppslagene. På bakgrunn av dette kan *Sunnmørspostens* fokus på en hyppigere oppdatering av korte oppslag, og *NRK Møre og Romsdals* færre, men mer «utfyllende» oppdateringer, henholdsvis være én forklaring til lokalavisens større og allmennkringkasterens mindre mengde oppslag.

Figur 3: Størrelse på oppslag, i hver redaksjon (NTB ekskludert²²).

Variasjonen i redaksjonenes mengde og størrelse på oppslagene kan igjen kanskje skyldes redaksjonelle ressurser. I følge Allern er forholdet mellom antall medarbeidere og omfanget av det redaksjonelle stoffet én indikator på ressursituasjonen (2001:166). Som nevnt i kapittel en er det flere journalister som arbeider i *Sunnmørsposten*, sammenlignet med *NRK Møre og Romsdal*. På bakgrunn av dette er det mer forståelig hvorfor lokalavisen både hadde et større antall oppslag, men også en hyppigere presentasjon av korte og lengre artikler. Redaksjonenes dekningsområder kan i likhet med redaksjonenes ressursituasjon også anses som én forklaring til den store differansen. *Sunnmørspostens* lesere tilhører hovedsakelig Sunnmøre, mens *NRK Møre og Romsdals* representerer hele regionen. En kan derfor påstå at

²² NTB ekskludert: Artikler som er et resultat av NTB Direkte eller er valgt ut for å bli direkte publisert er ikke inkludert.

lokalavisen hadde størst grunnlag til å gi en hyppigere oppdatering, både av korte og lengre oppslag, til sine lesere.

4.1.4 Oppslagenes størrelse over tid

Blix og Bech-Karlsen har som nevnt i kapittel to, skissert et normalforløp av en ulykkes dramaturgi i mediene. Normalforløpet består av sju faser²³ hvor de fire første finner sted i løpet av kort tid, mens de tre siste går over et lengre tidsrom (1990:66). Av de sju fasene belyses de seks første i redaksjonenes dekning av Fjelltun-ulykken. Fase 7 skal belyse «samfunnsendringer» ved den enkelte sak, som i denne konteksten kunne vært endringer av byggeforskriftene, økte bevilgninger til rassikring osv. Ettersom slike endringer tar måneder og år for å bli gjennomført, var ikke denne fasen dekt i det utvalgte tidsrommet materialet representerer. Blix og Bech-Karlsen understreker at de langsiktige fasene (fase 5-7) kan ta måneder og år (1990:66). Men som figur 1 belyser inngikk både undersøkelser (fase 5) og rapporter (fase 6) i presentasjonen av det utvalgte materialet. Redaksjonenes dekning av Fjelltun-ulykkens hendelsesforløp skiller seg videre fra hovedmønsteret til Blix og Bech-Karlsen, da oppslag som går innenfor fase 2-5 ble presentert om hverandre. Denne presentasjonen kan kanskje forklares som et resultat av Fjelltun-ulykkens særegne trekk, som kan føre til avvik fra det skisserte normalforløpet (Blix & Bech-Karlsen 1990:65). Ettersom Fjelltun-ulykken skiller seg på flere områder fra Blix og Bech-Karlsens normalforløp var det vanskelig å gruppere tidsrommet nøyaktig etter dette. Jeg valgte derfor å basere grupperingen på bakgrunn av sakens hendelsesforløp (se figur 1). Tidsrommet som materialet er hentet fra ble oppdelt i fire perioder, hvor hver enkel periode representerer ca. en uke²⁴. Periodeinndelingen må ikke tolkes som selvstendig og gjensidig utelukkende, da de enkelte periodenes tematikk i flere tilfeller vil overlappe hverandre.

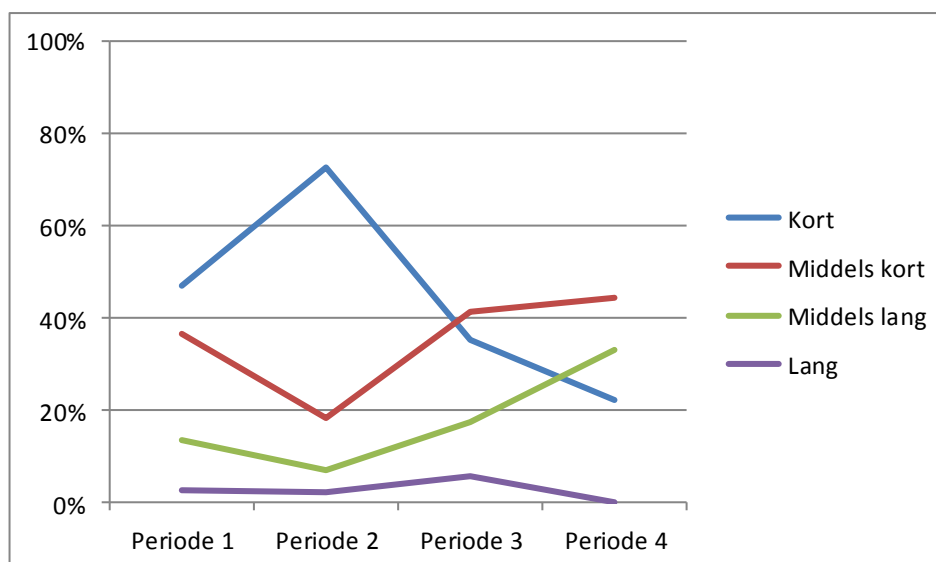
1. Periode 26.03 – 02.04: ulykken skjer, evakuering, sorg/medfølelse
2. Periode 03.04 – 10.04: leteaksjon
3. Periode 11.04 – 18.04: undersøkelser, søk, kritikk

²³ (1)Alarmen går (2)Lete/rednings/hjelpe-arbeid (3)Åstedsgranskning (4)Seremoniene (5)Undersøkelsene (6)Rapportene/oppgjørene (7)Samfunnsendringene (Blix & Bech-Karlsen 1990:66).

²⁴ Inndelingen vil ligge til grunn for resten av oppgaven når dekningen analyseres over tid. Det skal understrekes at tre artikler fra *Sunnmørsposten* ikke er inkludert i denne inndelingen, da disse manglet dato.

4. Periode 19.04 – 23.04: kritikk, reaksjoner, regningen

Med utgangspunkt i materialet som delvis eller kun er skrevet av de ulike redaksjonene, illustrerer figur 4 kanalenes samlede størrelse på oppslagene over tid. Som figuren belyser økte oppslagenes størrelse etter hvert som opplaget minket. I startfasen av hendelsen var dekningen dominert av korte nyhetsmeldinger, noe som kanskje kan forklares av publikums store informasjonsbehov etter en slik hendelse. I tillegg til at behovet for informasjon kan medføre hyppige og korte oppdateringer, er det også vanlig at nettartikler er korte og faktabaserte i startfasen av en ulykke. En skal gi svar på de store «h-ene» – hvem, hva, hvordan og hvorfor (Olsen, Mathiesen & Boyesen 2008:101). Fra midten av periode 2 avtok informasjonsbehovet og de korte artiklene. Redaksjonene presenterte mer analytiske oppslag som gikk innenfor de mellomlange ordgruppene. I hele perioden var det derimot få lange oppslag, noe som kanskje kan forklares av at undersøkelser og kritikk ofte vil kreve litt lenger resonnementer og derfor lengre artikler. Korte oppslag kan på den andre siden være nok for hendelsesnyheter og oppdateringer. Som dekningen viser samsvarer oppslagenes størrelse med redaksjonenes presentasjon av hendelsesforløpet. For eksempel ble de lengste oppslagene hyppigst presentert i en av de to periodene som omhandlet etterforskningen.

Figur 4: Oppslagenes størrelse over tid, redaksjonene samlet (NTB ekskludert).

4.2 Hvilken tematikk dekkes og presenteres?

I problemstillingens første underspørsmål vektlegges mangfoldet: *Hvilken tematikk, vinkling, kilde- og bildebruk velger redaksjonene å ta i bruk og presentere? Hvordan utvikler perspektivbruken seg over tid og representerer den mangfold?* Her vil redaksjonenes presentasjon av aspekter og temaer sammenlignes, for å se hvilken tematikk de enkelte kanalene vektla i dekingen av sakens hendelsesforløp. Videre vil redaksjonenes samlede temaprofil ses over tid og i volum, for å undersøke hvilke temaer som kom til uttrykk i bestemte tidsrom, og hvilke temaer kanalene valgte å skrive mer og mindre om.

4.2.1 Aspektprofil

For å undersøke hvilke aspekter redaksjonene vektla i sin deking, kategoriserte jeg hendelsesforløpet i takt med Fjelltn-ulykkens utvikling. Dette medførte en forholdsvis bred og spesifikk oppdeling. De ulike aspektene innholdsanalysen består av (illustrert i tabell 2) registrerte hvorvidt artiklene omhandlet: «de fem savnede/omkomne», «faretruende aspekter ved bygningen/området», «aspekter som avkrefter faren ved bygningen/området», «fra- og tilflytning/evakuering», «sørgende/medfølgende aspekter», «reaksjoner fra berørte, pårørende, naboer og medlemmer av borettslaget», «etterforskningen av raset», «andre faretruende områder foruten Fjelltn», «konfliktfylte aspekter» eller «andre aspekter». En artikkel omhandler ofte flere aspekter. Jeg delte derfor inn registreringen i «viktigste» og «mindre viktige» aspekter, hvor en artikkel bare kunne ha ett «viktigste» aspekt, men flere «mindre viktige».

Tema/fokus	REDAKSJON	
	SMP	NRK MR
Fem savnede/omkomne	22 %	21 %
Faretruende aspekter ved bygningen/området	23 %	21 %
Aspekter som avkrefter faren ved bygningen/området	3 %	1 %
Fra- og tilflytning/evakuering	12 %	14 %
Sørgende/medfølende aspekter	14 %	16 %
Reaksjoner fra berørte, pårørende, naboer og medlemmer av borettslaget	7 %	7 %
Etterforskningen av raset	10 %	7 %
Faretruende områder foruten om Fjelltun	3 %	0 %
Konfliktfylte aspekter	0 %	0 %
Andre aspekter	7 %	13 %
Til sammen	100 %	100 %
<i>n</i> =	149	71

Tabell 2: Samlet andel «viktigste» aspekt i prosent av alle oppslag, i hver redaksjon (NTB ekskludert).

Som illustrert i tabell 2 var det en sammenfallende presentasjon av «viktigste» aspekt redaksjonene imellom. Med utgangspunkt i materialet som delvis eller kun er skrevet av de ulike redaksjonene, ser vi at oppslag som omhandlet «de fem savnede/omkomne» var hyppigst presentert som «viktigste» aspekt i begge redaksjoner. I figur 1 hvor den samlede presentasjonen av sakens hendelsesforløp illustreres, kan man se hvordan hyppigheten av andel oppslag økte, da informasjon om dette aspektet forekom. Ettersom saken hadde et så tragisk utfall, er ikke dette overraskende, men naturlig. I likhet med denne tematikken var oppslag som omhandlet «faretruende aspekter ved bygningen/området» også bredt presentert i redaksjonenes dekning. Dette kan forklares av medienes viktige rolle som informatør og varsler under krisesituasjoner (Kallevik 2004:20), da bygningens ustabilitet og en faretruende propantank satt bygningen og området i fare. Området var utrygt og mange måtte evakueres.

Dette medførte igjen en hyppig presentasjon av oppslag som omhandlet «fra- og tilflytning/evakuering», som «viktigste» aspekt.

I tillegg til å være en informasjonskanal skal lokalmediene fremme den lokale kulturen og samhørigheten. Lokalmedienes rolle som «limet i samfunnet» vil i denne oppgaven ses i lys av redaksjonenes oppslag som omhandlet «sørgende/medfølelse aspekter», da ulykken medførte en trang til å uttrykke medfølelse og sorg. Som tabellen over illustrerer, tok redaksjonene rollen som limet i samfunnet alvorlig. Aspektet var presentert som det «viktigste» i 14 % av *Sunnmørspostens* dekning, og 16 % av *NRK Møre og Romsdals*. Som en del av samhørigheten var lokalbefolkningen en av gruppene som kom til ordet. Dette kan ses i lys av lokalmedienes dobbeltrolle, men også deres oppgave om å gi plass for flere synspunkter, og sørge for at de som ikke alltid kommer til ordet får en stemme (Østbye 2009b). I presentasjonen av Fjelltun-ulykken kan lokalbefolkningens stemme videre belyses i redaksjonenes presentasjon av oppslag som omhandlet «reaksjoner fra berørte, pårørende, naboer og medlemmer av borettslaget». I følge PFUs retningslinjer om dekning av ulykker, har redaksjoner en klar forpliktelse til både å informere om selve ulykken, men også reaksjoner på den. I *Sunnmørspostens* «blåbok» er en av målsetningene å løfte frem mennesker som angår saken; «Harde nyheter kan bli mye bedre dersom vi kan fortelle historien og opplevelsene til de involverte menneskene» (2006). I handlingsplanen til *NRK Møre og Romsdal* vektlegges også publikumskontakten som en av målsetningene til redaksjonen. Resultatene viser at i begge redaksjoner var oppslag med reaksjoner fra befolkningen presentert som «viktigste» aspekt i 7 % av dekningen. I sammenligning med presentasjonen av de andre aspektene, kan fremstillingen anses som relativt lav, men naturlig med tanke på sakens hendelsesforløp.

Som lokalmedium skal en i tillegg til å fremme den lokale kulturen og samhørigheten, også være kritisk. I Vær Varsom-plakaten, NRK-plakaten og til grunn for samfunnsoppdraget ligger medienes oppgave om å avdekke kritikkverdige forhold. I denne oppgaven vil vaktbikkjerollen ses i lys av redaksjonenes oppslag som omhandlet «etterforskningen av raset», og «konfliktfylte aspekter». I *Sunnmørsposten* utgjorde oppslag som presenterte «etterforskningen av raset» som «viktigste» aspekt bare 10 % av dekningen, mens 7 % i *NRK Møre og Romsdal*. Oppslag som omhandlet «konfliktfylte aspekter» ble på den andre siden ikke presentert som det «viktigste» i noen av redaksjonenes formidling. Den lave

presentasjonen av de utvalgte aspektene kan kanskje skyldes tidsperioden materialet representerer. I lys av Blix og Bech-Karlsens normalforløp, faller aspektene innenfor de tre siste fasene, som helst går over et lengre tidsrom. I tillegg til tidsrommet, kan kravet om ressurser og lokaljournalistikkens vanskeligheter med å oppfylle sin dobbeltrolle også være én forklaring, som videre underbygger lokaljournalistikkens karakteristikk som «tannløs, snill og patriotisk» (Mathisen 2010:37).

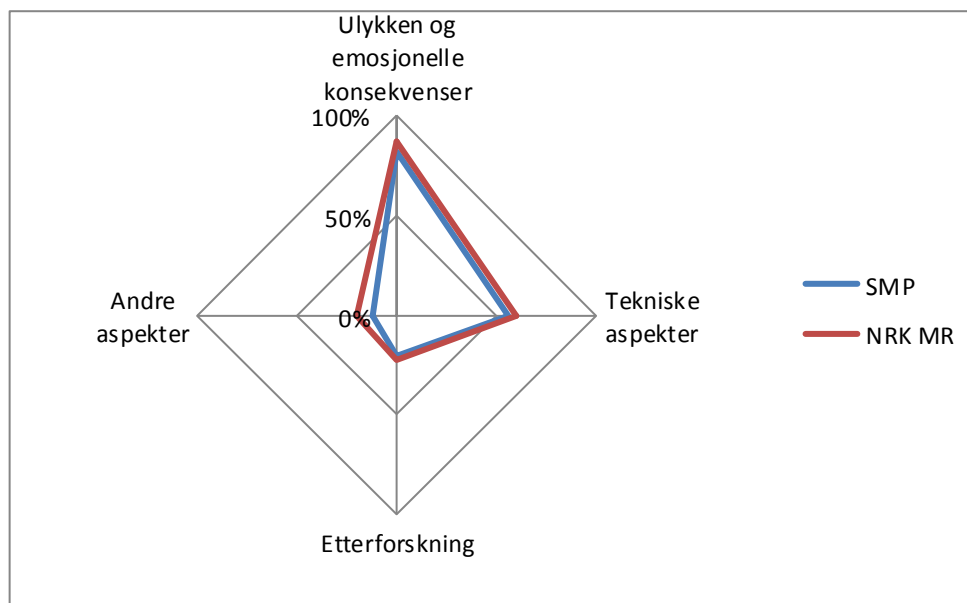
Redaksjonenes presentasjon av ulykken omhandlet også andre aspekter enn de som ligger til grunn for kategoriinndelingen. For eksempel ble ulykken presentert i oppslag som ikke omhandlet saken direkte, og i saker som sprang ut av hendelsen. Eksempel på slike oppslag omhandler Aafks (Ålesund fotballklubbs) fotballspillere som markerte hendelsen gjennom spill med sørgebånd, eller fotballspiller John Arne Riise' kondolanser til hjembyen fra Roma (hans daværende fotballklubbs hjemsted). Ettersom oppslagenes hovedfokus lå på andre aspekter enn de som var kategorisert ut fra hendelsesforløpet, ble de registrert under variabelen «andre aspekter»²⁵. Artikler som omhandlet konsertavlysninger, bemanning på sykehuset og uthenting av verdigjenstander er andre eksempler på oppslag som ble registrert innenfor denne variabelen. Som tabell 2 illustrerer presenterte begge redaksjoner mange vinklinger og saker som sprang ut av ulykken, men som ikke gikk innenfor kategoriinndelingen.

4.2.2 Temaprofil

Kategoriseringen av hendelsesforløpet er forholdsvis bred. Jeg har derfor valgt å gruppere aspektinndelingen inn i fire kategorier (illustrert i figur 4). Med dette kan jeg avbilde hvilke temaprofiler de ulike redaksjonene valgte i sin presentasjon av saken. Kategorien «ulykken og emosjonelle konsekvenser» inkluderer oppslag som omhandlet de savnede/omkomne, evakueringen, sorgen/medfølelsen og reaksjonene fra befolkningen. Kategorien «tekniske aspekter» inkluderer på den andre siden oppslag som både omhandlet de faretruende og avkrefteende aspektene ved faren ved bygningen, samt oppslag som omhandlet andre faretruende områder foruten Fjelltun. Den tredje kategorien «etterforskning» inkluderer ikke overraskende oppslag som omhandlet etterforskningen av raset, men også oppslag som

²⁵ Artiklene reflekterte også medfølelse, og ble dermed også registrert som «mindre viktig» under «sørgende/medfølelse aspekter».

omhandlet konfliktfylte aspekter. Den siste kategorien «andre aspekter» skiller seg ut fra de overordnede kategoriene, da den utelukkende kun inkluderer oppslagene som falt utenom de overnevnte aspektinndelingene.

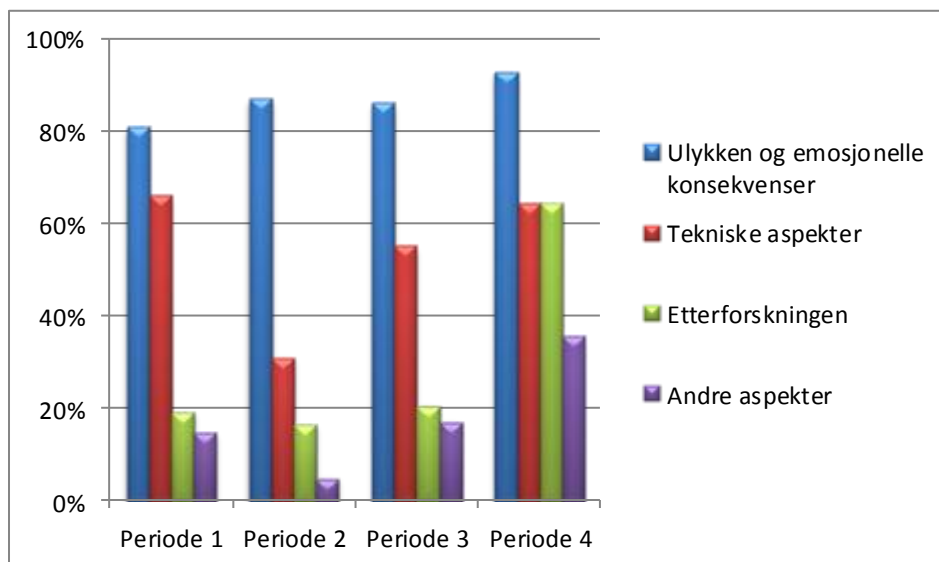

Figur 5: Temaprofil – samlet andel oppslag som nevner vedkomne kategori som «viktigste» eller «mindre viktige» aspekt, i hver redaksjon (NTB inkludert).

Som figur 5 illustrerer overstiger de enkelte redaksjonenes temaprofil 100 %. Bakgrunnen for dette skyldes at hver sak kan registreres innenfor flere kategorier. En artikkel kan som tidligere nevnt ha ett «viktigste» aspekt, men flere «mindre viktige» (100 % er alltid antallet saker). Med utgangspunkt i alt materialet som ligger til grunn for analysen, viser resultatene en forholdsvis sammenfallende temaprofil. Dette kan ses i lys av redaksjonenes like «rangering» av «viktigste» aspekt. Men i motsetning til kanalenes dekning av hovedaspektene, var samtlige av de ulike kategoriene hyppigst presentert i *NRK Møre og Romsdal*. Bakgrunnen for dette kan forklares av allmennkringkasterens høyere andel «utfyllende» oppslag (201-400 ord) oftere var innom, og dermed registrerte flere aspekter i den enkelte sak.

4.2.3 Temaprofil over tid

I presentasjonen av en sak vil ulike temaer vektlegges i takt med hendelsesforløpet. Med utgangspunkt i alt materialet som ligger til grunn for oppgaven, illustrerer figur 6 redaksjonenes samlede temaprofil i de enkelte periodene.

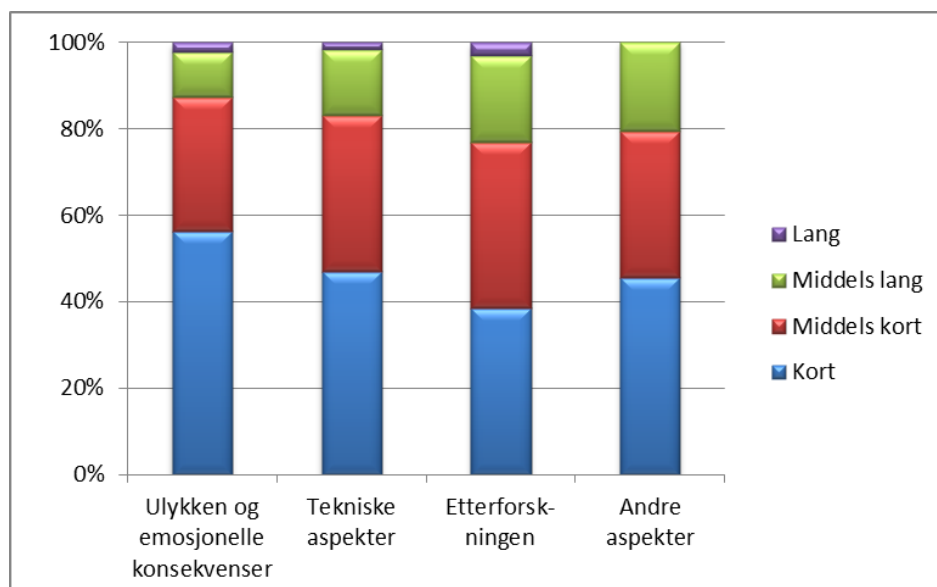
Figur 6: Temaprofil over tid – samlet andel oppslag som nevner vedkomne kategori som «viktigste» eller «mindre viktige» aspekt i hver periode, redaksjonene samlet (NTB inkludert).

Som figuren over viser var oppslag innenfor kategorien «ulykken og emosjonelle konsekvenser» hyppigst presentert i samtlige perioder. Formidlingen er ikke overraskende ettersom de ulike aspektene, kategorien består av, ofte ble presentert som «viktigste» (se tabell 2) og «mindre viktige». Redaksjonenes dekning av de andre kategoriene var derimot mer varierende. For eksempel ser vi at oppslag innenfor kategorien «tekniske aspekter» var hyppig presentert i periode 1, 3 og 4, noe som henholdsvis kan forklares av de faretruende aspektene som oppstod som et resultat av raset, den videre utviklingen som medførte at faren avtok, før nye sprekker i fjellet medførte spekulasjoner om fare for området rundt. I periode 2 var derimot dekningen av oppslag både innenfor denne og kategoriene «etterforskningen» og «andre aspekter» forholdsvis lav. Bakgrunnen for dette kan skyldes periodeinndelingen, hvor oppslag som omhandlet leteaksjonen etter de fem savnede/omkomne dominerte dekningen i periode 2. Dette understrekes i figuren over, hvor redaksjonenes hyppige presentasjon av

oppslag innenfor kategorien «ulykken og emosjonelle konsekvenser» illustreres. Da de omkomne var funnet og hentet ut, ble spørsmål om bakgrunnen og årsaken for ulykken presentert. Dette belyses i figur 6 hvor oppslag som gikk innenfor kategorien «etterforskning» var forholdsvis lavt presentert i periode 1-3, men steg kraftig i periode 4. Redaksjonenes forholdsvis hyppige formidling av kategorien i denne perioden, kan forklares av periodeinndelingen, hvor periode 4 omhandlet «kritikk, reaksjoner og regningen». Til slutt ser vi at saker som ikke omhandlet ulykken direkte («andre aspekter») også var forholdsvis lavt presentert i alle periodene, foruten om periode 4. Bakgrunnen for økningen kan kanskje være et resultat av informasjonsbehovet. Da fakta er kartlagt åpnes muligheten for nye vinklinger og historier (Olsen, Mathiesen & Boyesen 2008:103).

4.2.4 Temaprofil i volum

Oppslagenes størrelse kan variere på bakgrunn av tematikk. For å undersøke hvilke kategorier kanalene valgte å skrive mer og mindre om, kan man ta utgangspunkt i figur 7 som illustrerer redaksjonenes samlede temaprofil i artikkellengde.

Figur 7: Temaprofil i volum – samlet andel oppslag som nevner vedkomne kategori som «viktigste» eller «mindre viktige» aspekt i hver ordgruppe, redaksjonene samlet (NTB inkludert).

Med utgangspunkt i alt materialet som ligger til grunn for oppgaven, ser vi en sammenheng mellom redaksjonenes presentasjon av kategoriene, og oppslagenes størrelse. Som figur 7 illustrerer ble samtlige kategorier hyppigst presentert som korte og middels korte oppslag. Dette kan forklares av redaksjonenes bruk av artikkellengder, ettersom disse størrelsene var hyppigst tatt i bruk (se figur 3). Resultatene viser videre at oppslag innenfor kategoriene «tekniske aspekter» og «ulykken og emosjonelle konsekvenser» utgjorde størst andel av de korte artikkellengdene. Bakgrunnen for denne presentasjonen kan skyldes kanalenes temaprofil over tid, da artikler innenfor disse kategoriene var hyppigst presentert i periode 1 (se figur 6), som igjen var dominert av korte oppslag (se figur 4). Aspektene kategoriene består av, representerer også i høyere grad hendelsesnyheter enn for eksempel aspektene som utgjør kategorien «etterforskning». Derfor er det mer sannsynlig at en høyere andel ble presentert som korte artikler, fremfor lengre. Som figur 7 belyser ble også oppslag innenfor samtlige kategorier i varierende grad presentert som middels og lange oppslag. Bakgrunnen for dette kan for eksempel belyses av kategorien «tekniske aspekter». På den ene siden ble det presentert korte hendelsesnyheter som oppdateringer og avkreftelser av farene ved området, samtidig som det på den andre siden ble presentert mer analytiske artikler om andre faretruende rasområder.

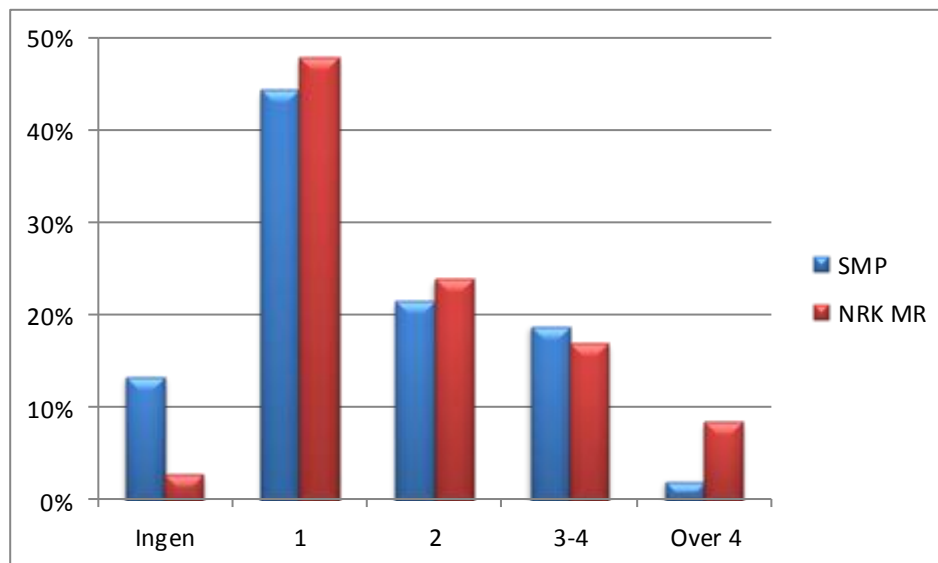
Som figuren over illustrerer var saker innenfor kategorien «etterforskning» også hyppigst presentert som korte eller middels korte oppslag. Dette viker fra vaktbikkjejournalistikkens krav om lengre resonnementer. Selv om dekningen var forholdsvis lav, viser resultatene at kategorien utgjorde størst andel av de middels lange og lange oppslagene. Dersom vi ser formidlingen i hver av de to redaksjonene, kan vi se tydeligere indikasjoner på hvem som ivaretok vaktbikkjerollen. Med utgangspunkt i materialet som delvis eller kun er skrevet av de enkelte kanalene, viser resultatene at det ble publisert flest middels korte oppslag innenfor kategorien i begge redaksjoner. I de middels lange oppslagene utgjorde derimot kategorien 31 % i *NRK Møre og Romsdal*, fremfor 19 % i *Sunnmørsposten*. Allmennkringkasteren publiserte på den andre siden ingen lange oppslag innenfor kategorien, mens 8 % av lokalavisens oppslag var over 700 ord.

4.3 Hvilke kilder brukes og presenteres?

I problemstillingens første underspørsmål understrekes redaksjonenes kildebruk som en del av mangfoldet. Her vil kanalenes bruk av kilder undersøkes i lys av mengde og hvilke som kom til ordet. Videre vil redaksjonenes samlede kildeprofil ses over tid, for å undersøke hvorvidt presentasjonen samsvarte med dekningen av hendelsesløpets tematikk. Ettersom det i en innholdsanalyse ikke er mulig å fastslå hvor mange kilder journalisten faktisk har brukt, tar jeg utgangspunkt i de som fremtrer i de enkelte oppslagene.

4.3.1 Antall kilder

Med utgangspunkt i materialet som delvis eller kun er skrevet av de ulike redaksjonene, viser resultatene en forholdsvis sammenfallende bruk av kilder. Som figur 8 illustrerer var det hovedsakelig en, to eller tre til fire kilder som kom til uttrykk i de enkelte oppslagene. Allern skriver at antall kilder kan forsiktig tolket, fungere som en første indikasjon på informasjonskvalitet (2001:163). Ettersom nesten halvparten av oppslagene reflekterte énkildejournalistikk, kan kvaliteten i de enkelte redaksjonenes dekning diskuteres. Det presseidealistiske idealet er å ha flere og varierte kilder i det enkelte oppslag. I likhet med Mathisens undersøkelse, illustrerer resultatene at dette ikke alltid reflekteres i lokalmedienes formidling (2010:43-45). Bakgrunnen for den forholdsvis lave kildebruken kan i denne undersøkelsen kanskje ses i lys av internett som plattform. På den ene siden kan den kontinuerlige deadlinen medføre at en heller lager ett nytt oppslag for hver kilde en tar kontakt med, fremfor å lage én stor artikkel basert på flere kilder. På den andre siden kan kravet om høye produksjonsmengder og graden av kompleksitet i det en vil formidle, medføre en lavere terskel til å presentere flere og varierte synspunkter.

Figur 8: Andel av oppslag i hver redaksjon, etter antall kilder (NTB ekskludert).

Kanalenes forholdsvis beskjedne kildebruk blir videre belyst i figurens ene ytterpunkt. I *Sunnmørsposten* ble ingen kilder oppgitt i 13 % av redaksjonens dekning, og i 3 % av *NRK Møre og Romsdals*. I følge Vær Varsom-plakatens kapittel 3.1 styrkes pressens troverdighet ved å identifisere kildene for informasjon, så lenge det ikke kommer i konflikt med behovet for å verne om kildene (VVP, 2008). Ettersom saken kan karakteriseres som en ulykke, er det lite trolig at pressen trengte å anonymisere kildene i stor grad. En kan derfor påstå at de enkelte redaksjonene brøt ett elementært identifikasjonskrav, i de tilfellene de unnlot kildehenvisning (Allern 2001:163). Selv om kanalenes formidling reflekterte en mindre hyppig presentasjon av kilder, viser resultatene også bruk av flerkildejournalistikk. Som figurens andre ytterpunkt illustrerer, ble over fire oppgitte kilder tatt i bruk i 9 % av *NRK Møre og Romsdals* oppslag, og i 2 % av *Sunnmørspostens*. Resultatene viser en viss forskjell i redaksjonenes bruk av kilder. I følge Allern er en naturlig hypotese at redaksjonene som har størst redaksjonelle ressurser, også vil ha størst rom for flerkildejournalistikk. Resultatene viser at dette ikke samsvarer med de utvalgte kanalenes dekning, da *NRK Møre og Romsdal*, som har færrest medarbeidere, har breiest kildebruk. Redaksjonens mer hyppige bruk av kilder kan kanskje forklares som et resultat av dens «lave» andel oppslag. Jo lavere produksjonsrate per medarbeider, jo mer tid kan en bruke på artiklene. En større produksjonsrate betyr på den andre siden press i retning av énkildejournalistikk (Allern 2001:166), noe som illustreres i lokalavisens presentasjon.

Allmennkringkasterens hyppige presentasjon av flerkildejournalistikk, kan i tillegg til produksjonsraten forklares av redaksjonens mer hyppige bruk av «utfyllende» oppslag. Ser vi kanalenes kildebruk opp mot størrelsen på oppslaget, viser resultatene at *Sunnmørsposten* hyppigst reflekterte énkildejournalistikk, mens *NRK Møre og Romsdal* hyppigst tok i bruk to. Med unntak fra denne artikkellengden (middels korte oppslag) illustrerer tabellen under samsvaret mellom redaksjonenes samlede kildebruk og størrelsen på oppslagene. Som ventet økte antallet kilder i takt med artikkellengden. Dette blir eksemplifisert da 62 % av de korte oppslagene reflekterte énkildejournalistikk, mens 45 % av de middels lange hadde mellom tre til fire kilder.

Antall kilder	Antall ord			
	Kort	Middels kort	Middels lang	Lang
Ingen kilder	16 %	3 %	7 %	14 %
1 kilde	62 %	37 %	14 %	14 %
2 kilder	17 %	31 %	21 %	14 %
3-4 kilder	6 %	27 %	45 %	14 %
Over 4 kilder	0 %	3 %	14 %	43 %
Til sammen	100 %	100 %	100 %	100 %
<i>n</i> =	109	75	29	7

Tabell 3: Oversikt over antall kilder i volum, redaksjonene samlet (NTB ekskludert).

4.3.2 Kildeprofil

For å undersøke hvilke kilder redaksjonene vektla i sin dekning, delte jeg inn kildebruken i ulike kategorier. Kategoriene som innholdsanalysen består av (illustrert i tabell 4) er: «representanter for politiet, brannvesen og hjelpemannskap», «eksperter, bygningsarbeidere og geologer», «kirken, politikere og kongelige», «naboer, berørte og medlemmer av borettslaget», «andre medier» og «andre kilder». Som i registreringen av de ulike aspektene

har jeg også her gjort et skille mellom «viktigste» og «mindre viktige» kilder, hvor det bare kunne være én hovedkilde, men flere «mindre viktige». Ved å ha en slik kategorisering er det lettere å se hvilke kilder som kom til ordet og som ble presentert i redaksjonenes formidling.

Kilder	REDAKSJON	
	SMP	NRK MR
Politiet, brannvesen, hjelpemannskap	48 %	51 %
Ekspertter, bygningsarbeidere, geologer	9 %	13 %
Kirken, politikere og kongelige	11 %	13 %
Naboer, berørte og medlemmer av borettslaget	9 %	10 %
Andre medier	1 %	1 %
Andre kilder	9 %	10 %
Ingen kilder	13 %	3 %
Til sammen	100 %	100 %
<i>n</i> =	149	71

Tabell 4: Andel av oppslag i hver redaksjon, etter «viktigste» kilde (NTB ekskludert).

Med utgangspunkt i materialet, som delvis eller kun er skrevet av de ulike kanalene, viser resultatene marginale forskjeller i presentasjonen av «viktigste» kilde. Som belyst i tabell 4 var det i begge redaksjoner en begrenset bredde, men trolig stor relevans i presentasjonen. Kildegruppen «representanter for politiet, brannvesen og hjelpemannskap» dominerte dekningen, noe som kan ses i lys av samfunnselitens tradisjonelle dominans i nyhetsbildet (Allern 2001:161). Ettersom saken kan kategoriseres som en katastrofe, vil jeg påstå at presentasjonen både var naturlig og relevant, da det er disse representantene som sitter på mest informasjon i en slik situasjon.

I formidlingen av saken ble det stilt spørsmål hvorvidt ulykken kunne vært unngått og hva som var bakgrunnen for den. I presentasjonen av saker, som ble registrert innenfor kategorien «etterforskningen», var det ofte meninger og kommentarer fra «eksperter, bygningsarbeidere

og geologer» som kom til uttrykk. I sammenligning med presentasjonen av oppslag som omhandlet «etterforskningen av raset» og «konfliktfylte aspekter» som «viktigste» aspekt, ble kildegruppen hyppigere tatt i bruk. I *Sunnmørsposten* ble den presentert som hovedkilde i 9 % av oppslagene, og i 13 % av *NRK Møre og Romsdals*. Den litt hyppigere dekningen kan forklares med at kildegruppen også ble presentert som hovedkilde, innenfor oppslag hvor de overnevnte aspektene ikke var hovedaspektet²⁶.

En annen kildegruppe som også kom til uttrykk innenfor denne tematikken og andre, var «kirken, politikere og kongelige». I allmennkringkasterens formidling ble gruppen presentert som «viktigste» kilde i 13 % av sakene, og i 11 % av lokalavisens. Ettersom kildene innenfor gruppen spilte en viktig rolle for forståelse, trøst og omsorg er ikke den forholdsvis hyppige bruken overraskende. Bakgrunnen for *NRK Møre og Romsdals* mer hyppige presentasjon kan skyldes redaksjonens dekningsområde. Som allmennkringkaster skal en også levere nyheter til et nasjonalt medium. En måte å formidle en tragisk hendelse til et utenforstående publikum på, er å presentere kjente stemmer.

I følge Vær Varsom-plakaten er det god presseskikk å tilstrebe bredde og relevans i valg av kilder (VVP, 2008). I en sak som har sterk innvirkning på lokalsamfunnet vil både samfunnseliten og grasroten være eksempel på slike kilder. Sett i sammenheng med Mathisens undersøkelse ser vi at resultatene samsvarer i forhold til samfunnselitens plass som kilde i lokaljournalistikken. Presentasjonen differerer derimot i dens rolle som fremtreder av grasrotkilder. Som tabell 4 illustrerer ble kildegruppen «naboer, berørte og medlemmer av borettslaget» presentert som «viktigste» kilde i 9 % av *Sunnmørspostens* dekning, og 10 % av *NRK Møre og Romsdals*. I sammenligning med sakens hovedkilde kan dette anses som relativt lavt. På den andre siden er forskjellen marginal til de andre gruppene, som i denne oppgaven også blir ansett som en del av samfunnseliten²⁷. På bakgrunn av dette vil jeg påstå at redaksjonene viste bredde i presentasjonen av kilder.

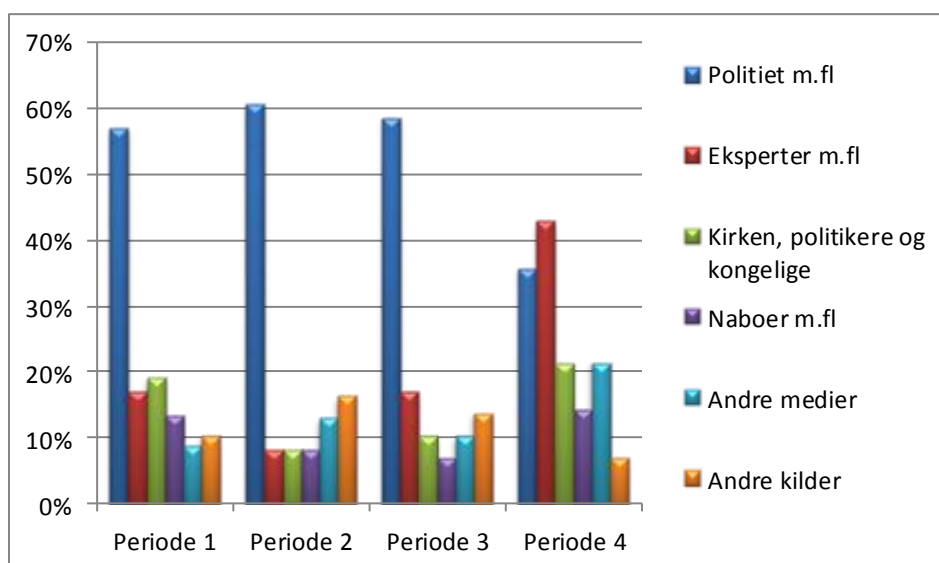
²⁶ Eksempel på dette finner vi i oppslag som omhandlet «faretruende aspekter ved bygningen/området».

²⁷ Samfunnseliten blir i denne oppgaven ansett som «representanter for politiet, brannvesen og hjelpemannskap», «eksperter, bygningsarbeidere og geologer» og «kirken, politikere og kongelige».

En kildegruppe redaksjonene anvendte seg mindre av var «andre medier». Som tabellen over illustrerer ble denne kildegruppen bare brukt som hovedkilde i 1 % av begge redaksjonenes dekning. Når jeg studerer materialet kvalitativt ser jeg at begge kanalene brukte hverandre som kilde i to oppslag. Foruten om dette, var det ingen systematisk bruk eller spesifikke medier som kom til syne. Den mindre bruken kan forklares av lokalmedienes posisjon. I motsetning til andre redaksjoner, var det lokalmediene som var nærmest begivenheten, og som satt inne med mest informasjon. *Sunnmørsposten* og *NRK Møre og Romsdal* lagde derfor de primære nyhetene, som deretter ble spredd ut over landet gjennom andre redaksjoner.

4.3.3 Kildeprofil over tid

Redaksjonenes presentasjon av kilder vil variere i takt med hendelsesforløpet. Med utgangspunkt i alt materialet som ligger til grunn for oppgaven, belyser figur 9 kanalenes samlede hyppighet i presentasjonen av kilder innenfor de enkelte periodene. Med dette kan man undersøke hvilke grupper som kom til uttrykk i forskjellige tidsrom, og se hvorvidt presentasjonen endret seg over tid.

Figur 9: Kildeprofil over tid – samlet andel oppslag som nevner vedkomne kildegruppe som «viktigst» eller «mindre viktig» i hver periode, redaksjonene samlet (NTB inkludert).

Som figuren over viser samsvarer resultatene med redaksjonenes kildeprofil (se tabell 4). Med unntak fra den siste perioden var kildegruppen «representanter for politiet, brannvesen og

hjelpemannskap» hyppigst presentert i hele hendelsesforløpet. Ettersom periode 1-3 omhandlet temaer hvor deres rolle som informanter vil være høy, er ikke bruken overraskende. Periode 4 omhandlet i høyere grad temaer, som gikk innenfor kategorien «etterforskning». Dette kan forklare hvorfor kildegruppen «eksperter, bygningsarbeidere og geologer» var hyppigst representert innenfor denne perioden. Redaksjonenes bruk av de andre gruppene var derimot mer varierende og ikke like dominante. For eksempel var kilder innenfor kildegruppene «kirken, politikere og kongelige» og «naboer, berørte og medlemmer av borettslaget» jevnt presentert gjennom hele tidsrommet, men hyppigst i startfasen og «sluttfasen» av ulykken. Kildebruken kan kanskje være et resultat av redaksjonenes forsøk på å vise at lokalsamfunnet og nasjonalsamfunnet stod i lag i sorgen, samtidig som de stilte seg kritisk til ulykken. Kilder som gikk innenfor kildegruppen «andre medier» var også jevnt presentert innenfor samtlige perioder. Bruken var derimot hyppigst i periode 4, noe som kanskje kan forklares av at andre medier hadde nye vinklinger eller stoff redaksjonene ikke hadde plukket opp.

4.4 Hvilke bilder brukes og presenteres?

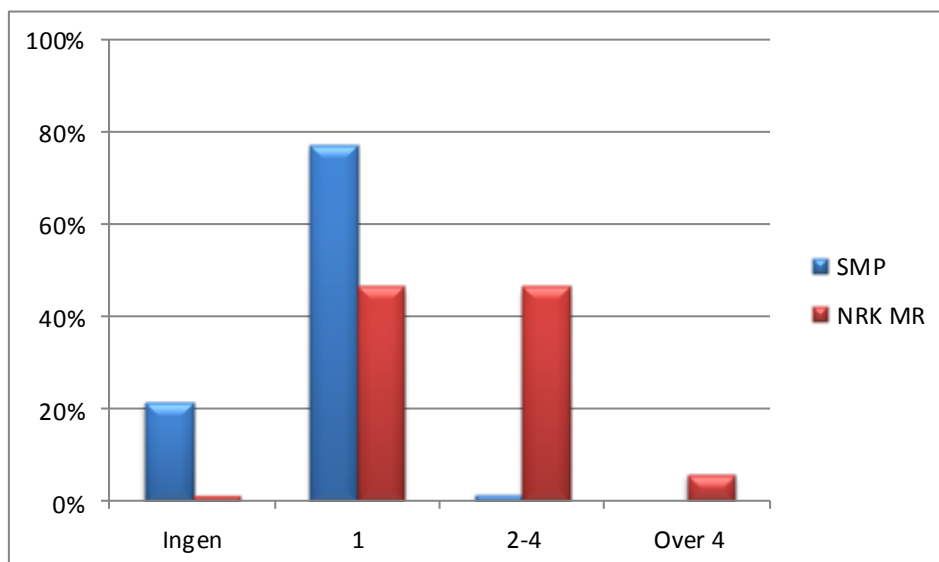
Som en del av mangfoldet understrekes redaksjonenes bildebruk i problemstillingens første underspørsmål. Her vil mediernes bruk av bilder undersøkes i lys av mengde og hvilke motiv som ble avbildet. Videre vil redaksjonenes samlede bildeprofil ses over tid. Med dette kan man undersøke hvilke motiv og grupper som ble vektlagt i dekkningen, og hvorvidt presentasjonen samsvarer med formidlingen av hendelsesforløpets tematikk og bildebruk. Ettersom artiklene fra Atekst representerte kun tekst, har jeg valgt å se bort i fra oppslagene som er hentet fra denne databasen, når jeg undersøker redaksjonenes bildebruk²⁸.

4.4.1 Antall bilder

I dekkningen av saken var det stor variasjon i kanalenes bruk av bilder. Som figur 10 illustrerer var *Sunnmørspostens* oppslag hovedsakelig illustrert med ett bilde, mens *NRK Møre og Romsdals* varierte hovedsakelig mellom ett eller to til fire. Redaksjonenes forholdsvis lave bildebruk kan kanskje skyldes plattformen, da fotografiet kan bli tilsidesatt for andre former

²⁸ Dette markeres som (Atekst ekskludert) under de ulike figurene.

for interaktivitet²⁹. Hvorvidt internettets teknologiske muligheter har påvirket redaksjonenes presentasjon og bruk av bilder, er vanskelig å besvare. Jeg vil komme tilbake til denne problemstillingen under kapittel 4.8, hvor kanalenes bruk av internett som plattform undersøkes.

Figur 10: Andel av oppslag i hver redaksjon, etter antall bilder (Atekst ekskludert, NTB inkludert³⁰).

Som figuren over illustrerer varierte redaksjonenes bruk av bilder. Forskjellene understrekes i figures ytterpunkt. 21 % av *Sunnmørspostens* oppslag presenterte ingen bilder, mens 6 % av *NRK Møre og Romsdals* hadde over fire. Den varierte bildebruken kan ses i lys av redaksjonenes kildebruk og artikkellengde. *Sunnmørspostens* dekning reflekterer både en høyere andel korte oppslag og en høyere andel oppslag uten oppgitte kilder. *NRK Møre og Romsdals* presentasjon viser på den andre siden både en høyere andel «utfyllende» oppslag og en høyere andel oppslag med over fire oppgitte kilder. På bakgrunn av dette er det sannsynlig at bildebruken var mindre i lokalavisens formidling, enn i allmennkringkasterens.

²⁹ Rasmussen hevder det er rimelig å anta at fotobruken endres som et resultat av plattformens teknologi, eksempelvis ved at bilder blir en sentral bestanddel i nettavisens arkiver (2006:98-99).

³⁰ Atekst ekskludert, NTB inkludert: Ettersom det ikke kunne avgjøres hvorvidt materialet fra Atekst ble publisert med bilder eller ikke, har jeg valgt å se bort i fra dette i analysen. På den andre siden inkluderer jeg alt materialet fra NTB, da dette inneholdt denne informasjonen. (Dette gjelder også når det kommer til bruk av ulike former for interaktivitet. Se kapittel 4.8)

I tillegg til å ville identifisere og illustrere kildene gjennom bilder, er det naturlig at mengden bilder øker i takt med oppslagenes størrelse. Med unntak av redaksjonenes hyppige énbildejournalistikk, illustrerer tabell 5 denne utviklingen. Som resultatene viser var ikke bruken like dominerende som redaksjonenes kildebruk i volum. For eksempel inneholdt de korte oppslagene hovedsakelig ett, ingen eller to til fire bilder. I de mellomlange oppslagene varierte derimot bruken hovedsakelig mellom ett eller to til fire, mens i de lange artiklene var det ett, eller over fire bilder som ble presentert.

Antall bilder	Antall ord			
	Kort	Middels kort	Middels lang	Lang
Ingen	19 %	9 %	7 %	0 %
1 bilde	65 %	64 %	68 %	60 %
2-4 bilder	16 %	25 %	21 %	0 %
Over 4 bilder	0 %	3 %	4 %	40 %
Til sammen	100 %	100 %	100 %	100 %
<i>n</i> =	107	77	28	5

Tabell 5: Oversikt over antall bilder i volum, redaksjonene samlet (Atekst ekskludert).

4.4.2 Bildeprofil

For å undersøke hvilke motiv og grupper redaksjonene brukte som illustrasjon i dekningen, delte jeg bildebruken inn i ulike kategorier. Bildegruppene som innholdsanalysen består av (illustrert i tabell 6) er som følger: «bygningen/området», «representanter for politiet, brannvesen, hjelpemannskap og eksperter»³¹, «kirken, politikere og kongelige», «naboer, berørte og medlemmer av borettslaget», «andre bilder» og «ingen bilder».

³¹ Ettersom jeg ikke så bakgrunn i å skille kildegruppene «representanter for politiet, brannvesen og hjelpemannskap» og «eksperter, bygningsarbeidere og geologer» slo jeg disse sammen til bildegruppen «representanter for politiet, brannvesen, hjelpemannskap og eksperter».

Bilder	REDAKSJON	
	SMP	NRK MR
Bygningen/området	50 %	66 %
Politiet, brannvesen, hjelpemannskap, eksperter	36 %	55 %
Kirken, politikere og kongelige	9 %	26 %
Naboer, berørte og medlemmer av borettslaget	6 %	14 %
Andre bilder	11 %	13 %
Ingen bilder	21 %	1 %
Til sammen	134 %	175 %
<i>n</i> =	131	86

Tabell 6: Andel av oppslag i hver redaksjon, etter motiv (Atekst ekskludert).

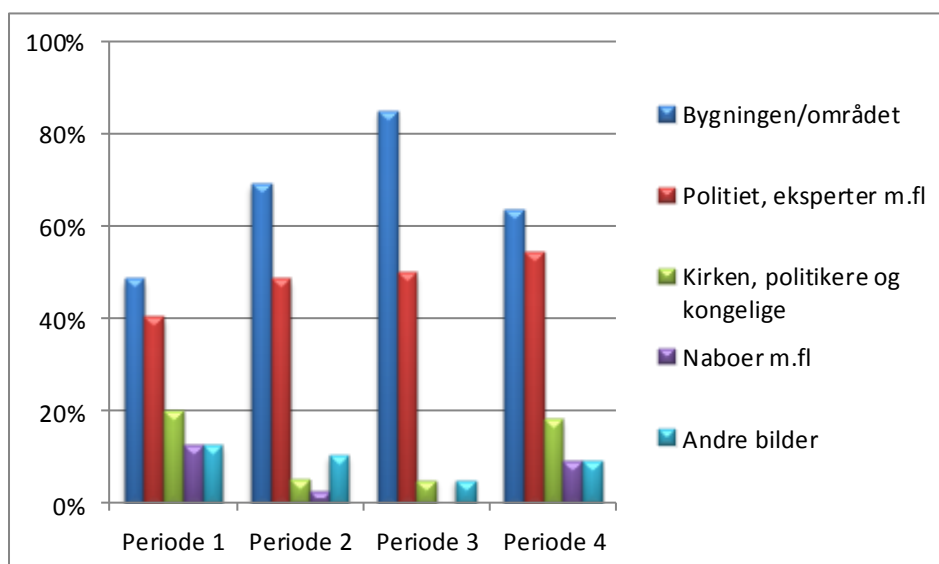
Som tabell 6 illustrerer overstiger de enkelte redaksjonenes bildeprofil 100 %. Bakgrunnen for dette skyldes delvis at en artikkel kan inneholde flere bilder med ulike motiver, og delvis at ett bilde kan klassifiseres innenfor ulike kategorier. Kanalenes presentasjon av de ulike motivene viser en begrenset bredde. Dette kan ses i lys av redaksjonenes kildeprofil, da resultatene samsvarer med presentasjonen av gruppene som overlapper. For eksempel var bilder av «representanter for politiet, brannvesen, hjelpemannskap og eksperter» nest hyppigst illustrert, noe som er sammenfallende med presentasjonen av «representanter for politiet, brannvesen og hjelpemannskap» som hovedkilde. Videre viser resultatene at bilder av «kirken, politikere og kongelige» og av «naboer, berørte og medlemmer av borettslaget» også var forholdsvis hyppig presentert. I motsetning til dekningen av gruppene som «viktigste» kilde, var forskjellen tydeligere i illustrasjonen. Bakgrunnen for at bilder av «kirken, politikere og kongelige» var hyppigere illustrert, kan ses i sammenheng med den mer hyppige presentasjonen av «sørgende/medfølelse aspekter» som hovedaspekt, i motsetning til dekningen av «reaksjoner fra berørte, pårørende, naboer og medlemmer av borettslaget» som «viktigste» aspekt. PFUs retningslinjer om å gi inntrykk av samfunnets deltagelse i sorgen, kan også være én forklaring på dette. I følge retningslinjene er det viktig å formidle de

offisielle markeringene av sorgen, samt eksponere offentlige personers tilstedeværelse ved slike markeringer (1998). Resultatene viser videre at bildegruppen, som var hyppigst brukt i redaksjonenes formidling, var motiver av «bygningen/området». Ettersom gruppen representerer sakens hendelsessted er ikke denne bruken overraskende, men naturlig.

Som tabellen over illustrerer samsvarte dekningen med kanalenes kildeprofil. Resultatene redaksjonene imellom viste derimot at samtlige kategorier var hyppigst presentert i allmennkringkasteres formidling. Bakgrunnen for dette kan være allmennkringkasterens høyere andel «utfyllende» oppslag (201-400 ord) representerte flere aspekter og flere kilder, som igjen medførte en hyppigere bildebruk.

4.4.3 Bildeprofil over tid

Redaksjonenes bruk av bilder varierer i takt med kanalenes tematikk og kildebruk. For å undersøke hvorvidt redaksjonenes bildebruk samsvarte med dekningen av hendelsesforløpet, kan man ta utgangspunkt i figur 11. Figuren viser medienes samlede hyppighet i presentasjonen av de ulike bildegruppene, innenfor de enkelte periodene.

Figur 11: Bildeprofil over tid – samlet andel oppslag som illustrerer vedkomne bildekategori i hver periode, redaksjonene samlet (Atekst ekskludert).

Som figur 11 illustrerer samsvarte bruken med redaksjonenes bildeprofil. Oppslag med bilder av «bygningen/området» og av «representanter for politiet, brannvesen, hjelpemannskap og eksperter» var hyppigst presentert gjennom hele hendelsesforløpet. Selv om de ulike bildegruppene dominerte dekningen, viser resultatene forskjeller i bruken fra periode til periode. Motiver av «bygningen/området» var for eksempel hyppigst presentert i periode 2 og 3. Den varierte bruken kan skyldes tematikken de ulike periodene representerer, da bilder innenfor denne gruppen ble brukt som illustrasjonsfoto, i saker hvor bilder som ville illustrert hendelsen ikke ble valgt. Eksempel på slike bilder er av de savnede under leteaksjonen – tematikken som dominerte periode 2 og 3. Av de ulike bildene som ble brukt som motiv for hendelsen, var det ett motiv av hendelsesstedet som ble hyppigere brukt og kan karakteriseres som ikonisk for saken. Motivet er tatt fra luften og illustrerer fjellets kollaps og bygningens forskyvning. På forsiden av oppgaven illustreres en av vinklingene av dette motivet.

Redaksjonenes presentasjon av de andre bildegruppene var i motsetning til de overnevnte mer varierende og ikke like dominante. Men til felles med illustrasjonene av «representanter for politiet, brannvesen, hjelpemannskap og eksperter», samsvarte bildebruken av «kirken, politikere og kongelige» og av «naboer, berørte og medlemmer av borettslaget» med redaksjonenes kildeprofil over tid. Dette kan belyses ved kanalenes hyppige bildebruk av «kirken, politikere og kongelige» og av «naboer, berørte og medlemmer av borettslaget» i startfasen og «sluttfasen» av hendelsen.

4.5 Vinkling

I likhet med redaksjonenes tematikk, kilde- og bildebruk ligger kanalenes vinkling til grunn som en del av mangfoldet. For å undersøke hvilke vinklinger redaksjonene vektla i sin dekning, ble registreringen av oppslagene oppdelt i kategoriene: positiv, nøytral og negativ. Saken som helhet var en tragisk begivenhet, men når en likevel kan snakke om en positiv vinkling, så er det fordi en midt i tragedien kan presentere positive sider ved samfunnet, som for eksempel samhold og medfølelse. En kan også presentere negative vinklinger for eksempel gjennom kritikk og undersøkelser, eller nøytrale vinklinger som her innebærer ingen bestemt form for vinkling, eller både positive og negative elementer.

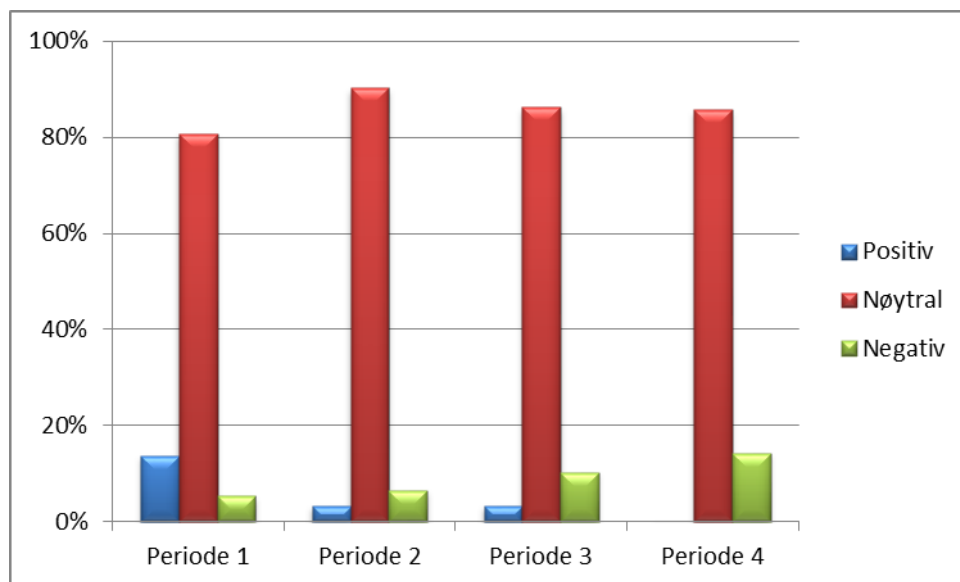
Vinkling	REDAKSJON	
	SMP	NRK MR
Positiv	12 %	14 %
Nøytral	82 %	80 %
Negativ	6 %	6 %
Til sammen	100 %	100 %
<i>n</i> =	149	71

Tabell 7: Andel vinkling, i hver redaksjon (NTB ekskludert)

Med utgangspunkt i materialet, som delvis eller kun er skrevet av de ulike redaksjonene, viser resultatene marginale forskjeller i kanalenes vinkling av saken. Som tabell 7 illustrerer var 12 % av *Sunnmørspostens* oppslag positivt vinklet, og 14 % av *NRK Møre og Romsdals*. Den forholdsvis hyppige presentasjon av positive vinklinger, bekrefter kanalenes vektlegging av rollen som «limet» i lokalsamfunnet. Oppslag som omhandlet innbyggernes gjestfrihet for de evakuerte, eksemplifiserer saker som ble registrert innenfor denne kategorien. Artikler, som derimot rettet et kritisk søkelys mot lokalsamfunnet, ble på den andre siden registrert som «negative». Som tabellen over illustrerer var 6 % av begge redaksjonenes oppslag negativt vinklet. Dekningen understreker redaksjonenes vanskeligheter med å oppfylle vaktbikkjerollen, da andelen kan anses som relativt lav sammenlignet med den positive vinklingen. Resultatene viser videre at rundt 80 % av redaksjonenes oppslag verken hadde noen bestemt form for vinkling, eller hadde både negative og positive elementer i en og samme sak. Bakgrunnen for den høye andelen «nøytrale» oppslag kan kanskje forklares med at saken var en katastrofe, hvor mye av formidlingen var ren informasjon. På den andre siden kan deknningen ses i lys av plattformen som ligger til grunn. Som Erdals studie av *Budstikka Media* og *NRK Østlandssendingen* (jamfør kapittel to) belyste, anså redaksjonene nettet som et medium for hendelsesnyheter, og deres respektive medier som avis, radio og TV som en plass som skulle preges av mer gravende journalistikk. Hvorvidt disse synspunktene kan overføres til sakens utvalgte redaksjoner er vanskelig å avgjøre. I kapittel 4.8.4 vil et utvalg

nettartikler sammenlignes opp mot redaksjonenes respektive kanaler, for å prøve å besvare denne problemstillingen.

Dersom vi ser medienes vinkling opp mot Mathisens undersøkelse, samsvarer resultatene til en viss grad. Det nøytrale og positive ble vektlagt fremfor det negative. Ettersom undersøkelsen tar utgangspunkt i én bestemt sak, og ikke en generell nyhetsdekning, er det vanskelig å trekke bastante konklusjoner på bakgrunn av dette. Men resultatene illustrerer redaksjonenes vanskeligheter med å oppfylle dobbelttrollen som «lim og lupe». Når en sak kan karakteriseres som en katastrofe er det rimelig å anta at dekningen skulle reflektert hyppigere «negative» vinklinger, fremfor «positive». I tillegg til internett som plattform og lokaljournalistikkens karakteristikk som «tannløs, snill og patriotisk», kan én forklaring være tidsperioden materialet representerer. Som figur 12 illustrerer økte formidlingen av oppslag som hadde en negativ vinkling, i periode 3 og 4 som i følge Blix og Bech-Karlsens normalforløp helst går over et lengre tidsrom. Oppslagene, som hadde en positiv vinkling, ble derimot hyppigst presentert i startfasen av hendelsen. Bakgrunnen for dette kan kanskje være et resultat av tematikken, som ble registrert innenfor denne vinklingen. Medfølelse og samhold presenteres ofte hyppig i startfasen etter en ulykke.

Figur 12: Vinkling over tid – samlet andel oppslag som nevner vedkomne kategori i hver periode, redaksjonene samlet (NTB inkludert).

Ut fra problemstillingens første underspørsmål viser analysen at redaksjonene har en sammenfallende dekning, men som differerte i detalj. *Sunnmørsposten* var gjennom en hyppigere presentasjon av hendelsesforløpet noe mer hendelsesorientert. Formidlingen var derfor preget av korte oppslag, og en hyppig bruk av énkilde- og énbildejournalistikk. *NRK Møre og Romsdals* dekning var på den andre siden ikke like hyppig og noe mer analyserende og oppsummerende. Dette kan ses i lys av redaksjonens presentasjon av «utfyllende» oppslag, som igjen medførte lengre artikler med flere aspekter, kilder og bilder. Selv om deler av presentasjonen imellom de to kanalene differerte, bidro de begge til mangfold på hver sin måte. Felles for dekningen var valget av tematikk, vinkling, kilder og bilder. Som antydnet i analysen var presentasjonen preget av hendelsesnyheter, og lite kritisk journalistikk. Dette ble videre belyst i oppslagene vinkling, hvor resultatene viste en dominans av nøytrale og til en viss grad positive saker. I formidlingen av de ulike oppslagene dominerte samfunnseliten som kilde, selv om grasroten også kom til ordet. I presentasjonen av hendelsesforløpet var det samsvar mellom tematikken, vinklingen og bruken av kilder og bilder. Redaksjonene vektla sin rolle som informasjonskanal, men var også en «lim og lupe».

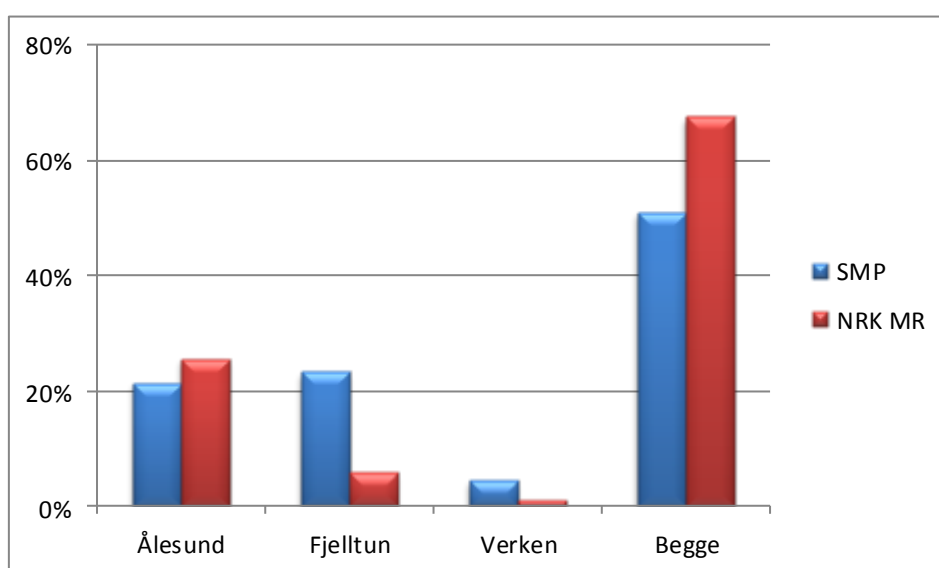
4.6 Stedstilknytning

I problemstillingens andre underspørsmål vektlegges redaksjonenes stedstilknytning: *Hvordan omtaler mediene stedet for ulykken?* Her vil kanalenes omtale av hendelsesstedet først undersøkes gjennom en sammenligning av alt materialet som ligger til grunn for oppgaven, for deretter, i lys av redaksjonenes egenproduserte materiale. Med dette kan man undersøke hvilken profil mediene reflekterte, men også hvilken profil de tok aktivt i bruk. Sammenligningen baserer seg på redaksjonenes bruk av benevningene «Ålesund» og «Fjelltun», som her anses henholdsvis som nasjonal og lokal tilknytning³².

Med utgangspunkt i alt materialet som ligger til grunn for oppgaven, viser resultatene en hyppig bruk av både «Fjelltun» og «Ålesund» i redaksjonenes omtale av hendelsesstedet. Som figur 13 illustrerer ble begge benevningene anvendt i 51 % av *Sunnmørspostens* oppslag, og i

³² Kategoriseringen av stedstilknytningen, kan forklares av at «Ålesund» i sammenligning med «Fjelltun», er mer kjent for den nasjonale befolkningen. Det skal understrekes at dersom de ulike benevningene hadde en annen ending, som for eksempel «Ålesundsområdet» eller «Fjelltunveien», ble disse også registrert innenfor de ulike variablene.

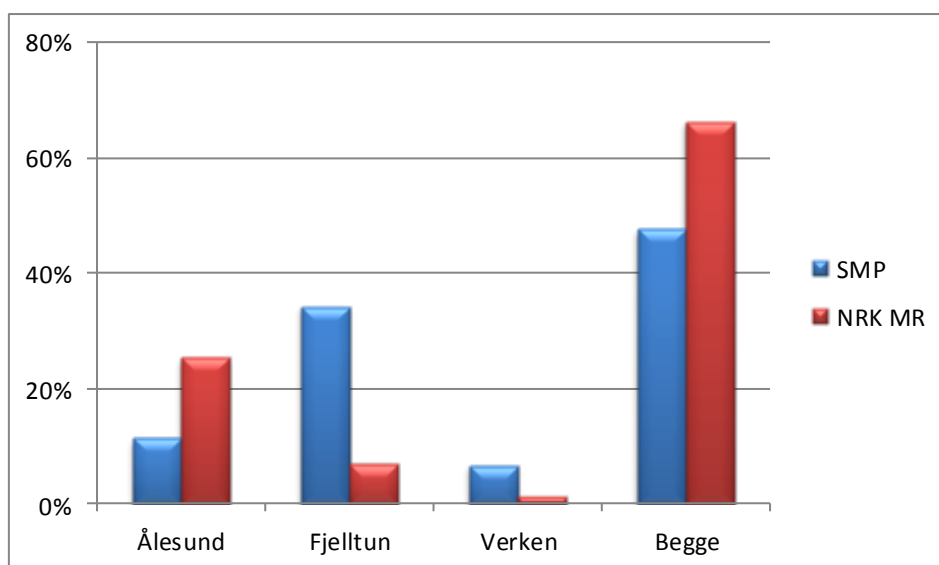
67 % av *NRK Møre og Romsdals*. Allmennkringkasterens mer hyppige bruk kan ses i lys av dens dekningsområde. Gjennom å bruke «Ålesund» i tillegg til «Fjelltun» som benevning, bevisstgjør redaksjonen ulykkens hendelsessted også til det utenforstående publikumet. Kanalenes bevisstgjøring og nasjonale tilknytning blir videre belyst i den hyppige bruken av «Ålesund», i motsetning til «Fjelltun». Som den eneste lokale dagsavisen viste derimot *Sunnmørspostens* oppslag en hyppigere bruk av benevningen «Fjelltun», selv om «Ålesund» også ble anvendt. Redaksjonens lokale orientering blir understreket, da 5 % av oppslagene viste ingen bruk av stedstilknytning. Gjennom ikke å bruke noen av benevningene, kan en kanskje påstå at de bygde på en forståelse av at publikum visste hvilken sak det var snakk om, og hvor den fant sted. I allmennkringkasterens dekning var bare 1 % av oppslagene uten stedstilknytning. Ettersom jeg her tar utgangspunkt i alt materialet fra NTB, kan jeg ikke trekke bastante konklusjoner på bakgrunn av dette.

Figur 13: Lokal vs. nasjonal tilknytning– andel av oppslag som nevner vedkomne benevning i hver redaksjon (NTB inkludert).

Medienes omtale av hendelsesstedet blir tydeligere når vi går fra å se den helhetlige dekningen, til kanalenes egenproduserte materiale. Som figur 14 illustrerer reflekteres den samme presentasjonen, men bruken er mer varierende redaksjonene imellom. For eksempel ser vi at begge benevningene fremdeles ble hyppigst tatt i bruk, men at lokalavisens dekning skiller seg fra allmennkringkasterens, fra den helhetlige presentasjonen. Lokalavisen anvendte

benevningen «Ålesund» 10 % mindre som omtale av hendelsesstedet, enn hva som fremkommer i den helhetlige presentasjonen. Den mindre bruken kan forklares som et resultat av redaksjonens abonnement på NTB Direkte. Ettersom meldingene fra abonnementet publiseres landet rundt, er det naturlig å anta at «Ålesund» ble brukt som benevning på hendelsesstedet. Med forbehold om alt NTB-materialet ser vi tydeligere lokalavisens tilknytning til lokalsamfunnet. For eksempel brukte redaksjonen «Fjelltun» 11 % mer som omtale av hendelsesstedet, enn hva som fremkommer av den helhetlige presentasjonen. Videre viser resultatene også en økning av ingen benevninger. Den forholdsvis brede bruken av ingen form for stedstilknytning kan anses som et resultat av redaksjonens hyppige formidling av saken. På bakgrunn av kanalenes egenproduserte materiale vil jeg derfor påstå at tolkningene, om sammenhengen mellom omtalen og redaksjonenes dekningsområder, er med valide. Lokalavisen reflekterte en lokal tilknytning, mens allmennkringkasterens både en lokal og en nasjonal.

Figur 14: Lokal vs. nasjonal tilknytning– andel av oppslag som nevner vedkomne benevning i hver redaksjon (NTB ekskludert).

4.7 Etisk standard

I problemstillingens andre underspørsmål vektlegges også det etiske: *Viser redaksjonene god presseskikk?* I hendelsen som ligger til grunn for oppgaven mistet fem personer livet. Utfallet av ulykken ble som illustrert i analysen av redaksjonenes aspektprofil høyt presentert. Her vil kanalenes etiske standard undersøkes i lys av skriftlig og billedlig identifikasjon av de omkomne. Videre vil redaksjonenes bruk av billedlig identifikasjon sammenlignes med riksmedienes dekning, for å undersøke hvorvidt lokalmediene hadde en annen etisk standard enn riksmediene.

4.7.1 God presseskikk

I Vær Varsom-plakatens kapittel 4.6 poengteres viktigheten av å vise hensyn og varsomhet i formidlingen av ulykker; «Ta hensyn til hvordan omtale av ulykker og kriminalsaker kan virke på ofre og pårørende. Identifiser ikke omkomne eller savnede personer uten at de nærmeste pårørende er underrettet. Vis hensyn overfor mennesker i sorg eller ubalanse» (VVP, 2008).

Materialet som delvis eller kun er skrevet av de ulike redaksjonene, viser en forholdsvis sammenfallende bruk av identifisering. I begge kanalene utgjorde identifikasjon av de fem omkomne 9 % av dekningen. Når jeg studerer materialet kvalitativt ser jeg at identifiseringen var utelukkende skriftlig³³. Den forekom hovedsakelig i artikler som omhandlet søk, identifisering av savnede som var funnet og seremoniene. I begge mediene ble navnene frigitt dagen etter ulykken fant sted. Den videre formidlingen skulle derimot differere, da *Sunnmørsposten* omtalte de jevnlig gjennom hele hendelsesforløpet, mens *NRK Møre og Romsdal* bare i periode 1 og 2. Den forskjellige bruken kan skyldes de enkelte kanalenes dekning av ulykken. Bakgrunnen for den forholdsvis lave og avtakende bruken kan på den andre siden ses i lys av de etterlatte, da det å slutte å bruke navn på de omkomne er en måte å skåne dem. Ved ikke å vie identifiseringen unødvendig oppmerksomhet, eller publisere bilder med tanke på de pårørende, vil jeg påstå at redaksjonene viste forsiktighet og god presseskikk i dekningen av saken.

³³ Et bilde av kondolanseprotokollen hvor de fem navnene var presentert, ble inkludert i denne registreringen.

4.7.2 Overtramp

I en rapport om erfaringer fra rasulykken av Vestfold Politidistrikt, understrekes den forholdsvis gode presseskikken landets medier presenterte i dekningen av saken; «Med få unntak hadde pressen en høy faglig standard» (Alstad, 2009). Unntakene rapporten henviser til var VGs og *Dagbladets* (papirutgaver) avbildninger av de savnede, få dager etter ulykken (se utklipp 1). Publiseringene er eksempel på overtramp, da redaksjonene gikk i mot de pårørendes ønsker. I et intervju med *Aftenposten* to dager etter ulykken, forklarte redaktør i *Sunnmørsposten* Hanna Relling Berg, hvordan deres lokale rolle var bakgrunnen for at de ikke hadde publisert bilder av de omkomne; «Nettopp fordi vi er så tett på, så hadde vi et klart ønske om at dette skjedde ordentlig og i en god ramme». Berg uttalte videre at de avventet situasjonen, men at publisering av bilder var en løpende vurdering (Jonassen, 2008). I ettertid skulle det vise seg at redaksjonen ikke valgte å publisere bilder av de omkomne. De lot heller talsmenn for de pårørende uttale seg i forhold til riksavisenes publiseringer. I et intervju med informasjonssjef i Ålesund kommune, Eli Anne Tvergrov, kom det frem at flere av de pårørende vurderte å innklage saker til PFU. Søk på ordene «Fjelltun» og «Ålesund» i PFUs database tyder derimot på at dette ikke ble gjort.

Utklipp 1: VG 29.03.08

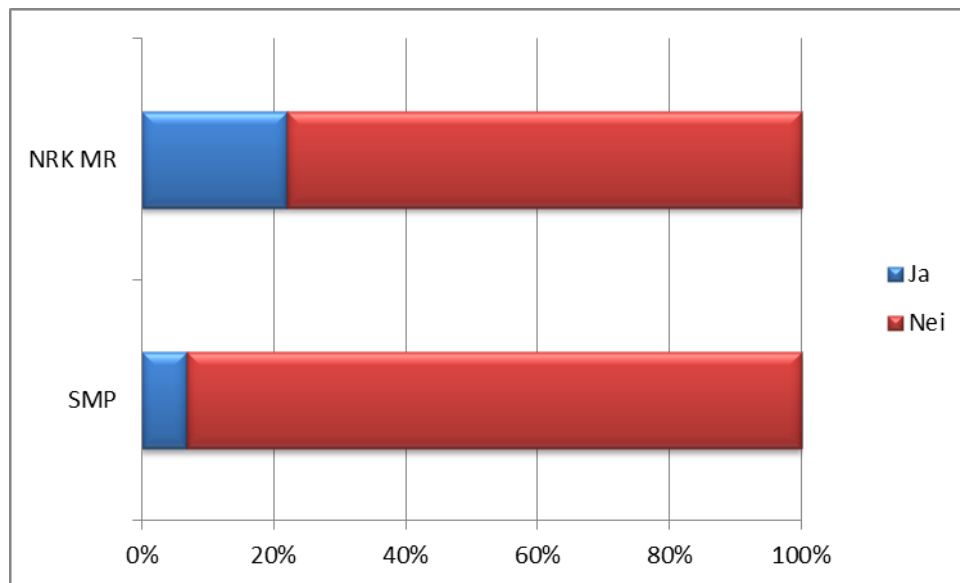
I dekningen av ulykker og katastrofer kan etiske hensyn komme på tvers av ønsket om å rapportere grundig om en sak. I presentasjonen av Fjelltun-ulykken vil jeg påstå at både etiske hensyn, og dekningsområder lå til grunn for lokalredaksjonenes bruk av skriftlig og billedlig identifikasjon. Som resultatene over belyser viste kanalene god presseskikk, men også at de tok valg på bakgrunn av hvilken redaksjon de arbeidet i. Med dette understrekes spørsmålet om hvorvidt lokalmediene har en annen etisk standard enn riksmediene.

4.8 Bruk av internett som plattform

I problemstillingens tredje og siste underspørsmål vektlegges redaksjonenes nettbruk: *Hvordan anvender redaksjonene internett som plattform? Reflekterer dekningen forskjeller eller likheter med publiseringen på de tradisjonelle plattformene?* Her vil kanalenes bruk av internett sammenlignes og ses i lys av lenking og bruk av monolog med feedback. Videre vil et tilfeldig utvalg nettartikler sammenlignes med redaksjonenes presentasjon på de tradisjonelle kanalene, for å undersøke hvorvidt dekningen skilte seg på bakgrunn av plattformer.

4.8.1 Lenking til artikler, sider og lignende

Publikums mulighet til å finne mer informasjon, utover det som er skrevet i det enkelte oppslag, er fremhevet som en av de viktigste nyvinningene med internett som nyhetskanal (Dahlen 2008:100). For å undersøke hvorvidt redaksjonene utnyttet denne nyvinningen, kan man ta utgangspunkt i figur 15, som illustrerer kanalenes bruk av lenking til andre artikler, sider og lignende.

Figur 15: Lenking til artikler, sider og lignende – andel av oppslag som presenterer vedkomne form for interaktivitet, i hver redaksjon (Atekst ekskludert, NTB inkludert³⁴).

Som figuren over belyser tok ikke redaksjonene hyppig bruk av denne formen for bruker-til-dokument-interaksjonen. I *Sunnmørsposten* ble lenking bare brukt i 7 % av dekningen, mens det tredoblede i *NRK Møre og Romsdals*. Når jeg studerer materialet kvalitativt ser jeg at lenkingen hovedsakelig refererte til tidligere skrevne artikler. Bakgrunnen for den forholdsvis lave bruken er vanskelig å forklare, men kan ses i lys av nettavisenes etablering og tilpasning på den nye plattformen. Som Sara Ilebekks studie av Nettavisen og Aftenposten Interaktiv illustrerer, var hypertextprinsippet lite utnyttet i 1998 (1998:111). I en studie av 15 skandinaviske nettaviser belyser Engebretsen på den andre siden en mer innarbeidet, men også moderat praksis av lenking i perioden fra 2004-2007³⁵ (2007:54-62, 2008:118).

Variasjonen i redaksjonenes bruk av lenking kan skyldes kanalenes dekningsområder og hyppighet i formidlingen. Som tidligere nevnt reflekterte *NRK Møre og Romsdal* en mindre hyppig dekning, men noe mer analyserende og oppsummerende. Gjennom sine «utfyllende» oppslag og flittigere bruk av lenker, fikk både deres regionale og nasjonale publikum

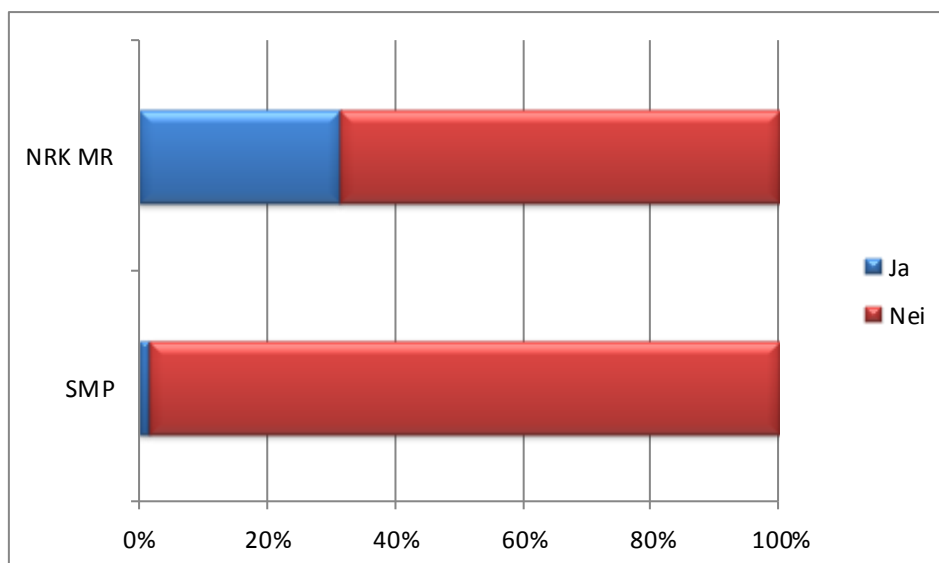
³⁴ Atekst ekskludert, NTB inkludert: Ettersom materialet fra Atekst ikke alltid oppga bruk av de ulike formene for interaktivitet, har jeg valgt å se bort fra dette i analysen. På den andre siden inkluderer jeg alt materialet fra NTB, da dette inneholdt denne informasjonen.

³⁵ Det skal understrekes at både Ilebekk og Engebretsen oppdelte lenkingen i ulike sjangrer. Dette ble ikke gjort i denne oppgaven, da den generelle bruken var forholdsvis lav.

mulighet til å orientere og anskaffe seg mer bakgrunnsinformasjon. *Sunnmørspostens* presentasjon viste en hyppigere oppdatering av hendelsene. Dette medførte korte saker og kanskje mindre «relevans» i bruken av lenker. Ettersom en ikke kan ta for gitt at alle er like «oppdatert», vil det alltid være relevant å gi leseren mulighet til å få mer informasjon.

4.8.2 Bruk/lenking til film og lyd

Redaksjonenes bruk av internettets muligheter kan også undersøkes gjennom bruk eller lenking til film og lyd. Som figur 16 illustrerer ble bruk eller lenking til film utnyttet i 31 % av *NRK Møre og Romsdals* oppslag, og i 2 % av *Sunnmørspostens*. Den tydelige forskjellen redaksjonene imellom kan være et resultat av kanalens plattformer. Ved å være en mediebedrift som både publiserer på radio og fjernsyn, ligger muligheten til å utnytte denne formen for bruker-til-system-interaktivitet mer til rette for allmennkringkasteren. Selv om *NRK Møre og Romsdal* hadde større forutsetninger for å anvende mer film og lydklipp i sin presentasjon, viser resultatene at de bare brukte to lydklipp i dekningen av saken.

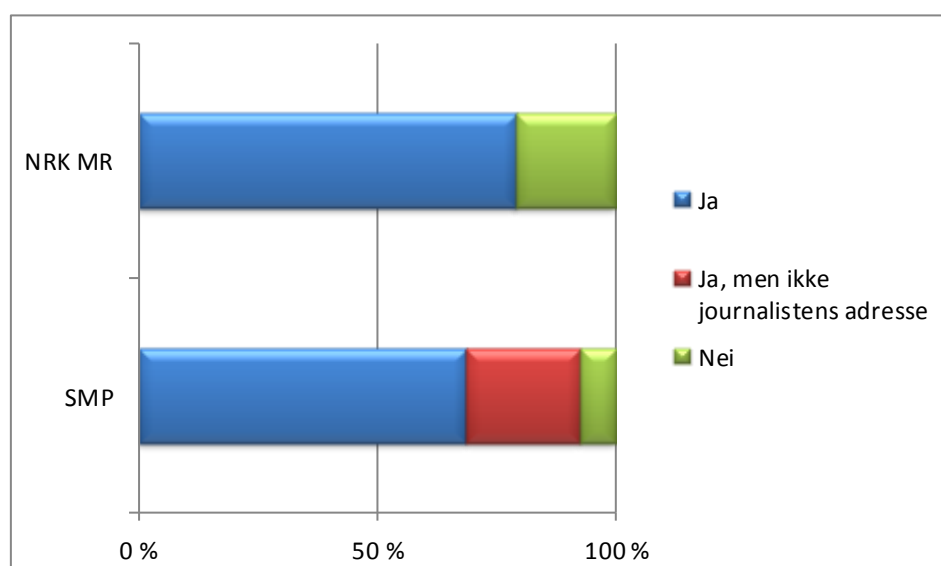
Figur 16: Bruk/lenking til film – andel av oppslag som presenterer vedkomne form for interaktivitet, i hver redaksjon (Atekst ekskludert, NTB inkludert).

Bakgrunnen for allmennkringkasterens lave bruk av lydklipp og lokalavisens lave bruk av film er vanskelig å forklare. Én mulighet kan være redaksjonenes dekningsområder og hyppighet i oppdateringene. Tidsrommet for hendelsen kan på den andre siden også være én

forklaring. Som Ilebekks studie viser var bruken av modalitet relativt ikke-eksisterende i de utvalgte redaksjonene hun undersøkte i 1998. Artikkene bestod hovedsakelig av verbal tekst, med noen få innslag av grafikk og stillbilder (1998:111). Engebretsens studie fra perioden 2004 til 2007 illustrerte de samme tendensene. Det var en «[...] begrenset bruk av stillbilder, liten bruk av video og minimal bruk av lydklipp og animerte illustrasjoner [...]» (2008:119).

4.8.3 Monolog med feedback

Med internett beveger mediene seg fra enveiskommunikasjon over til stadig mer toveiskommunikasjon. Dette medfører et krav om dialog (Ilebekk 1998:34,38). For å undersøke hvorvidt de utvalgte kanalene åpnet for dialog med leserne, kan man ta utgangspunkt i figur 17, som illustrerer redaksjonenes bruk av monolog med feedback.

Figur 17: Monolog med feedback – andel av oppslag som presenterer vedkomne form for interaktivitet, i hver redaksjon (Atekst ekskludert, NTB inkludert).

Monolog med feedback registrerer i denne oppgaven lesernes mulighet til å kunne respondere til journalisten på nyhetsteksten gjennom e-post (se kapittel 2.5). Som figuren over illustrerer benyttet begge redaksjonene seg i stor grad av denne formen for interaksjon (journalist-leser). Journalistenes e-postadresser ble oppgitt i 79 % av *NRK Møre og Romsdals* oppslag, og i 69 % av *Sunnmørspostens*. Resultatene viser videre at i 24 % av lokalavisens oppslag, hvor journalistenes e-postadresser ikke var oppgitt, var det mulighet for dialog med redaksjonen.

Den hyppige muligheten for dialog differerer både fra Ilebekks og Engebretsens undersøkelse. I Ilebekks studie kom det fram at redaksjonene var tilbakeholdne for dialog og tilrettelegging av toveiskommunikasjon (1998:111). I Engebretsens undersøkelse viste resultatene fra et tilfeldig tidspunkt i 2007, at halvparten av de undersøkte nettavisene praktiserte en ren monologisk nyhetsformidling. Den andre halvparten inviterte til debatt, i omkring 10 % av nyhetssakene på frontsidene (2008:119).

Gjennom å tilrettelegge en arena for kommunikasjon viser resultatene åpenhet i de utvalgte kanalenes formidling. Men glansbildet rakner fort, da resultatene viser en heller laber presentasjon av innlegg fra allmennheten. I allmennkringkasterens dekning ble leserbrev, innlegg, kronikker og debattspalter ikke reflektert, og utgjorde bare 2 % av *Sunnmørspostens* presentasjon. Saken omhandlet dødsfall og var tett på lokalsamfunnet. Da er det kanskje naturlig at lokalredaksjonene ikke åpnet for like mye diskusjon, som gjerne er vanlig i dekningen av andre hendelsesnyheter. Sakens utfall kan kanskje også forklare deltakelsen til publikum, som igjen kan skylde den labre formidlingen. Som nevnt i kapittel to deles ansvaret til en viss grad med en diskusjonsglad allmennhet (Røssland m.fl. 2006a:3). Én måte å inkludere allmennheten på i slike omstendigheter er oppretting av kondolanseprotokoller. I denne saken ble dette gjort på lokalavisens nettsider, noe som høstet stor respons.

4.8.4 Nettdekningen i lys av mediehusenes hovedkanal

Redaksjonenes bruk av internett som plattform kan i likhet med de ulike formene for interaktivitet, også vurderes gjennom dekningen på mediehusenes hovedkanaler. Her følger en sammenligning av et tilfeldig utvalg nettartikler, med formidlingen i kanalenes respektive medier.

Med utgangspunkt i *Sunnmørspostens* nettutgave 3.april, var to av åtte oppslag identisk i avisutgaven samme dag³⁶. Artiklene, som kun ble publisert på nettsidene, var korte og hadde en senere publiseringsdato, enn artiklene som også var publisert i papirutgaven. De ga en løpende oppdatering om leteaksjonen etter de savnede, mens artiklene som var identisk med avisutgaven representerte lengre intervjuer, med talsmannen for de pårørende og en fraflyttet

³⁶ Sammenligningen tar kun utgangspunkt i oppslag som redaksjonen selv har skrevet. Dette gjelder også for sammenligningen av *NRK Møre og Romsdals* dekning på de forskjellige plattformene (se s.71).

småbarnsfamilie. Sammenligningen baserer seg på én utvalgt dag, og kan derfor ikke generalisere lokalavisens bruk av internett som plattform. Men dekningen eksemplifiserer klipp-og-lim journalistikk, og bekrefter formeningen om lokalavisens bruk av internett som oppdateringsmedium.

NRK Møre og Romsdals nettdekning skiller seg i format fra de tradisjonelle hovedplattformene. Selv om dette medfører utfordringer i sammenligningen, mener jeg den fremdeles kan gi indikasjoner på redaksjonens bruk av internett som plattform. Med utgangspunkt i allmennkringkasterens nettutgave 31.mars, samsvarte innholdet i fem av syv oppslag med innholdet i de lokale nyhetssendingene på radio samme dag³⁷. Nyhetssendingene spredte seg fra 06.00-18.00, hvor innholdet i oppslagene samsvarte på det meste med to innslag, i den enkelte nyhetssendingen. Med forbehold om enkelte utskiftninger (også noen som ikke ble publisert på nett), ble de ulike innslagene spilt om igjen, i tillegg til at en reporter oppdaterte direkte fra hendelsesstedet. I nyhetssendingen på fjernsynet ble det også rapportert direkte. Distriktsnyhetene, som ligger til grunn for sammenligningen, ble presentert kl. 18.40³⁸. Sammenligningen viser at innholdet i to av syv oppslag, var presentert i nyhetssendingen på fjernsynet samme dag. I tillegg til de to innslagene, var det enda et innslag om Fjelltun, men som ikke ble publisert som nettsak før dagen etter. Selv om innholdet i nettsakene og fjernsynsinnslagene samsvarte, skal det understrekes at det både ble presentert mer og mindre informasjon i innslagene på fjernsynet. Dette var også synlig i radioinnslagene, noe som kan forklares som et resultat av de ulike plattformenes sendeflater. Sammenligningene baserer seg på én utvalgt dag og kan heller ikke ved disse «resultatene» generalisere allmennkringkasterens bruk av internett som plattform. Men dekningen indikerer hvordan allmennkringkasteren anvendte mediet som en plass hvor publikum kunne få mer informasjon. Sammenligningen illustrerer også hvordan radioen ble brukt som ett oppdateringsmedium, mens fjernsynet som en blanding av oppdatering og utdyping av informasjon.

³⁷ Ett av de to oppslagene som ikke ble presentert i nyhetssendingen på radioen, ble presentert på et senere tidspunkt i sendingen.

³⁸ Ettersom *NRK Møre og Romsdal* etablerte en direkte link på stedet og gikk inn i alle riks-, radio- og TV-sendinger, samt hadde et samarbeid med *TV2* om bruk av direkte linker (Smørud 2012 [e-postsamtale]), var det vanskelig å finne en oversikt over hvilke sendinger redaksjonen var inne i. 18.40-sendingen er derfor den eneste som ligger til grunn for sammenligningen.

Som nevnt i kapittel 4.5 viste Erdals studie av *Budstikka Media* og *NRK Østlandssendingens* nyhetsdekning på internett, hvordan redaksjonene anså nettet som et medium for hendelsesnyheter, mens deres respektive medier som en plass for mer gravende journalistikk. I sammenligningen av de utvalgte redaksjonenes nettdækning og presentasjon på de tradisjonelle plattformene, bekreftes og avkreftes dette synet. For eksempel bekrefter *Sunnmørspostens* korte oppdateringer, som ikke ble dekt i papirutgaven, nettet som en plass for hendelsesnyheter. Presentasjonen samsvarer med retningslinjene som står nedskrevet i *Sunnmørspostens* «blå bok» (2006);

«Sunnmørspostens utgave i tabloid må fungere i et samspill med smp.no. Det betyr i grove trekk at framtidens avis må legge mindre vekt på hendelsesnyheter og fellesnyheter som allerede er kjent for en stor del av leserkretsen gjennom vår egen eller andres internett-publisering, og gjennom eter-media».

At nettet bare er en plattform for hendelsesnyheter, avkreftes av *NRK Møre og Romsdals* dekning. Som sammenligningen viser samsvarte formidlingen på de tradisjonelle plattformene. Dette illustrerer hvordan nettet også er en plass for mer gravende journalistikk, samtidig som det er en plass hvor en kan gi utfyllende informasjon.

Ut fra problemstillingens tredje underspørsmål viser analysen en forskjellig bruk redaksjonene imellom av internett som plattform. For eksempel var *Sunnmørsposten* mer imøtekommende mot leserne, mens *NRK Møre og Romsdal* tok hyppigst i bruk lenking. Dette samsvarer og skiller seg fra Erdals funn. For eksempel inkluderte *Budstikka Media* i likhet med *Sunnmørsposten* hyppigst brukermedvirkning. På den andre siden tok avisorganisasjonen hyppigst i bruk ulike former for interaktivitet, noe som er i motsetning med *Sunnmørspostens* dekning (2010:183). Bakgrunnen for den varierte bruken mellom *Sunnmørsposten* og *NRK Møre og Romsdal*, kan som antydnet i analysen skyldes redaksjonenes dekningsområder og respektive medier. Selv om bruken varierte, viste resultatene en forholdsvis lav anvendelse av internettets nyttefunksjoner. Den lave bruken avkrefter dermed spørsmålet som ble stilt i kapittel 4.4.1, om hvorvidt redaksjonenes mindre hyppige bildebruk ble tilsidesatt for andre former for interaktivitet. Kanalenes bruk av internett som plattform ble videre sammenlignet med publiseringen på mediehusenes respektive kanaler. Som vist ovenfor samsvarte dekningen samtidig som den differerte, da nettet ble hyppigere brukt til oppdatering og tilleggsinformasjon.

4.9 Avslutning

I oppgaven har følgende spørsmål lagt til grunn: *Hvordan fremstilles og presenteres Fjelltun-ulykken i nettutgavene til lokalredaksjonene Sunnmørsposten og NRK Møre og Romsdal.* Gjennom teoretiske perspektiv på lokalmedier, tidligere forskning og en kvantitativ innholdsanalyse av 310 artikler, derav 86 fra *NRK Møre og Romsdal* og 224 fra *Sunnmørsposten*, har jeg belyst denne problemstillingen.

Som en del av det samlede mediesystemet argumenterer jeg i kapittel to for at lokalmediene har et journalistisk «oppdrag». I dekningen av Fjelltun-ulykken undersøker jeg dette ut fra tre funksjoner: Informasjons-, arena- og vaktbikkjefunksjonen. Analysen viser at begge redaksjonenes formidling var preget av hendelsesnyheter, og annen liten ressurskrevende informasjon. Dette kan i tillegg til sakens hendelsesforløp, ses i lys av at informasjonsfunksjonen, i sammenligning med de andre funksjonene, er lite kontroversiell og ressurskrevende. Dersom en vil drive god journalistikk krever vaktbikkje- og arenafunksjonen ressurser. Som belyst i analysen vektla redaksjonene arenafunksjonen gjennom å tilstrebe bredde i kildevalg, og tilgjengeliggjøring for dialog på e-post. På den andre siden ble rollen som debattskaper nedprioritert, gjennom den mindre hyppige presentasjonen av innlegg fra allmennheten. I likhet med arenafunksjonen var redaksjonenes vektlegging av vaktbikkjefunksjonen også forholdsvis lav. Dette vises gjennom kanalenes mindre hyppige dekning innenfor kategorien «etterforskning», og saker som var negativt vinklet. I motsetning til å vektlegge rollen som den kritiske «lupen», viste analysen en hyppigere prioritet av rollen som «limet» i lokalsamfunnet. Gjennom formidling av tema som omhandlet sorg og medfølelse knyttet redaksjonene lokalsamfunnet sammen og skapte tilhørighet. I presentasjonen av dette og andre aspekter dominerte samfunnseliten som kilde (også i bilder), selv om lokalbefolkningen også kom til ordet.

Dekningen mellom de to redaksjonene var som antydnet i analysen sammenfallende, men differerte i detalj. *Sunnmørsposten* var noe mer hendelsesorientert gjennom flere saker om hendelsesforløpet. Det medførte en større andel korte saker og en hyppigere bruk av énkilde- og énbildejournalistikk. Gjennom færre saker var *NRK Møre og Romsdal* noe mer analyserende og oppsummerende. Sakene presenterte en større andel «utfyllende» oppslag, som igjen reflekterte en hyppigere presentasjon av flere aspekter, kilder og bilder. Selv om deler av formidlingen differerte, bidro de begge til mangfold.

Jeg undersøkte også redaksjonenes etiske standard gjennom dekningen av sakens tragiske utfall. I motsetning til riksmidlene (VG og Dagbladet) viser analysen at lokalredaksjonene respekterte de pårørendes ønsker, om ikke å publisere bilder av de savnede. Redaksjonenes varsomhet kom også til uttrykk i omtalen av de omkomne. I tillegg til å skape rammer rundt hendelsen, skilte kanalene mellom det som var av offentlig interesse og det som var privat. Redaksjonene skapte også samhold mellom riks- og lokalsamfunnet, gjennom eksponering av offentlige personer ved de offentlige markeringene. Formidlingen reflekterer en høy faglig standard, men understreker også hvorfor det er forskjellige forventninger til hvilket stoff en vil finne i lokalmediene, sammenlignet med riksmidlene under katastrofer. Ved å vise en slik varsomhet, underbygger redaksjonenes dekning av Fjelltun-ulykken formeningene om at lokalmediene har en annen etisk standard enn riksmidlene.

I analysen er det tydeliggjort at de utvalgte redaksjonenes primærmedier har hatt konsekvenser for presentasjonen av saken. Den ene redaksjonen er knyttet opp mot en institusjon, som i hovedsak driver ikke-kommersiell regional- og riksradio/fjernsyn, mens den andre er knyttet opp mot en kommersiell region- og lokalavis. I omtalen av hendelsesstedet ser vi hvordan redaksjonenes dekningsområder påvirket hvilke ord de tok i bruk. Med et regionalt og nasjonalt publikum bevisstgjorde *NRK Møre og Romsdal* ulykkens hendelsessted gjennom en hyppig bruk av benevningene «Ålesund» og «Fjelltun». Den nasjonale tilknytningen ble klar gjennom redaksjonens hyppige bruk av bare «Ålesund» som stedstilknytning. I likhet med allmennkringkasteren tok lokalavisen også hyppigst i bruk begge benevningene. Som den eneste lokale dagsavisen vektla derimot *Sunnmørsposten* «Fjelltun» eller ingen stedsbenevning i dekningen. Bakgrunnen for denne bruken er at lokalbefolkningen visste hvilken sak det var snakk om, noe som igjen medførte at en ikke hadde så stort behov for å lokalisere hendelsen.

Primærmedienes ulikheter fikk også konsekvenser for hvordan de to redaksjonene anvendte internett som plattform. Som vist i analysen brukte *Sunnmørsposten* nettet som oppdatering til papiravisen, mens *NRK Møre og Romsdal* brukte nettet som tilleggsopplysning til de andre kanalene. Dekningen illustrerer tendenser på klipp-og-lim journalistikk, men også hvordan de respektive plattformene fikk betydning for bruken av ulike former for interaktivitet. Som jeg viste i analysen hadde allmennkringkasteren en hyppigere bruk av lenking til artikler, filmer og til en viss grad lyd. Selv om bruken av plattformen varierte, illustrerte også bruken hvorfor

internett kan ha en viktig rolle for informasjon under katastrofer. Gjennom å være en plattform for oppdatering og tilleggsinformasjon, underbygger også formidlingen troen på internettet som en arena for journalistisk høy kvalitet.

Oppgaven tar utgangspunkt i to redaksjoners dekning av én sak som fant sted i 2008. Undersøkelsens funn er på bakgrunn av dette ikke generaliserbar til andre lokalmedier, men kan gi indikasjoner på lokalmediers rolle og oppgaver. Redaksjonenes presentasjon av Fjelltun-ulykken viste i detalj visse forskjeller, men var i hovedsak forholdsvis lik. Dekningen indikerer på den ene siden lokalmedienes vanskeligheter med å oppfylle sin dobbeltrolle, og hvorfor de kan karakteriseres som «tannløs, snill og patriotisk». På den andre siden indikerer formidlingen viktigheten av lokalmedienes funksjon. Gjennom sin dobbeltrolle bidrar de til å styrke demokratiet gjennom de lokale historiene, stemmene og kritikkverdige funnene. Med dette bekreftes lokalmedienes viktighet i lokal- og rikssamfunnet.

Litteraturliste

- Aalhus, F. V. (2010), *Sunnmørsposten: strategier og konkurransesituasjon – Markedsføring av avis i eierskapskontekst*. Masteroppgave, Universitetet i Bergen.
- Aam, P. (2010), TV-reportasjen 2.0. I: Roppen, J. & Allern, S. red. *Journalistikkens samfunnsoppdrag*. Kristiansand, IJ-forlaget, s.213-235.
- Allern, S. (2001), *Nyhetsverdier. Om markedsorientering og journalistikk i ti norske aviser*. Kristiansand, IJ-forlaget.
- Alstad, T. (2009), *Samhandling og kommunikasjon. Erfaringer fra rasulykken i Ålesund*. Vestfold politidistrikt.
- Bjerke, P. (2010), Samfunnsoppdraget – fra forpliktelse til rettighet. I: Roppen, J. & Allern, S. red. *Journalistikkens samfunnsoppdrag*. Kristiansand, IJ-forlaget, s.68-91.
- Blix, A. & Bech-Karlsen, J. (1990), *Hva har vi der å gjøre? Metoder og etikk i katastrofe- og ulykkesjournalistikk*. Larvik, Østlands-Postens Boktrykkeri A/S.
- Brurås, S. (2006), *Etikk for journalister, 3. utgave*. Bergen, Fagbokforlaget.
- Brurås, S. (2010), Formuleringer av samfunnsoppdraget. I: Roppen, J. & Allern, S. red. *Journalistikkens samfunnsoppdrag*. Kristiansand, IJ-forlaget, s.49-67.
- Dahlen, Ø. S. P. (2008), Tvilsomme relasjoner – en analyse av relasjonslenker i nettaviser I: Ottosen, R. & Krumsvik, A. H., red. *Journalistikk i en digital hverdag*. Kristiansand, IJ-forlaget, s.100-110.
- Dimmen, T. (2008), *Lokalsamfunnsoppdraget*, Kommunal Rapport nr 7/08.
- Eide, M. (2011), *Hva er journalistikk*. Oslo, Universitetsforlaget.

Engebretsen, M. (2007), *Digitale diskurser. Nettavisen som kommunikativ flerbruksarena*. Kristiansand, Høyskoleforlaget.

Engebretsen, M. (2008), Om interaktiv journalistikk – og redaksjonelle konsekvenser. I: Ottosen, R. & Krumsvik, A. H., red. *Journalistikk i en digital hverdag*. Kristiansand, IJ-forlaget, s.111-122.

Enger, J. (2006), *Hele landet på lufta. Historien om NRKs distriktkontorer*. Oslo, NRK Aktivum.

Erdal, I. J. (2010), Lokalsamfunnsoppdraget på nett: fleirmediale nyhende i avishus og allmennkringkasting. I: Roppen, J. & Allern, S. red. *Journalistikkens samfunnsoppdrag*. Kristiansand, IJ-forlaget, s.172-186.

Espeland, G. (2006), *Lokalavisa nær og kjær*. Oslo, LLA.

Flo, I (2010) *Norsk presses historie 1660-2010. Norske aviser fra A til Å. Bind 4*. Oslo, Universitetsforlaget.

Gjærde, A. (2005), *Vel møtt til sendinga. Kringkastinga i Møre og Romsdal 1925-2005*. Volda, Høgskulen i Volda.

Halse, K.J. & Østbye, H. (2003), *Norsk kringkastingshistorie*. Oslo, Det Norske Samlaget.

Hetland, R. (2001), Helsing frå styreleiaren. I: Espeland, G., red. *Tolk og tenar for lokalsamfunnet*. Oslo, Landslaget for Lokalaviser, s.10.

Holmquist, T. (2008), *Når vaktbikkja biter*. Kommunal Rapport nr 7/08.

Ilebekk, S. (1998), *Nyhetsformidling på internett. En sammenligning av en papiravis og nettaviser. Rapport nr. 45*. Institutt for medievitenskap. Universitetet i Bergen.

Kallevik, S. A. (2004), *Journalistikk i krise? Om krisejournalistikk og krisereaksjoner*. Kristiansand, IJ-forlaget.

Knudsen, E. (2011), *Monsterjournalistikken. Pressens rolle i Hardangersaken*. Masteroppgave, Universitetet i Bergen.

Lindholm, M. (2008), Hva er en nettavis? I: Ottosen, R. & Krumsvik, A. H., red. *Journalistikk i en digital hverdag*. Kristiansand, IJ-forlaget, s.44-56.

Løvik, K. (2003), *Journalist i felt. Håndbok i ulykkesjournalistikk*. Steinkjer, Nordisk Beredskap.

Mathisen, B. R. (2010), *Lokaljournalistikk. Blind patriotisme eller kritisk korrektiv?* Kristiansand, IJ-forlaget.

Neuendorf, K. A. (2002), *The Content Analysis Guidebook*. Thousand Oaks, Sage Publications.

NOU 1996: 12. *Medieombud*. Oslo, Kulturdepartementet.

NOU 2011: 12. *Ytringsfrihet og ansvar i en ny mediehverdag*. Oslo, Kulturdepartementet.

NOU 2010: 14. *Lett å komme til orde, vanskelig å bli hørt – en moderne mediestøtte*. Oslo, Kulturdepartementet.

Olsen, O. E., Mathiesen, E. R., & Boyesen, M. (2008), *Media og krisehåndtering. En bok om samspillet mellom journalister og krisehåndterere*. Kristiansand, Høyskoleforlaget.

Ottosen, R., & Krumsvik, A. H. (2008), Digitale medier og redaksjonell endring – noen sentrale utviklingstrekk. I: *Journalistikk i en digital hverdag*. Kristiansand, IJ-forlaget, s.12-41.

Ottosen, R., Røssland, L. A. & Østbye, H. (2002), *Norsk pressehistorie*. Oslo, Det Norske Samlaget

Rasmussen, T. (2006), *Nettmedier. Journalistikk og medier på internett. 2 utgave*. Bergen, Fagbokforlaget.

Roppen, J. (2008), Mediekonsern, teknologi og det norske mediesystemet. I: Ottosen, R. & Krumsvik, A. H., red. *Journalistikk i en digital hverdag*. Kristiansand, IJ-forlaget, s.57-66.

Røssland, L. A., & Østbye, H. (2006a), *Rapport om Bergens Tidende og bybanesaken*. Institutt for informasjons- og medievitenskap. Universitetet i Bergen.

Røssland, L.A., Brurås, S., & Østbye, H. (2006b), *Morderjakt og mediemakt. Journalistisk metode, sjanger og etikk i dekningen av Orderudsaken*. Oslo, Cappelen akademisk forlag.

Sjøvaag, H. (2010), Samfunnskontraktens opphav og ideologiske funksjon. I: Roppen, J. & Allern, S. red. *Journalistikkens samfunnsoppdrag*. Kristiansand, IJ-forlaget, s.36-48.

St.mld. nr 57 (2000-2001), *I ytringsfrihetens tjeneste. Mål og virkemidler i mediepolitikken*. Oslo, Kulturdepartementet.

St.mld. nr 30 (2006-2007), *Kringkasting i en digital fremtid*. Oslo, Det kongelige kultur og kirkedepartementet.

Sunnmørsposten (2006), *Blåbok. Sunnmørsposten i tabloid*. Versjon 1.

Syvertsen, T. (2004), *Mediemangfold. Styring av mediene i et globalisert marked*. Kristiansand, IJ-forlaget.

Østbye, H. (1988), *Mediepolitikk. Skal medieutviklingen styres?* Oslo, Universitetsforlaget.

Østbye, H. et. al. (2007), *Metodebok for mediefag. 3 utgave*. Bergen, Fagbokforlaget

Østbye, H. (2009a), Samfunnsoppdraget under press. I: Eide, M. red. *Journalistiske nyorienteringer*. Oslo, Scandinavian Academic Press, s. 103-124.

Østbye, H. (2009b), *Medias oppgaver i byutvikling. Byfriksjoner – møte 19.november 2009*. Bergen, Institutt for informasjons og medievitenskap. Universitetet i Bergen.

Andre kilder

Befring, O. et. al. (17. november 2008), *Skredulykka i Ålesund. Rapport frå utvalet som har gjennomgått skredulykka i Ålesund 26. mars 2008* (Internett)

Tilgjengelig fra:

http://www.regjeringen.no/upload/KRD/Vedlegg/BOBY/rapporter/skredulykka_i_alesund.pdf

(Nedlastet 12.09.11)

Fordal, J. A. (24.april 2009a), *Dette er allmennkringkasting* (Internett)

Tilgjengelig fra: <http://www.nrk.no/informasjon/fakta/1.6512112>

(Nedlastet 30.09.11)

Fordal, J. A. (13. mai 2009b), *Nettets historie* (Internett)

Tilgjengelig fra: <http://www.nrk.no/informasjon/fakta/1.6607849>

(Nedlastet 13.05.11)

Eriksen, A. R. (2005), *Replikk til Urszula Srebrowskas artikkel "ATEKST kan lede på villspor"* (Internett)

Tilgjengelig fra:

http://www.idunn.no/ts/nmt/2005/01/replikk_til_urszula_srebrowskas_artikkel_atekst_kan_le_de_pa_villspor

(Nedlastet 14.11.11)

James, B (2004), *Media conflict prevention and reconstruction* (Internett)

Tilgjengelig fra: http://www.amarc.org/documents/manuals/media_conflict_prevention_en.pdf

(Nedlastet 12.03.12)

Jonassen, T. H. (28.mars 2008), - *Feil å trosse pårørendes ønsker* (Internett)

Tilgjengelig fra:

<http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/article2334884.ece#.TyFmYPmOBCI>

(Nedlastet 26.01.12)

Krumsvik, A. H., (2008), *Nettundersøkinga 2008* (Internett)

Tilgjengelig fra: <http://www.slideshare.net/arnehk/nettunderskninga-2008>

(Nedlastet 08.10.11)

Lovdata (1.juli 2000), *Lov om offentlighet i forvaltningen (offentlighetsloven)* (Internett)

Tilgjengelig fra: <http://www.statkart.no/IPS/filestore/cd2003/lover/offent.html>

(Nedlastet 13.02.12)

Lovdata (9.februar 2012), *Kongeriget Norges Grundlov, given i Rigsforsamlingen paa Eidsvold den 17de Mai 1814* (Internett)

Tilgjengelig fra: <http://www.lovdata.no/all/tl-18140517-000-006.html>

(Nedlastet 12.02.12)

MedieNorge (2010), *Opplagstall norske aviser – resultat* (Internett)

Tilgjengelig fra: <http://medienorge.uib.no/?cat=statistikk&medium=avis&queryID=190>

(Nedlastet 29.09.11)

Medietilsynet (2011), *Medieregisteret* (Internett)

Tilgjengelig fra:

<http://81.0.188.212/database/dbprogs/?1=1&orderBy=kommnavn&tv=&radio=1&avis=&eier=&orderBy2=navn&omraade=&fritekst=>

(Nedlastet 19.09.11)

Nord, L. & Nygren, G. (18.januar 2007), *Valbevakning i lokala medier ett förräderi mot demokratin* (Internett)

Tilgjengelig fra: <http://www.dn.se/debatt/valbevakning-i-lokala-medier-ett-forraderi-mot-demokratin>

(Nedlastet 13.03.12)

NRK (2011), *Årsrapport 2011. NRK samler folket* (Internett)

Tilgjengelig fra: <http://www.nrk.no/aarsrapport/2011/assets/pdf/nrk-aarsrapport-2011.pdf>

(Nedlastet 22.04.12)

NTB (3.juni 2010), *REDAKSJONEN* (Internett)

Tilgjengelig fra: <http://www.ntb.no/>

(Nedlastet 29.10.11)

Pressens Faglige Utvalg (PFU) (1998), *Om ulykkesreportasjer* (Internett)

Tilgjengelig fra: <http://presse.no/Saker/Om-ulykkesreportasjer>

(Nedlastet 09.10.11)

Regjeringen (2011), *NRK-plakaten* (Internett)

Tilgjengelig fra: http://regjeringen.no/upload/KKD/Medier/NRK_plakat.pdf

(Nedlastet 23.10.11)

Srebrowska, Urszula (2005), *ATEKST kan lede på villspor* (Internett)

Tilgjengelig fra: http://www.idunn.no/ts/nmt/2005/01/atekst_kan_lede_pa_villspor

(Nedlastet 13.11.11)

Sunnmørsposten (2010), *Historien om Sunnmørsposten* (Internett)

Tilgjengelig fra: <http://kundesenter.smp.no/default.asp?page=5629&item=29080,1&lang=1>

(Nedlastet 25.03.11) – bør finne en annen kilde.

Vær Varsom-plakaten (VVP) (2008), *Norsk Presseforbund* (Internett)

Tilgjengelig fra: <http://www.presseforbundet.no/Etisk-regelverk/Vaer-Varsom-plakaten>
(Nedlastet 30.08.11)

Østbye, Helge (24.januar 2011), *Presseavhengigheten* (Internett)

Tilgjengelig fra: http://nyheter.uib.no/?modus=vis_kronikk&id=48074

(Nedlastet 08.03.12)

Personlig kommunikasjon

Hovik, H (2012). *E-postsamtale med forfatteren*. 26. mars.

Rise, O. S (2011) *E-postsamtale med forfatteren*. 24. oktober.

Røsvik, E. H (2011). *E-postsamtale med forfatteren*. 1. november.

Røsvik, E. H (2012). *E-postsamtale med forfatteren*. 25. mars.

Smørðal, S (2012) *E-postsamtale med forfatteren*. 8. februar.

Kodebok – Kvantitativ kartlegging av Fjelltun-saken.

v1 Nettavis 1 Smp.no 2 Nrk.no/mr	<u>Kildebruk:</u> v11 Hvor mange kilder fremgår av teksten 0 Ingen 1 1 2 2 3 3 – 4 4 Over 4 9 Ukjent	1 Ja, viktigste aspekt 2 Ja, men mindre viktig aspekt 5 Nei 9 Ukjent	v30 Identifiseres de fem savnede/omkomne ved navn/bilde 1 Ja 5 Nei 9 Ukjent
v2 Dato - mmdd 0326 Minimumsverdi 0423 Maksimumsverdi 9999 Ukjent	v12 Kilder: NTB 1 Ja, valgt ut for å bli direkte publisert 2 Ja, kombinasjon av NTB og egen redaksjon som kilde 3 Ja, NTB Direkte 5 Nei 9 Ukjent	v19 Handler om de fem savnede/omkomne	v31 Brukes ordet «Ålesund» 1 Ja 5 Nei 9 Ukjent
v3 Publiseringstidspunkt 0000 Minimumsverdi 2400 Maksimumsverdi 9999 Ukjent	<i>Fra v13-v18 gjelder følgende kategorier:</i> 1 Ja, viktigste kilde 2 Ja, men mindre viktig kilde 5 Nei 9 Ukjent	v20 Handler om faretruende aspekter ved bygningen/området	v32 Brukes ordet «Fjelltun» 1 Ja 5 Nei 9 Ukjent
v4 Størrelse på oppslag 1 0 – 200 ord 2 201 – 400 ord 3 401 – 700 ord 4 Over 700 ord 9 Ukjent	v13 Kilder: representanter for politi, brannvesen, hjelpemannskap	v21 Handler om aspekter som avkrefter faren ved bygningen/området	v33 Innlegg fra allmennheten 1 Ja 5 Nei 9 Ukjent
<u>Bildebruk:</u> v5 Antall bilder 0 Ingen 1 1 2 2 – 4 3 Over 4 9 Ukjent	v14 Kilder: eksperter, bygningsarbeidere, geologer	v22 Handler om aspekter ved fra- og tilflytning, samt evakuering	v34 Artikkel hentet fra Atekst 1 Ja 5 Nei 9 Ukjent
<i>Fra v6-v10 gjelder følgende kategorier:</i> 1 Ja 5 Nei 9 Ukjent	v15 Kilder: kirken, politikere, kongelige	v23 Handler om sørgende/medfølende aspekter	v35 Interaktivitet: Linkes det til andre artikler, sider og lignende 1 Ja 5 Nei 9 Ukjent
v6 Bilde av bygningen/området	v16 Kilder: naboer, berørte, medlemmer av borettslaget	v24 Handler om reaksjoner fra berørte, pårørende, naboer og medlemmer av borettslaget	v36 Interaktivitet: Brukes/linkes det til film 1 Ja 5 Nei 9 Ukjent
v7 Bilde av representanter for politi, brannvesen, hjelpemannskap, eksperter	v17 Kilder: Andre medier	v25 Handler om ulike aspekter ved etterforskningen av raset	v37 Interaktivitet: Monolog med feedback 1 Ja, journalistens adresse 2 Ja, redaksjonens adresse 5 Nei 9 Ukjent
v8 Bilde av kirken, politikere, kongelige	v18 Andre kilder	v26 Handler om andre faretruende områder foruten om Fjelltun	
v9 Bilde av naboer, berørte, medlemmer av borettslaget	<u>Tematikk/vinkling:</u> <i>Fra v19-v28 gjelder følgende kategorier:</i> 1 Positiv 2 Nøytral 5 Negativ 9 Ukjent	v27 Handler om konfliktfylte aspekter	
v10 Andre bilder		v28 Handler om andre aspekter	
		v29 Vinkling i artikkel	

Forklaring av enkelte variabler med tilhørende kategorier.

v11 Antall kilder: Med enkelte forbehold, registreres antallet på bakgrunn av de kildene jeg kan lese er brukt i oppslagene. Forbeholdene er som følger: Dersom et oppslag presenterer opplysninger uten kildehenvisning, registreres ingen kilder. Henvises det til en enkeltperson, for deretter en gruppe eller en institusjon kilden tilhører, registreres én kilde. Henvises det derimot til én kilde som har uttalt seg til et annet medium, registreres to kilder osv.

v12 Kilder NTB: Variabelen registrerer hvorvidt og hvordan redaksjonene anvender NTB som kilde. Innenfor kategori 1 «Ja, valgt ut for å bli direkte publisert» registreres oppslag som redaksjonene har valgt ut fra NTB for å publisere direkte på deres nettsider. I kategori 2 «Ja, kombinasjon av NTB og egen redaksjon som kilde» registreres oppslag hvor både egen redaksjon og NTB er brukt som kilder³⁹. Kategori 3 «Ja, NTB Direkte» registrerer på den andre siden artikler som er et resultat av NTB Direkte⁴⁰.

v21 Handler om aspekter som avkrefter faren ved bygningen/området: Variabelen registrerer aspekter som både antyder og understreker at bygningen/området nå er stabilt og trygt.

v24 Handler om reaksjoner fra berørte, pårørende, naboer og medlemmer av borettslaget: Variabelen kan kanskje anses som overflødig da den overlapper med v16 «Kilder: naboer, berørte, medlemmer av borettslaget». Hensikten med variabelen er å kunne registrere oppslagene hvor disse kildene uttaler seg om hendelser som er vanskelig å registrere under tematikkinndelingen. Ved å inkludere denne variabelen vil det også bli lettere å se redaksjonenes presentasjon av «grasroten» og deres synspunkt i dekningen.

v27 Handler om konfliktfylte aspekter: Variabelen registrerer aspekter som både fremmer og inkluderer konflikter, hvor to eller flere parter står i motsetning med hverandre. Variabelen er inspirert av, og tar utgangspunkt i Mathisens (2010) studie om lokaljournalistikk.

³⁹ Dersom en artikkel registreres innenfor kategori 2, vil det også registreres én kilde under v11.

⁴⁰ NTB Direkte – en nyhetstjeneste som publiserer et utvalg av de viktigste nyhetene direkte på abonnementets nettside (NTB, 2010).

v37 Interaktivitet: Monolog med feedback: Variabelen registrerer hvorvidt og hvordan redaksjonene åpner for kommunikasjon med publikum. Innenfor kategori 1 «Ja, journalistens adresse», registreres brukernes mulighet til å respondere direkte gjennom e-post til journalisten som har skrevet artikkelen. Dersom journalistens e-postadresse ikke er oppgitt, registreres det hvorvidt redaksjonens adresse oppgis i artikkelen gjennom kategori 2 «Ja, redaksjonens adresse».

Intersubjektivitetstest – eksempel på to utregninger.

Tabell 1: Variabel v14 «Kilder: eksperter, bygningsarbeidere, geologer» illustrerer samsvaret i registreringen mellom studenten og forfatteren.

		Forfatter			
		1	2	5	9
Student	1	2			
	2		1		
	5			7	
	9				

1 Ja, viktigste kilde
 2 Ja, men mindre viktig kilde
 5 Nei
 9 Ukjent

Tabell 2: Variabel v21 «Handler om aspekter som avkrefter faren ved bygningen/området» viser på den andre siden både likheter og forskjeller i registreringen mellom studenten og forfatteren.

		Forfatter			
		1	2	5	9
Student	1				
	2		2	3	
	5			5	
	9				

1 Ja, viktigste aspekt
 2 Ja, men mindre viktig aspekt
 5 Nei
 9 Ukjent